

ANKARA

HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ANKARA ETNOGRAFYA MÜZESİ DERİ ESER
KOLEKSİYONU SARACİYE VE AYAKKABI ÖRNEKLERİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Buse ÖZNEHİR ÇAKIR

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Meral BÜYÜKYAZICI

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI**

EYLÜL - 2019

**ANKARA ETNOGRAFYA MÜZESİ DERİ ESER KOLEKSİYONU
SARACİYE VE AYAKKABI ÖRNEKLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Buse ÖZNEHİR ÇAKIR

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI**

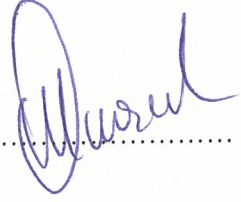
**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

EYLÜL 2019

Buse ÖZNEHİR ÇAKIR tarafından hazırlanan “Ankara Etnografya Müzesi Deri Eser Koleksiyonu Saraciye ve Ayakkabı Örnekleri Üzerine Bir Araştırma” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

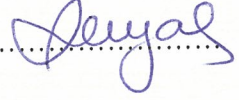
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Meral BÜYÜKYAZICI
Kuyumculuk ve Mücevher Tasarımı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

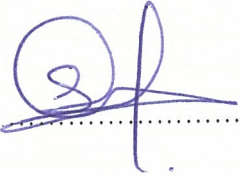
Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Feryal SÖYLEMEZOĞLU
Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım, Ankara Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Üye : Prof. Dr. H. Sinem ŞANLI
Geleneksel Türk Sanatları, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Tez Savunma Tarihi: 18/09/2019

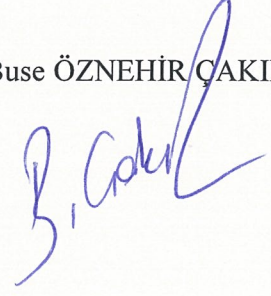
Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....
Prof. Dr. Figen ZALF
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Buse ÖZNEHİR ÇAKIR

ANKARA ETNOGRAFYA MÜZESİ DERİ ESER KOLEKSİYONU SARACİYE VE
AYAKKABI ÖRNEKLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

(Yüksek Lisans Tezi)

Buse ÖZNEHİR ÇAKIR

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Eylül 2019

ÖZET

Köklü bir geçmişe sahip olan dericilik sanatı ulusal kültürümüzü ve geleneklerimizi yansıtması açısından önemli bir maddi kültür unsurudur. Doğal görünümü ile geçmişten bugüne her zaman yenilikleri takip ederek modanın önemli bir elemanı olma özelliğini sürdüren deri ve deri mamullerinin kullanım alanları oldukça geniştir. Bu kullanım alanları ve kültürel değerleri yansıtan ürünlerin etnografik eserler olarak değerlendirilerek müzelerde yer almasına sebep olmuştur. Müzelerde amaç, koleksiyona alınan eserlerin kültürel değerleriyle beraber halka tanıtmak, tüm eserleri bir araya getirmek ve bu eserlerle ilgili bilgileri en iyi bir şekilde sunmaktır. Bu çalışmada, Ankara Etnografya Müzesi deri eser koleksiyonu saraciye ve ayakkabı örnekleri incelenerek belgelenmiş ve yeni tasarımlar yapılmıştır. Müzede araştırma kapsamına alınan 33 adet deri saraciye ve ayakkabı eserlerin, tür, boyut, uygulanan teknik, kullanılan gereç ve renk, motif ve kompozisyon özellikleri hakkındaki bilgiler incelenerek belgelenmiş, var olan eserlerde motif çizimleri yapılarak kompozisyonları yazılmış ve bilgi formunda yer almıştır. Müzedeki saraciye ve ayakkabı eserleri içerisinde en fazla cüzdan ve yemeni eserlerin olduğu bunu takiben surre kesesi, dağarcık, mest, salıncak, şifa taşı muhafazası, kundura, kalçın, önlük, çanta, ökçeli terlik, kemer, ayakkabı, çedik, tabaklanmış deri ve sofrta örnekleri araştırma örneklemini oluşturmuştur. Koleksiyondaki eser türlerinin hepsinin Osmanlı dönemine ait olduğu belirlenmiştir. Elde edilen 33 adet eserin 27 tanesinin depoda, altı tanesinin sergi alanında olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber 29 eserin müzeye geliş tarihinin belli olmadığı geriye kalan dört eserin geliş tarihlerinin envanter bilgilerinde yazıldığı görülmüştür. 17 eserin müzeye devir yoluyla geldiği, 16 tanesinin sekizinin satın alma yolu diğer sekiz tanesinin müzeye geliş şeklinin belirtilmediği görülmüştür. Eserlerin boyut, malzeme, teknik, motif ve kompozisyon özellikleri incelenmiştir. Eserlerle ilgili boyut, malzeme, teknik, motif ve kompozisyonlarıyla ilgili eksiklikler gözlemlenmiş ve form içerisinde belirtilmiştir. Müze eserlerinden elde edilen tür, gereç, teknik, motif ve kompozisyon özelliklerinden yararlanılarak günümüz ihtiyaçları doğrultusunda on adet yeni tasarım örneğinin prototipi uygulanmıştır.

Bilim Kodu : 41104
Key Words : Etnografya Müzesi, Deri Sanatı, Saraciye, Ayakkabı
Sayfa Adedi : 178
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Meral BÜYÜKYAZICI

ANKARA ETNOGRAPHY MUSEUM LEATHER WORK COLLECTION A RESEARCH
ON SAMPLES OF SHOES AND SHOES

(Master Thesis)

Buse ÖZNEHİR ÇAKIR

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL FOR ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

September 2019

ABSTRACT

Leather art, which has a long history, is an important material culture element in terms of reflecting our national culture and traditions. With its natural appearance, leather and leather products, which continue to be an important element of fashion by following the innovations from the past to the present, are quite wide. These usage areas and products reflecting cultural values have been considered as ethnographic works and have been included in museums. In museums, the aim is to introduce the cultural values of the collected works to the public, to bring all the works together and to present the information about these works in the best way. In this study, leather goods collection of Ankara Ethnography Museum, leathercraft and shoe samples were examined and documented and new designs were made. In the museum, 33 leather saddlery and shoe works included in the scope of the research were examined and documented about the species, size, applied technique, materials and color, motifs and composition features. Among the saddlery and shoe artifacts in the museum, there are the most wallet and yemeni artifacts, followed by surre sac, repertoire, enchantment, swing, healing bowl, cobbler, hip, apron, bag, heeled slippers, belt, shoes, chick, tanned leather and tableware samples. Research sample. It is determined that all of the works in the collection belong to the Ottoman period. It was found that 27 of the 33 works were in storage and six of them were in the exhibition area. However, it is seen that the date of arrival of 29 works to the museum is not certain and the arrival dates of the remaining four works are written in the inventory information. It was seen that 17 works came to the museum by way of transfer, eight of the 16 were not mentioned as the way of purchase and the other eight were not mentioned. Size, material, technique, motif and composition characteristics of the works were examined. The deficiencies regarding the dimensions, materials, techniques, motifs and compositions of the works were observed and indicated in the form. The prototypes of ten new design samples were applied in line with the needs of the present day by making use of the species, materials, techniques, motifs and composition features obtained from the museum works.

Science Code : 41104
Key Words : Ethnography Museum, Leather Art, Saddlery, Shoes
Sayfa Adedi : 178
Danışman : Assist. Prof. Meral BÜYÜKYAZICI

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın başlangıcından itibaren birçok kişinin maddi ve manevi desteğini gördüm. Öncelikle çalışmanın tüm sürecini itinayla takip ederek ve beni yönlendiren ve yüreklendiren kıymetli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Meral BÜYÜKYAZICI'ya teşekkür ederim.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasını sağlayan tez başlangıcındaki tez danışmanım olan ve araştırmalarımnda desteklerini esirgemeyen fakat bu süreç sırasında hayata gözlerini yuman merhum Dr. Öğr. Üyesi Tomris YALÇINKAYA'ya teşekkür ederim.

Katkı ve önerileriyle destek veren kıymetli hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Feryal SÖYLEMEZOĞLU'na ve Prof. Dr. H. Sinem ŞANLI'ya teşekkür ederim.

Tez yazım sürecinde her zaman arkamda durarak güçlü olmamı sağlayan Öznehir ve Çakır ailelerine; bu meşakkatli süreç boyunca alanda yaptığım derleme, tasarım, fotoğraf çekimi ve tezimin her aşamasında yanımda olan eşim Mehmet Suat ÇAKIR'a; bu sırada bana annelik duygusunu tattıran kıymetli oğullarım Mustafa Barlas ÇAKIR ve Mustafa Barkın ÇAKIR'a teşekkür ederim.

Buse ÖZNEHİR ÇAKIR

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xi
RESİMLERİN LİSTESİ	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xviii
1. GİRİŞ	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Önemi.....	3
Varsayımlar	4
Sınırlılıklar	4
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Müze ve Müzecilik.....	5
2.2. Ankara Etnografya Müzesi Hakkında Genel Bilgi	5
2.3. El Sanatları	9
2.4. Dericilik ve Deri Sanatı.....	10
2.5. Deri Çeşitleri	17
2.6. Dekoratif Deri Ürün Yapımında Kullanılan Araçlar ve Gereçler	20
2.7. Dekoratif Deri Ürün Yapımında Uygulanan Yüzey Süsleme Teknikler	31
2.7.1. Aplikasyon Tekniği.....	31
2.7.2. Baskı Tekniği	32
2.7.3. Kabartma Tekniği	34
2.7.4. Oyma (katı) Tekniği.....	34

2.7.5. Kakma (Gömme) Tekniği	35
2.7.6. İşleme Tekniği.....	36
2.7.7. Dikiş Tekniği.....	36
2.7.8. Yakma (Dağlama) Tekniği.....	37
2.7.9. Boyama Tekniği	38
2.7.10. Keserek İşleme ve Linol İşleme Tekniği	39
2.7.11. Islatarak Şekil Verme Tekniği	40
2.7.12. Transfer Tekniği.....	41
2.8. Derinin Dekoratif Ürünlerde Kullanım Alanları.....	42
2.9. Tasarım.....	42
2.10. İlgili Araştırmalar	49
3. YÖNTEM	53
3.1. Araştırmanın Modeli	53
3.2. Evren ve Örneklem	53
3.3. Veri Toplama Teknikleri.....	53
3.4. Verilerin Analizi Ve Değerlendirilmesi	53
4. BULGULAR VE YORUM.....	55
4.1. Ankara Etnografya Müzesi Deri Eser Koleksiyonu Saraciye ve Ayakkabı Örneğine Ait Eser İnceleme Formları	55
4.2. Eser İnceleme Formlarından Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	122
4.2.1. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerin Türü	122
4.2.2. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerin Dönemi	123
4.2.3. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerin Müzede Bulunduğu Yer	123
4.2.4. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerin Müzeye Geliş Tarihi.....	123
4.2.5. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerin Müzeye Geliş Şekli	124

4.2.6. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerin Boyut Özellikleri	124
4.2.7. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerin Malzeme Özellikleri	125
4.2.8. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerde Uygulanan Teknik Özellikleri	126
4.2.9. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerin Renk Özellikleri	127
4.2.10. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerin Motif ve Kompozisyon Özellikleri.....	128
4.3. Yeni Tasarım Örnekleri.....	130
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	151
5.1. Sonuç.....	151
5.2. Öneriler	154
KAYNAKLAR	157
EKLER.....	161
EK-1. Eser İnceleme Formu	163
EK-2. Dilekçe Örneği	165
EK-3. Etnografya Müzesi Eser Bilgi Formuna Eklenen Envanter Bilgi Örneği	167
EK-4. Yeni Tasarım Uygulama Formu.....	169
EK-5. Ankara Etnografya Müzesi Envanter Bilgilerini Dolduran Hatice İldıroyuk Özgeçmiş.....	171
EK-6. Eser İnceleme Formlarındaki Eserler İçin Bilgi Alınan Ahmet Sağkaya Özgeçmiş.....	173
ÖZGEÇMİŞ	175

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.1. Eserlerin Türleri.....	122
Çizelge 4.2. Eserlerin Müzedeki Yeri.....	123
Çizelge 4.3. Eserlerin Müzeye Geliş Tarihleri	123
Çizelge 4.4. Eserlerin Müzeye Geliş Şekilleri.....	124
Çizelge 4.5. Eserlerin Boyut Özellikleri.....	124
Çizelge 4.6. Eserlerin Yüzeyde Kullanılan Malzeme Özellikleri.....	125
Çizelge 4.7. Eserlerin Süslemede Kullanılan Malzeme Özellikleri	126
Çizelge 4.8. Eserlerin Yüzeyde Kullanılan Teknik Özellikleri	126
Çizelge 4.9. Eserlerin Birleştirmede Kullanılan Teknik Özellikleri.....	127
Çizelge 4.10. Eserlerin Yüzeyde Kullanılan Renk Özellikleri	127
Çizelge 4.11. Eserlerin Birleştirmede Kullanılan Renk Özellikleri	128
Çizelge 4.11. Eserlerin Birleştirmede Kullanılan Renk Özellikleri	129

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. Ham deri	11
Şekil 4.1. 1536 nolu çanta çizimi.....	63
Şekil 4.2. 1548 nolu şifa taşı muhafazası çizimi	67
Şekil 4.3. Şifa taşı muhafazası çizim	69

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 2.1. Ankara Etnografya Müzesi	6
Resim 2.2. Mimar Arif Hikmet KOYUNOĞLU, Ankara Etnografya Müzesi Bahçesi	7
Resim 2.3. M.Ö. Üç binli yıllardan kalma sandalet örneği	12
Resim 2.4. Hunlar dönemine ait keçe yaygı üzerine deri aplike tekniği ile yapılmış bir eyer örtüsü	13
Resim 2.5. Pazırık Kurganından çıkarılmış Hunlar dönemine ait deri aplike ile süslenmiş keçe yaygı kalıntısı	14
Resim 2.6. Hun Türklerine ait Altay dağlarındaki kurganlarda bulunan ve tekerlekleri deri ile kaplanmış bir araba	14
Resim 2.7. Topkapı Sarayında bulunan Osmanlı Dönemi deri kalkan	15
Resim 2.8. Osmanlı döneminde yapılmış deri barutluk	15
Resim 2.9. Surre kesesi	15
Resim 2.10. Deri salıncak	16
Resim 2.11. Deri Kesim Bıçağı	20
Resim 2.12. Deri Traş Bıçağı	21
Resim 2.13. Deri Kesim Makinesi	21
Resim 2.14. Deri Traş Makinesi	21
Resim 2.15. Makas	21
Resim 2.16. Maket Bıçağı	22
Resim 2.17. Biz çeşitleri	22
Resim 2.18. Pergel	22
Resim 2.19. Çarklı Zimba	23
Resim 2.20. Kenar alma ve düz linol bıçağı	23
Resim 2.21. Deri İğne Çeşitleri	23
Resim 2.22. Deri Dikiş Makinesi	23

Resim	Sayfa
Resim 2.23. Freze Makinesi	24
Resim 2.24. Basabas	24
Resim 2.25. Ağırlık	24
Resim 2.26. Biley Taşı	24
Resim 2.27. Çelik Cetvel.....	25
Resim 2.28. Deri Çekiç ve Muşta.....	25
Resim 2.29. Eğe.....	25
Resim 2.30. Zimba Baskı Makinası	25
Resim 2.31. Kargaburun örnekleri	26
Resim 2.32. Kauçuk	26
Resim 2.33. Keski.....	26
Resim 2.34. Şekillendirme Zımbaları.....	26
Resim 2.35. Tokmak.....	27
Resim 2.36. Fırça örnekleri	27
Resim 2.37. Masat	27
Resim 2.38. Pres Makinası	28
Resim 2.39. Açık ve kapalı zımbalar.....	28
Resim 2.40. Deri boya çeşitleri	28
Resim 2.41. Çeşitli Boncuklar.....	29
Resim 2.42. Mumlu ip çeşitleri	29
Resim 2.43. Deri Yapıştırıcılar.....	29
Resim 2.44. Deri Parlaticılar	30
Resim 2.45. Sırım	30
Resim 2.46. Sünger.....	30
Resim 2.47. Aplikasyon tekniği örneği	31
Resim 2.48. Aplikasyon tekniğiyle pamuk doldurma örneği	32

Resim	Sayfa
Resim 2.49. Baskı tekniği örneği	32
Resim 2.49. Craft (stamp-kalem) örneği	33
Resim 2.50. Sıcak baskı makinasında ayakkabı tabanına marka basımı.....	33
Resim 2.51. Kişiyeye özel logo tasarımının havayayla sıcak baskı olarak deriyeye uygulanması .	33
Resim 2.52. Kabartma Örneği (Sol, derinin altından kabartma - sağ, deri üzerinde kabartma).....	34
Resim 2.53. Oyma örneği (Sol, pozitif oyma – sağ, negatif oyma)	35
Resim 2.54. Deri üzerine taş gömme tekniği	36
Resim 2.55. İşlemene Tekniği (Orlon iplik ile).....	36
Resim 2.56. Çeşitli elde Dikiş Teknikleri	37
Resim 2.57. Yakma Tekniği.....	38
Resim 2.58. Boyama Tekniği Çanta Örneği (Anilin boya ile)	38
Resim 2.59. Boyama Tekniği (Guaj boya ile).....	39
Resim 2.60. Ebru tekniğiyile yapılmış çanta örneği.....	39
Resim 2.61. Keserek işleme tekniği ile yapılmış Atatürk yazılı tablo	39
Resim 2.62. Linol tekniği ile yapılmış kemer	40
Resim 2.63. Islatarak şekil verme tekniği ile yapılmış mask anahtarlıklar	40
Resim 2.64. Islatarak şekil verme tekniği ile yapılmış fil	41
Resim 2.65. Transfer tekniği örneği	41
Resim 4.1. Salıncak ön yüzey.....	56
Resim 4.2. Salıncak arka yüzey.....	56
Resim 4.3. Salıncak ön yüzey.....	58
Resim 4.4. Salıncak yüzey.....	58
Resim 4.5. Önlük ön yüzey	60
Resim 4.6. Önlük arka yüzey	60
Resim 4.7. Çanta ön yüzey	62
Resim 4.8. Çanta arka yüzey	62

Resim	Sayfa
Resim 4.9. Ökçeli Terlik	64
Resim 4.10. Şifa taşı muhafazası ön.....	66
Resim 4.11. Şifa taşı muhafazası arka.....	66
Resim 4.12. Şifa taşı muhafazası ön yüzey	68
Resim 4.13. Kemer ön yüzey	70
Resim 4.14. Kemer arka yüzey.....	70
Resim 4.15. Cüzdan ön yüzey	72
Resim 4.16. Cüzdan arka yüzey	72
Resim 4.17. Cüzdan ön yüzey	74
Resim 4.18. Cüzdan arka yüzey	74
Resim 4.19. Ayakkabı ön yüzey.....	76
Resim 4.20. Ayakkabı arka yüzey.....	76
Resim 4.21. Yemeni	78
Resim 4.22. Yemeni	80
Resim 4.23. Yemeni	82
Resim 4.24. Yemeni	84
Resim 4.25. Kadın kundurası ön	86
Resim 4.26. Kadın kundurası arka	86
Resim 4.27. Düz kundura ön yüzey.....	88
Resim 4.28. Düz kundura arka yüzey.....	88
Resim 4.29. Mest.....	90
Resim 4.30. Mest.....	92
Resim 4.31. Kalçın	94
Resim 4.32. Kalçın	96
Resim 4.33. Mest.....	98
Resim 4.34. Cüzdan ön yüzey	100

Resim	Sayfa
Resim 4.35. Cüzdan arka yüzey	100
Resim 4.36. Cüzdan ön yüzey	102
Resim 4.37. Cüzdan arka yüzey	102
Resim 4.38. Çedik (çocuk mest)	104
Resim 4.39. Dağarcık ön yüzey.....	106
Resim 4.40. Dağarcık ön yüzey.....	106
Resim 4.41. Dağarcık ön yüzey.....	108
Resim 4.42. Dağarcık arka yüzey.....	108
Resim 4.43. Meşin deri ön yüzey	110
Resim 4.44. Meşin deri arka yüzey	110
Resim 4.45. Sofra ön yüzey.....	112
Resim 4.46. Sofra arka yüzey.....	112
Resim 4.47. Dağarcık ön yüzey.....	114
Resim 4.48. Dağarcık arka yüzey.....	114
Resim 4.49. Surre çantası ön yüzey.....	116
Resim 4.50. Surre çantası arka yüzey.....	116
Resim 4.51. Surre çantası taban	116
Resim 4.52. Surre çantası ön yüzey.....	118
Resim 4.53. Surre çantası arka yüzey.....	118
Resim 4.54. Surre çantası taban	118
Resim 4.55. Surre çantası ön yüzey.....	120
Resim 4.56. Surre çantası arka yüzey.....	120
Resim 4.57. Ahşap Körüklü Çanta, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	131
Resim 4.58. Ahşap Körüklü Çanta, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019.....	132
Resim 4.59. Ahşap Körüklü Çanta, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	132
Resim 4.60. Gözlük Kılıfı, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	133

Resim	Sayfa
Resim 4.61. Gözlük Kılıfı, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)	134
Resim 4.62. Gözlük Kılıfı, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)	134
Resim 4.63. A5 Defter Kılıfı, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	135
Resim 4.64. A5 Defter Kılıfı, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	136
Resim 4.65. A5 Defter Kılıfı, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	136
Resim 4.66. Bilgisayar Kılıfı, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)	137
Resim 4.67. Bilgisayar Kılıfı, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)	138
Resim 4.68. Bilgisayar Kılıfı, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)	138
Resim 4.69. Bardak Altlığı, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	139
Resim 4.70. Bardak Altlığı, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	140
Resim 4.71. Bardak Altlığı, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	140
Resim 4.72. Pasaportluk, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	141
Resim 4.73. Pasaportluk, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	142
Resim 4.74. Pasaportluk, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	142
Resim 4.75. Yemeni, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	143
Resim 4.76. Yemeni, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	144
Resim 4.77. Yemeni, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	144
Resim 4.78. Yuvarlak Çanta, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)	145
Resim 4.79. Yuvarlak Çanta, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)	146
Resim 4.80. Yuvarlak Çanta, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)	146
Resim 4.81. Kuşgözü Süslemeli Kolye, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	147
Resim 4.82. Kuşgözü Süslemeli Kolye, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	148
Resim 4.83. Kuşgözü Süslemeli Kolye, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	148
Resim 4.84. Kalemlik, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	149
Resim 4.85. Kalemlik, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	150
Resim 4.86. Kalemlik, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019).....	150

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar

Açıklamalar

GİD

Giyim Deposu

S

Sayfa

yty

Yayın Tarihi Yok

1. GİRİŞ

Problem Durumu

Deri sanatı, geçmişten bugüne kültür ve sanatı en iyi şekilde yansıtan el sanatlarından biridir. “Dericilik tarihinde Türklerin eski ve önemli bir yeri vardır. Türk deri ürünlerinin bilinen en eski bulguları Hun Uygarlığına ait, Doğu Altay’da Pazırık Kurganında bulunan eğer ve koşum takımı kalıntılarıdır” (Sakaoğlu ve Akbayar, 2002, s. 45). Deri ürünleri, insanların yaşamsal düzeni oluşturmaya başladıkları dönemde korunmak amacıyla ortaya çıkan, bir anlamda uygarlığın doğuşunu simgeleyen ürünlerdir. Bu ürünler ulusal kültürü ve gelenekleri yansıtmaları açısından önemli bir maddi kültür unsurudur.

“Deri; ırk cins yaş mevsim beslenme ve bakım şartlarına göre yapısında değişiklikler gösteren bir özelliğe sahiptir” (Gökçesu, 2002, s. 13). Doğal görünümü ile her zaman yenilikleri takip ederek modanın önemli bir elemanı olma özelliğini sürdüren deri ve deri mamulleri, geleneksel anlamda da hala birçok üretimde kendini gösterir. Bu üretimler geçmişin yansımaları ile ortaya çıkarak şekillenen üretimler olmuştur. Geçmiş ile bağı koparan hiçbir kültür de sanat gelişmez. O nedenle geçmişte var olan ve günümüzde süregelen sanatlarımızla ilgili bilgileri ne kadar iyi bilinirse gelecek ile ilgili daha sağlam adımlar atılabilir. Günümüze kadar gelen eserlerin kültürü yaşatılması ve tanıtılması açısından müzeleri önemli bir yere sahiptir. Sergilenen geçmiş uygarlıklara ait her bir eserin bireyler için dünü daha sağlam bir şekilde tanımalarına olanak sağlayacaktır. Etnografya müzeleri de gelenek, görenek giysi ve gündelik hayat ile ilgili çeşitli eserlerin sergilendiği müzelerdir.

Müze sergilemelerinde amaç, koleksiyondaki nesnelere, halkın tanıyacağı biçimde düzenlemek, bir araya getirmek ve bunlar hakkındaki bilgileri en iyi bir şekilde sunmaktır. Bu sunuluşun hazırlanmasında, ziyaretçilerin sosyoekonomik durumları konuyla yakınlık dereceleri ve gelenekleri dikkate alınmalıdır. Serginin vermek istediği mesajla, izleyicinin aldığı mesaj örtüşük olmalıdır. Sergi alanında hazırlanmış olan ürünlerin izleyenler ile aynı frekansta seyretmesi önemlidir. Sergilenen ürünlerin rastgele seçilmediği her eserin anlatılmak istenen ana temanın bir parçası olduğu anlaşılmalıdır (Doğan, 2009, s. 16).

Anadolu coğrafyası kültürlerin birikimleri ile özel bir alandır. Antik kültürler incelediğinde Hitit, Asur ve Roma dönemlerinde deri çarık ve sandalet kullanımının çok yaygın olduğu, başlıklarda ve çantalarda da deri kullanıldığı görülmektedir. Orta Asya’da gelişmiş deri sanatları kültürü Osmanlı Döneminde üstün nitelikte eserler vermiştir. Kazlıçeşme de gelişen dericiliğin bugün organize deri sanayi olarak faaliyetlerine devam ettiği görülür.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı etnografya müzelerinde bulunan deri sanatına ait eserler araştırmacılara ışık tutmaktadır. Özellikle, Topkapı Sarayı Müzesinde bulunan deri giyim eşyaları (kaftan, ayakkabı, cüzdan, eldiven vb.) ve ev eşyaları (deri ciltler, yemek örtüleri, kaplar, sandık, çadır vb.) yanı sıra savaşta kullanılan eşyalar (su matarası, eğer, ok kutusu, sadak, surre kapları, çadır vb.) özgün örneklerdir. Yeni neslin geçmişe ait eserleri görmeleri, o zamanların dokularını hissetmeleri ve kültürel değerleri anlayabilmeleri açısından önemli bir yere sahiptir. Aynı zamanda etnografya müzelerinde ki deri eserler üzerinde kullanılan malzeme ve uygulanan tekniklerin incelenmesi önemlidir.

Köklü bir geçmişi olan dericilik sanatı, ulusal değerler ve gelenekleri yansıması açısından önemli bir maddi kültür unsurudur. Doğal görünümü ile her zaman yenilikleri takip ederek modanın önemli bir elemanı olma özelliğini sürdüren deri ve deri mamulleri, geleneksel anlamda da hala birçok üretimde kendini gösterir. Geçmişten günümüze kadar kalan deri ürünler antika olarak görülmektedir. Geçmiş hakkında bilgi vermekle beraber bu bilgiler doğrultusunda yaşanmışlıklara ışık tutmanın yanı sıra dünden bugüne tüm el sanatlarında olduğu gibi deri eserler en değerli ve kıymetli mirastır. Bu eserlerin korunması, saklanması ve gelecek kuşaklara gösterilip aktarılması önemli bir husustur.

Ankara Etnografya Müzesi Cumhuriyet döneminde müze olarak planlanıp yapılan ilk devlet müzesidir. Mimari açıdan Anadolu ve İlk Çağ Mimarisi ile Cumhuriyet Dönemine kadar olan dönemlerden özellikler yansıtmaktadır. Etnografya Müzesi Türk İslam Dönemine ait, halkın yaşantısını yansıtan Etnografik eserlere sahip bir müzedir ve 4 Kasım 1927'de açılmıştır" (İnternet).

Günümüzde de bu müzede çeşitli eserler yer almakta ve sergilenmeye devam etmektedir. Müze içerisinde sergilenen Türk Kıyafetleri, İşleme Eserler, El Dokumaları, Maden Eserler, Sünnet Odası, Türk Kahvesi, Cam ve Çini, Silahlar, El Yazmaları, Ahşap Eserler, Taş Eserler ve Takı bölümü olmak üzere 12 adet koleksiyon bulunmaktadır. Bunun dışında farklı bölümlere ait sergi alanında sergilenmeyen birden çok eserlerde depoda yer almaktadır. Deri eserler müze içerisinde kıyafetler üzerinde kullanılan eşya, silah korumaları, el yazmaları ve bölümleri tamamlayan vitrinlerde bulunmakta olup giyim aksesuarlarının yanı sıra ev aksesuarlarında da görülmektedir.

Yapılan ön araştırmalarda Ankara Etnografya Müzesi koleksiyonunda bulunan ayakkabı ve saraciye eserlerle ilgili yapılmış çalışmaların az olduğu belirlenmiştir. Araştırmada müze koleksiyonunda bulunan 33 adet deri ayakkabı ve saraciye eserlerin; Env. bilgileri, ait olduğu dönemi, çeşidi, boyut, teknik, kullanılan malzeme, uygulanan, motif ve kompozisyon

özellikleri açısından değerlendirme yapılmıştır. Bunun yanı sıra araştırmaya konu olan eserlerin süsleme teknikleri bilgisayar çizimi olarak hazırlanmış ve on adet yeni tasarım örneği çizimi yapılarak iki adet yeni tasarım örneğinin prototipi uygulanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Genel amaç olarak, Ankara Etnografya Müzesi Koleksiyonunda bulunan ayakkabı ve saraciye eser örnekleri ile ilgili eser çeşidi, boyutu, tekniği, malzemesi, rengi, süsleme ve kompozisyon özellikleri incelenip belirlenerek bir katalog oluşturulmuştur. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir:

1. Müze koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserlerin türü, dönemi, müzede bulunduğu yeri, müzeye geliş tarihi ve şeklini incelemek.
2. Müze koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserlerin boyut, malzeme, renk ve teknik özelliklerini belgelemek.
3. Müze koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserlerin süslenmesinde kullanılan motif ve kompozisyon özelliklerini tespit etmek ve varsa çizimlerini oluşturmak.
4. Müze koleksiyonunda elde edilen bilgiler doğrultusunda tür, gereç, teknik, motif ve kompozisyon özelliklerinden yararlanılarak günümüz ihtiyaçları doğrultusunda on adet yeni tasarım örneğinin prototipini uygulamak.

Araştırmanın Önemi

Türk kültürü ve sanatı açısından önemli belge niteliği taşıyan el sanatları ve bu el sanatları içerisinde yer alan deri sanatı geçmişten günümüze ulaşan önemli bir sanattır. Bu sanatın araştırılması bu alana yeni bakış açıları getirebilecek kaynakların oluşturulması bakımından önem taşımaktadır.

El sanatları ve bu sanatın bir dalı olan deri, Türk kültürü ve sanatı açısından önemli belge niteliği taşımaktadır. Deri sanatı, el sanatları kapsamında incelenmeye değer özelliklere sahip ve geleceğe aktarılması ve korunması bakımından önemlidir. Günlük hayatta giderek daha sık kullanılan deri gelenekleri yansıtan, kültürü geleceğe aktaracak olan bir sanat dalı olmasıyla da önemlidir.

Ankara Etnografya Müzesinde bulunan saraciye ve ayakkabı eserlerin envanter no, bulunduğu yer, müzeye geliş tarih ve şekli, dönemi, tür, boyut, malzeme, renk, teknik, motif ve kompozisyon özelliklerini tespit etmek, incelemek ve belgelemek bu el sanatları

geleneğinin korunması bakımından önemlidir. Müzede sergi alanında sergilenen ya da depoda duran ürünlerin hangi dönemden kaldığı, hangi deriler kullanılarak yapıldığı ve üzerindeki motiflerin nasıl kompozisyon şeklini aldığı belgelenmek ve yorumlayarak eser inceleme formu oluşturarak deri eserlerin kültüre tanıtılması hedeflenmiştir. Geleneksel sanatı gelecek kuşaklara tanıtmaya, dericilik işiyle uğraşan ve konuyla ilgilenen bireylere ışık tutma işlevini görecek orijinal bir kaynak oluşturacak ve araştırma sonucunda elde edilecek bulgular deri konusunda sanatsal çalışmalara katkıda bulunacaktır.

Müzesi koleksiyonunda bulunan ayakkabı ve saraciye eserlerin incelenmesi, Türk deri sanatı tarihi açısından zengin veriler ortaya koymaktadır. Bu araştırma sonucunda elde edilecek bulgular kültürün aktarımını sağlamak açısından kaynak teşkil edecek ve sanatsal çalışmalara katkı sağlayacaktır. Geleneksel el sanatlarının bir parçası olan dericiliğin bozulmadan farklı deri ürünlerine uygulanması kültürel değerleri günümüz şartlarında geleceğe kolay aktarılması konusunda önemlidir.

Varsayımlar

1. Ankara Etnografya Müzesi koleksiyonunda bulunan ve araştırma kapsamında ele alınan 33 adet saraciye ve ayakkabı eserler hakkında bilgiler geçerli ve güvenilirdir.
2. Ankara Etnografya Müzesi koleksiyonunda bulunan saraciye ve ayakkabı eserlerin özelliklerini belirlemek amacıyla kullanılan eser inceleme formları geçerli ve güvenilirdir.
3. Araştırma kapsamında yararlanılan kaynaklar doğru ve araştırma evrenini temsil edecek niteliktedir.
4. Araştırmada kullanılacak Türkçe kaynaklar yeterlidir.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Ankara Etnografya Müzesi koleksiyonunda bulunan 33 adet ayakkabı ve saraciye eserler ile sınırlıdır.
2. Bu araştırma müzeden elde edilen 33 adet ayakkabı ve saraciye eserlerin envanter bilgileri doğrultusunda oluşturulan eser inceleme formundaki başlıklar ile sınırlıdır.
3. Koleksiyondaki ayakkabı ve saraciye eserlerin özelliklerinden yararlanılarak on adet yeni tasarım örneğini prototip olarak uygulamak ile sınırlıdır.
4. Bu araştırma yazılı kaynaklar ve elektronik ortamdan elde edilen veriler ile sınırlıdır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Müze ve Müzecilik

Müzeler, dünyada olan biteni anlamaya ortam yaratan, geçmişimizden yola çıkarak günümüzü anlamamızı sağlayan, koruduğu somut ya da somut olmayan miras nesnelere üzerinden bilgi aktarımında bulunurken toplumu temsil eden ve geleceğimizi öngörebilmemiz için ışık tutan kurumlardır. Bugün arkeoloji müzeleri, modern sanat müzeleri, çocuk müzeleri, cam müzeleri, tarım müzeleri, moda müzeleri, şehir müzeleri, balmumu müzeleri, sinema müzeleri, tekstil müzeleri, spor müzeleri, kedi müzeleri gibi belirli bir kavram üzerine yoğunlaşan pek çok müze türünün yanında, sanal ve kurgusal müze türleri de gün geçtikçe artmaktadır. Bugünün müzesinde her türlü nesnenin müzesi kurulabilmekte, her şey müzeye konulabilmektedir (Çıldır, 2014, s. 18).

Müzeler, kuruldukları yıllardan günümüze dek yapıları, işlevleri, görevleri, amaçları, içerikleri ve uygulamaları gelişen; kendi içerisinde değişime uğramaktan çekinmeyen dinamik ve etkin kurumlar olma özelliğini göstermişlerdir. Bu nedenle zaman içerisinde tanımları da değişen müzeler, tıpkı insanlarda olduğu gibi, kendi içlerinde yaşam boyu gelişim gösteren yerler olmuşlardır. Bu yönüyle müzeler, özellikle son yıllarda insanlar üzerinde güçlü etki bırakan, insanların kendilerini bulabildikleri ve toplum yaşamına hizmet eden alanlar haline gelmişlerdir. “Müzeler, geçmişe ait nesnelere toplama, koruma, belgeleme ve sergileme görevini üstlenen kurumlar olmanın yanı sıra; toplumun eğitim düzeyini artırma, estetik duyarlılığı geliştirme; bugün, geçmiş ve gelecekte yaşananları/yaşanacakları açıklama, yorumlama, karşılaştırma; toplumsal değişimleri yönlendirme (...) sorumluluğu olan kurumlardır (Çakır-İlhan, Ayşe vd. 2011, s. 18)”.

Buldukları yerin tarihi ve toplumsal özelliklerini yansıtan ve bu alanlarda araştırma yapmaya olanak sağlayan yerler olduklarından müzeler bir tür kamusal bellek ortamları olarak kabul görürler. Yaşam ile insanı, insan ile başka yaşamları birbirinden farklı düzeylerde buluşturabilen ortamlar olmaları nedeniyle müzeler, kentlerin insanlar üzerindeki etkileri ile benzer işlevleri göstermektedir (Özdemir, 2018, s. 22).

2.2. Ankara Etnografya Müzesi Hakkında Genel Bilgi

Etnografya, insan topluluklarını betimleyen ve inceleyen, yaşamın iktisat, teknoloji, siyaset, hukuk, din ve toplumla ilgili çeşitli yanlarını elden geldiğince, aslına uygun olarak yeniden kurmayı amaçlayan bilim dalıdır. Belli bir toplumun davranışlarındaki kültür anlamını ve kültürün öğeleri arasındaki bağıntıları araştırır (Çankaya, 2006, s. 32).

Ankara Etnografya Müzesi Türk Milli karakterini, tarihini ve kültürünü yansıtır. Cumhuriyet döneminde müze olarak planlanıp yapılan ilk devlet müzesidir (Bkz. Resim 2.1) (İnternet).

Resim 2.1. Ankara Etnografya Müzesi (Öznehir Çakır, 18.07.2019)

Mustafa Kemal Atatürk'ün ilk istirahatgahı olan Etnografya Müzesi Ankara'nın Namazgâh adı ile anılan tepede kurulmuştur. Söz konusu tepenin, kimi kaynaklarda “kayalık bir maşatlık” olarak adlandırılması bize Selçuklu öncesinde bu tepenin mezarlık olarak kullanıldığını anlaşılmaktadır (Ankara Etnografya Müzesi Kataloğu, 4). Anılan tepe, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce 15 Kasım 1925 tarihli Bakanlar Kurulu karar gereğince, Mili Eğitim Bakanlığı'na müze yapılmak üzere bağışlanmıştır (Ankara valiliği, 2006, s. 26).

1925 yılın Nisan ayında Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu, Ankara'da Milli Eğitim Bakanlığı'ndan çağrılmış, Ankara İmaret Camisi'nde depo edilmiş, çürümeye mahkum olan eserlerin kurtarılması için bir müze binası yapmayı düşündüklerini, kendisinin de katılmasını dilediklerini bildirmişlerdir. Yapılması düşünülen binanın şartnamesi, “müzeye konulacak eşya ve eserlerin çoğu dini ve milli eserler olduğundan, bu binanın da içindekilere uygun olması ve eski Türk mimarisinden alınan ilham ve etkilere haiz olması” şeklindeydi. Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu, eski Türk mimarisinden aldığı ilhamla şartnameye uygun olarak projesini on beş gün içinde teslim etmiştir. Projesi kabul edilmiş ve yapının inşasına 1925 yılında başlanmıştır. Müzenin inşaatı 1926 yılında tamamlanmıştır (Bkz. Resim 2.2.) (İnternet).

Resim 2.2. Mimar Arif Hikmet KOYUNOĞLU, Ankara Etnografya Müzesi Bahçesi (Öznehir Çakır, 18.07.2019)

1924'te İstanbul'da Prof. Celal Esad (Arseven) başkanlığında ve sonra 1925 yılında İstanbul Müzeleri Müdürü Halil Ethem başkanlığında, eser toplamak ve satın almak üzere özel bir komisyon kurulmuştur. Satın alınan 1250 parça ese, 1927 yılında inşası tamamlanan müzede teşhir edilmiştir. Müze müdürlüğüne de Hamit Zübeyr Koşay atanmıştır (Ankara valiliği, 2006, s. 26).

İnşaatin tamamlanmasından sonra Macar Türkolog Prof. J. Meszaroş'un hazırladığı rapor doğrultusunda yapı 1927 yılında Etnografya Müzesi şeklinde düzenlenmiştir. İstanbul müzeleri müdürü Halil Ethem Bey başkanlığında kurulan komisyon tarafından müze için satın alınan eşyalar İstanbul'dan bu binaya getirilerek sergilenmiştir (İnternet).

15 Nisan 1928 yılında müzeyi ziyaret eden Gazi Mustafa Kemal Paşa (Atatürk) müze hakkında bilgi aldıktan sonra, Afgan Kralı Amanullah Han'ın Türkiye'yi ziyaretleri nedeniyle, müzenin hizmete açılmasını istemiştir. Müze 18 temmuz 1930 da halka açılmış ve 1938 Kasım ayında müzenin iç avlusu, geçici kabir olarak ayrılincaya kadar açık kalmıştır. Atatürk'ün naaşı, 1953'te Anıtkabir'e nakline kadar burada kalmıştır. Bu kısım halen Atatürk'ün anısına hürmeten sembolik bir kabir şeklinde korunmaktadır. Üzerinde beyaz mermere yazılmış şu kitabe bulunmaktadır: "Burası 10.11.1938'de sonsuzluğa ulaşan Atatürk'ün 21.11.1938'den 10.11.1953'e kadar yattığı yerdir." 15 yıl süreyle Etnografya Müzesi Anıtkabir işlevi görmüştür. Devlet başkanlarının, elçilerin, yabancı heyetlerin ve halkın ziyaret yeri olmuştur. Bu süre içinde müzede çalışmalar sürdürülmüş; 6-14 Ekim 1956 tarihinde, Uluslararası Müzeler Haftası nedeniyle, gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra müze tekrar halkın ziyaretine açılmıştır (Ankara valiliği, 2006, s. 26).

Kültür, sanat ve eğitim alanında önemi büyük olan etnografya müzesi açıldığından itibaren bünyesinde değişik koleksiyonları bulundurmıştır. 1932’de müzede genel etnografya ile ilgili balıkçılık, ziraat, işlemecilik, gümüşçülük gibi koleksiyonlar vardı. Ayrıca vaktiyle Hamburg’dan satın alınan ilkel kavimlere ait balıkçılık, çiftçilik ve nakil vasıtalarını içeren koleksiyonlar müzede çok yer işgal ettiği için teşhir edilememiş ve ders aracı olarak Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoloji kürsüsüne iade edilmiştir (Etnografya Müzesi Müdürlüğü, s. 30).

Milli Eğitim ve Adalet Bakanlıkları’nın ortak kararlarına dayanılarak 3 Şubat 1943 tarih ve 4018-2182 sayılı emirle kaldırılmış olan şerriye sicilleri, kısmen Etnografya Müzesi Arşiv Şubesine intikal ettirilmiş, burada yer darlığından depolarda saklanmakta iken bugün milli kütüphane de toplanmıştır (Etnografya Müzesi Müdürlüğü, s. 30).

1948’de Etnografya Müzesi, Ankara’da bütün müzelik eserlerin korunduğu bir yerdi. Müzeye, Ankara çevresindeki illerden, birer tarih belgeseli olan mahkeme sicilleri de getirilmişti. Ayrıca müzede halk kültürü bakımından değerli el işleri ve oyaları bunlardan başka Türk Ahşap oymacılığının güzel örnekleri olan kapılar, minberler, tavanlar toplanmıştı (Etnografya Müzesi Müdürlüğü, s. 31).

Müzede etnografik eserlerden başka Anadolu’nun kazı alanlarından getirilmiş arkeolojik eserler de sergilenmekteydi. Yani bir devlet müzesi şeklinde olan Etnografya Müzesi’nde önceleri Ankara’da başka müze olmadığından etnografik eserlerin yanında arkeolojik eserler de teşhir edilmiş, özellikle Alacahöyük, Alishar, Ahlatlıel gibi kazılardan gelen eserler de geçici olarak korunmuştu. Daha sonra arkeolojik eserler, Osmanlı devrinden kalma tarihi bedesten binasının restore edilmesiyle oluşturulan Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ne gönderilmiştir (Etnografya Müzesi Müdürlüğü, s. 31).

Müzedeki eserlerin 1981 yılına kadar sergilenme düzeni şöyleydi: sağ bölümdeki salonlar müzenin asıl bünyesini meydana getiren etnografik eserlere, sol bölümündeki salonlar ise genel Türk-İslam eserleriyle tarikat eşyalarına ayrılmıştı (Etnografya Müzesi Müdürlüğü, s. 32).

1981 yılında başlatılan iç ve dış restorasyon, 1982 yılında bitirilmiş ve gerek ışıklandırma, gerek sergileme açısından yeni bir düzenleme yapılmıştır. Bu sergileme sistemi 2003 ve 2008 yıllarında değiştirilerek 2011 yılında yapılan yeniliklerle bugünkü teşhir düzenini almıştır (Etnografya Müzesi Müdürlüğü, s. 34).

Bugün kubbeli giriş salonunda hediyelik eşya reyonu ile bilet satış gişesi ve ziyaretçilerin dinlenebildiği oturma grupları mevcuttur. Atatürk'ün sembolik kabrinin iki yanında ise, Atatürk'ün ölümüne ait eski fotoğraflar sergilenmektedir. Müze'de bugün eserler; giysiler ve işlemler seksiyonu ve kına yakma töreni ile damat tıraşı tematik sergileri, el dokumaları seksiyonu, madeni eserler seksiyonu, kahve kültürü ve kaşıklar seksiyonu ile sünnet odası tematik teşhiri, cam eşyalar ve Besim Atalay seksiyonu, yazma eserler seksiyonu ve ahşap eserler seksiyonu şeklinde değerlendirilmiştir (Etnografya Müzesi Müdürlüğü, s. 34).

Günümüzde ise Etnografya Müzesi, Türk sanatının Selçuklu Dönemi'nden bugüne kadar devam eden ve halen Anadolu'da yaşayan halkların yaşantısını yansıtan önemli örneklerinin sergilendiği müzedir (Etnografya Müzesi Müdürlüğü, s. 35).

2.3. El Sanatları

Sanat, bir milletin kültürel değerlerini geleceğe taşıyan ve yansıtan en önemli mirastır. Kültürü geçmişten günümüze sanatın var oluşuyla beraber yapılan tüm el sanatı ürünleri geçmişteki birikimleri günümüze taşıyarak değer ve yargılarımızı ortaya koymaktadır. El sanatları tüm milletlerin karakter ve yapısını gösteren temel değerler bütünü olarak düşünülebilir.

Keser (2005, s. 291) , en genel anlamıyla sanatı tanımlamaktadır:

Sanat; birçok alanı, akımı, müzesi, sergi salonu, uygulayıcısı olan sosyal bir kurumdur. Sanatın ne olduğu konusu çağlara, toplumlara ve sanat alanına göre bazı değişiklikler göstermektedir. Günümüzde sanat, yaygın olarak her ne kadar görsel sanatlar için kullanılsa da, kavram yüzyıllar boyunca sürekli olarak değişti...Sanat ile ilgili pek çok tanım önerilmesine rağmen tartışmaları sonlandırarak ortak bir tanıma varılamamıştır. Ama en azından şu tanımları yapmak mümkündür: 1. İnsanın doğanın yerine, el becerisi ve düşünce aracılığıyla yaptığı şeyler, 2. İnsan yaratıcılığının ürünleri, 3. Güzel ya da anlamlı şeylerin üretilmesi, 4. Gözlem, uygulama ve çalışma yoluyla üstün nitelikli bir öğrenme yeteneğidir.

Sanatın tanımından anlaşılacağı gibi insanın yaratıcı fikirleriyle beraber düşüncelerini el becerisini de ortaya koyarak bir şeylerin üretilme ve bu üretim yapılırken öğrenme yeteneği olarak tanımlanabilir. Bu sebeple sanatın bir alt dalı olarak el sanatları alınabilir.

Sürür (1982, s. 278), el sanatlarının “bir topluluğun, bir toplumun ya da bir ulusun kültürünü ve uygarlık düzeyini gösteren en önemli öğelerden olduğunu ifade eder ve el sanatlarının toplumun ekonomik düzeyini, inançlarını, örf ve âdetlerini yaşadığı coğrafi alanı ve iklimi ile teknolojik düzeyini belirttiğini” vurgular. Öztürk (1998, s. 42-43) ise, “El sanatları, bireyin bilgi ve becerisine dayanan genellikle doğal hammaddelerden yararlanarak yapılan, toplumun kültürünü gelenek ve göreneklerini, folklorik özelliklerini taşıyan, yapan kişinin

zevk ve becerisini yansıtan, gelir sağlayıcı üretime dönük sanatsal etkinlikleri” olarak tanımlamaktadır.

El sanatları, bir bireyin akılda oluşturulan fikirlerin yapılacak ürüne göre el becerisiyle beraber malzeme bilgisini de ortaya koyarak zevkini ve yeteneklerini gösterdiği etkinliklerin bütünüdür. Ulusal kültürün özünü oluşturan ve evrensel kültüre de katkıda bulunan el sanatlarının Türk tarihi açısından yeri ve önemi yadsınamaz. El sanatları; hat, ebru, işleme, çini, minyatür, tezhip, seramik, dokuma, ahşap oyma, keçe, deri gibi birçok alanı bünyesinde barındırmaktadır. Bu çeşitlilik, kültürün ne kadar zengin olduğunun göstergesi olarak yorumlanabilir. Türk el sanatları tarihinde eski bir geçmişe sahip en önemli el sanatlarından biri ise dericilik sanatıdır. Müzelerde de bu alanda fazla sayıda esere rastlanmaktadır.

2.4. Dericilik ve Deri Sanatı

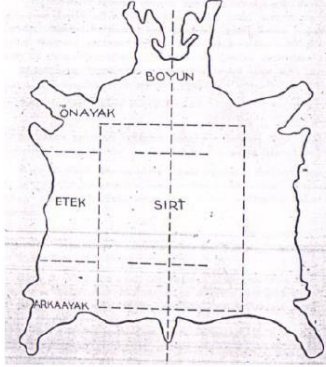
Deri; ırk, cins, yaş, mevsim, beslenme ve bakım şartlarına göre yapısında değişiklikler gösteren bir özelliğe sahiptir (Gökçesu, 2002, s. 13).

Deri büyük hayvan gövdelerini kaplayan kalın bir örtüdür. Esneklik, sertlik ve dayanıklılık deriye ait bazı özelliklerdir. Derinin bu özelliklere sahip olmasının yanında kolay şekil alabilmesi de tercih edilme nedenlerindedir. Derinin çok eski dönemlerden beri insanların bazı ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile kullandıkları birçok kaynaktan anlaşılmaktadır. İlk zamanlarda sadece örtünme ve barınma ihtiyacını karşılamak için kullanılmaya başlanmıştır. Fakat derili ürün ortaya çıkarmak için bazı işlemler gerekmektedir. İlk önce derinin hayvandan yüzülmesi ve tabakhaneye gönderilmesi gerekmektedir. Tabakhaneye gönderilen deriye ham deri adı verilmektedir. Tabakhaneden işlenmiş olarak çıkan deriye ise mamül deri denmektedir (Harmancıoğlu ve Dikmelik, 1993, s. 1).

Deri, esneklik, sertlik, dayanıklılık özelliği olan her şekle girebilen ve girdiği şekli muhafaza edebilen bir madde olmaktadır. Bu özelliği dolayısıyla deri birçok giyim aksesuarları, ev aksesuarları yapımında kullanılmakta ve deriye her türlü teknik uygulanabilmektedir. Bu açıdan her türlü aksesuar üzerinde görmek mevcuttur.

Derinin yapısı incelendiğinde üç tabakadan oluştuğu görülmektedir. Bunlardan en üstte olanı, üst deri (epidermis) toplam deri % 1'ini oluşturmaktadır. Üst derinin altında öz deri (corium) tabakası genel deri kalınlığının %85'ini oluşturmaktadır, en alt tabakaya ise alt deri (subcutis) denmekte ve derinin % 15'ini oluşturmaktadır (Çelik, 2013, s. 21).

Deri genellikle bütün kanat halinde tabaklanır. Ham deri mamul deri haline geldikten sonra kalite kalite ayrılmaktadır. Derinin en kaliteli yeri sırt kısmı olmakla beraber en zayıf ve güçsüz yeri boyun, ön ayak, arka ayak ve etek kısmıdır (Bkz. Şekil 2.1.).

Şekil 2.1. Ham deri (Özdemir, 2004, s. 79)

Derinin tarihçesine bakıldığında, tarihin bilinmeyen zamanlarından beri insanlar gerek keyif için, gerek kendilerini müdafaa için gerekse onlarından faydalanmak için öldürdükleri hayvanların postlarını kullanmak istemişlerdir. Bunları bazen elbise, bazen silah, bazen ayakkabı ve bazen de fantezi eşya olarak hemen her devirde kullanmışlardır (Yakalı, 1981, s.8).

Derinin ne zaman kullanılmaya başlandığı, derinin doğa koşullarına dayanamaması sebebiyle tam olarak bilinmemektedir. İlk derinin kullanılmaya başlandığı dönemler hakkında ancak mağara duvarlarındaki resimlerden bilgi edinilmektedir (Aydın, 1996, s.12).

Anadolu topraklarının kimyasal yapısı, eski dönemlere ait eşya örneklerinin Mısırdağının tersine günümüze ulaşmasını engellemiştir. Günümüze değin gelebilen deri kalıntılarına, salt Mısır gibi kuru çöl iklimine sahip bölgeler ile soğuk iklimi sayesinde donmuş örnekler verebilen yerlerde rastlanmaktadır. Bu az sayıdaki buluntular dışında mağara resimleri ve mezar duvarlarındaki betimlemeler bize deri kullanımı ile ilgili bilgiler vermektedir. Deri analizleri ise, derilerin tabaklandığı ve boyandığı maddelere ilişkin çok değerli bilgileri içermektedir (Dağtaş, 2007, s.7).

Uzmanlar tarafından yapılan araştırma ve kazılar sonunda deri işlemek için kullanılan aletler ve bazı deri kalıntıları bulunmasıyla, derinin kullanımının taş devrinin erken tarihlerinde başladığı konusuna açıklık getirmektedir (Bkz. Resim 2.3) (Yıldız, 1987, s.22).

Resim 2.3. M.Ö. Üç binli yıllardan kalma sandalet örneği (Özdemir,2004, s. 30)

İnsanoğlunun, varoluş sürecine baktığımızda, derinin bu süreçteki yerinin ne kadar önemli olduğunu görüyoruz. Deri, insanoğlunun ihtiyaçlarını karşılamak için kullandığı ilk malzemelerden biridir. Paleolitik ve Mezolitik devirlerde basitçe işlenen deri, Neolitik devirde, yerleşik hayata geçişle daha bilinçli bir şekilde işlenmeye başlanmıştır. Kalkolitik ve Tunç devirlerinde deriyi işleyen aletlerin yapısı ve işlevselliği artmış, deri hemen her alanda işlenmiş ve kullanılmıştır (Yıldız, 1993, s.1).

Roma tarihçilerinden Plinius'a göre dericiliğin ilk bulucusu Beopyalı Tichus'tur. Diğer söylentiye göre ise dericiliğin piri Çin Prensi Sintang'tır. Dericilik Sümer, Asur, Mısır, Yunan ve Hitit Medeniyetlerinde de önemli yer tutar. Dini kitaplarda derinin tarihiyle ilgili bilgilere rastlanır. İncil ve Kuran-ı Kerimde Adem'le Havva'nın cennetten çıkarken köstekiler olduğu yazılıdır. Ayrıca Musa peygamber çağında da deri yapıldığından eski medeniyet dönemi eserlerinden söz edilir (Meydan Larousse, Cilt 5.).

Bazı araştırmalara göre de; Dericilik tarihine ait yazılmış eserler, dericilik sanatının asıl menşeinin doğu memleketleri olduğunu, buralarda geliştirildiğini ve ancak çok sonraları batıya geçerek endüstri haline geldiğini ortaya koymaktadır (Gökçesu, 1987, s. 10).

İlk insanların malzeme olarak önce ağaç taş ve sonra deriyi kullandıkları düşünülmektedir. Deriyi kullanmaya başladıklarında derinin çabuk bozulması, buna bir çözüm bulunması gerektiğini ortaya koymuştur (Yelmen, 1985, s. 37).

İlk tabaklamanın, tarım ve hayvancılığın başladığı Pakistan ve Urfa da M.Ö. 7000'lerde yapıldığı sanılmaktadır. M.Ö. 2500'lerden itibaren Sümerler, kil tabletlerde deri tabaklamanın reçetelerini vermiştir. Sümer dilinde, deri tabaklayıcısı "ASGAB"dır. O dönemde 8 işyerinden birinin deri atölyesi olduğu tabletlerde yazılıdır. Tabaklama atölyelerinin, kötü kokular nedeniyle şehir dışına çıkarıldığı tabletlerde anlatılmaktadır. Kil tabletlerde, su yılanı dâhil olmak üzere hemen her hayvanın derisininin tabaklandığı yazar. Savaş arabalarında deriyi ilk kez Sümerler kullandı. Alp Dağlarında 1991'de 5300 yıllık ve Ermenistan da 2010'da 5500 yıllık bozulmamış deri ayakkabılar bulunmuştur (Öncü, 1968, s.1).

Yeryüzünde bozulmadan günümüze kadar gelebilen deri ürünlerin ilk örneklerine Mısır da rastlanmıştır. Doğa koşullarının elverişliliği bu nesnelere 3500 yıl bozulmadan günümüze gelebilmesini olanaklı kılmıştır. İkinci doğal örnekler ise Pazırık kurganlarındaki buluntulardır. Buzullar altındaki kurganlarda deri eşyalar bozulmadan kalabilmişlerdir. Bu buluntuların örnekleri Leningrad Hermitage Müzesinde sergilenmektedir (Yelmen, 1998, s. 221).

Resim 2.4. Hunlar dönemine ait keçe yaygı üzerine deri applike tekniği ile yapılmış bir eyer örtüsü (Özdemir,2004, s. 38)

Deri sanatının Türklerde başlayıp gelişme göstererek, bir sanat haline geldiği ve bu sayede ilerleyip yayıldığı söylenmektedir. Türkler deriyi işleyip, ürüne dönüştürerek, ihtiyaca cevap verebilecek fonksiyonlar kazandırmışlardır. İnce işçilik ve güzel süslemeleri ile dikkati çeken bu eserler bugün yurt içi ve yurt dışı müzelerinde sergilenmektedir (Güler ve Özdemir, 2004, s.81).

Türk topluluklarında deri süslemeciliği, ata verilen önemle ortaya çıkmaktadır. Orta Asya boylarındaki savaşlardan, yaptıkları tüm seferlere kadar kendilerinin ve atlarının kuşanmasına önem vermişlerdir. Eyer, başlık, at takımları ve araba koşumları, deri kösele ve meşinden yapılmıştır (Diyarbakirli, 1972, s.243).

Türk kültürünü belgeleyen en eski buluntular, Hunlar'a ait kurganlardan elde edilmiştir. Altay dağlarında, Pazırık bölgesinde bulunan kurganların açılmasıyla; deriden yapılmış, giysiler, çizmeler, eyer ve koşum takımları, kap kacak ve applike süslemeler gibi nesnelere gün ışığına çıkarılmıştır. Bu nesnelere 2400 yıllık bir tarih biçilmesine dayanarak, Türklerde dericilik buna koşut tarihlendirilmektedir. Hititlerden ayrı olarak derinin Anadolu da önemli bir sanat kolu olduğunu gösteren pek çok örnek verilebilir. Parşömen derisinin Anadolu da bulunması güzel bir örnektir. Dünya yazıt tarihinde Papirüs'ten sonra en meşhur yazı yazma aracı olan parşömen derisi, ilk defa Bergama da üretilmiştir (Gargı, 2000, s.24).

Resim 2.5. Pazırık Kurganından çıkarılmış Hunlar dönemine ait deri applike ile süslenmiş keçe yaygı kalıntısı (Özdemir, 2004, s. 37)

Çeşitli kaynaklardan edinilen bilgilere göre; Türklerden önce Anadolu da yaşamış uygarlıklarında dericilik zanaatıyla uğraştıkları bilinmektedir. Türkler 1071 Malazgirt Savaşı sonrasında Orta Asya'dan yola çıkılarak kitleler halinde Anadolu'ya yerleşmişler. Başlıca geçim kaynaklarından biri olan hayvancılık ve buna bağlı olarak beraberlerinde getirdikleri dericilik zanaatı ve derinin sepilenmesinde kullanılan maddelerden; mazı, sumak, çam, meşe gibi bitkilerin Anadolu da bolca yetişmesi de dericiliğin birçok bölgede gelişmesine olanak sağlamıştır.

Resim 2.6. Hun Türklerine ait Altay dağlarındaki kurganlarda bulunan ve tekerlekleri deri ile kaplanmış bir araba (Özdemir, 2004, s. 33)

Anadolu yerlisi Selçuklular döneminden günümüze deri örnekler kalmamıştır. Ancak, Selçukluların kürk yapımında usta oldukları ve kürkün giyim eşyası olarak yaygın biçimde kullanıldığı tarihi kaynaklarda açıklanmaktadır. Yazılı kaynaklarda, kürkün Selçuklu İmparatorları ve halk tarafından giyilen bir giysi çeşidi olduğu bilgisi yer almaktadır. Yine aynı kaynaklarca Osmanlı döneminde siyah sığır derisinden elde olunan su kırbalarının da Selçuklular döneminde yapılmaya başlandığı aktarılmıştır (Dağtaş, 2007, s.8).

Osmanlı devletinin ilk günlerinden bu yana, gerek sivil gerekse askeri yönden de temel bir malzeme olan deri, özellikle 16. yüzyılın en yaygın kullanılan sanayi ürünüdür (Küçükerman, 1988, s.35).

Resim 2.7. Topkapı Sarayında bulunan Osmanlı Dönemi deri kalkan (Özdemir,2004, s. 45)

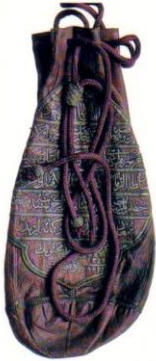
Bugünlere kadar gelen dericilik geleneği Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u almasıyla başlamıştır. Fetih sonrasında Kazlıçeşme de 33 salhane ve 360 tabakhaneden oluşan bir bölge kurulmuştur (İstanbul Sanayi Odası, 2002, s.2).

Bugün harp vasıtalarında demir ve çelik ne vazife görüyorsa, o zamanki orduların harp ve binicilik malzemesinde “deri ve sahtiyan” in rolü, hemen hemen aynıdır (Gökçen,1945, 8).

Resim 2.8. Osmanlı döneminde yapılmış deri barutluk (Özdemir,2004, s. 47)

Osmanlı çağında deri altın çağını yaşamış denebilir. Debbağan denilen ve ahilik teşkilatında önemli bir yeri olan deri esnafı, mesleklerini çırak kalfa ve ustalığa dayanan bir şekilde geliştirmişler.

Resim 2.9. Surre kesesi (Özdemir,2004, s. 50)

1810 yılında çağdaş yöntemlerle çalışan ilk deri sanayi II. Mahmut tarafından Beykoz'da kurulmuştur. I. Dünya Savaşı sırasında ordunun deri ve kundura ihtiyacını büyük ölçüde bu fabrika karşılamıştır (Küçükerman, 1989, s.22).

19. yüzyılın başlarına kadar Türk dericiliği, Avrupa'ya üstünlüğünü sürdürmüştür. Bu yüzyılda çadırlarda süregelen deri applike çalışmalarının yanı sıra at koşumları da ilgi çekmektedir. Değerli parçalardan oluşan bir koleksiyonda, deri üzerine metal plakalarla bezenmiş saka kıyafetleri, göz kamaştırmaktadır. Başka bir çalışmada, deri üzerine yapılan haritalar ve fermanlar zengin bir çeşitleme oluşturmuştur. Bilinen en eski deriden hazırlanan dekorlarda bu yüzyılda yer almıştır (Barişta, 1988, s.136).

Tarih boyunca bir el sanatı olarak ilkel usullerle çalışan ve basit işlemler halinde bulunan dericilik sanatı bütün dünyada büyük gelişmeler göstererek bugün bir endüstri durumuna gelmiştir (Demilel, 1998, s.22).

Resim 2.10. Deri salıncak (Özdemir, 2004, s. 54)

Türk deri sektöründe hızlanan pazar faaliyetleri ve pazarlama stratejilerindeki değişiklik, Türkiye de düzenlenen Uluslararası Deri Günleri Fuarına da yansımaktadır. Uluslararası Deri Günleri Fuarı, Rusya krizi sonrası bitmiş derinin de deri konfeksiyonun yanı sıra rekabet arenasında yerini almasıyla Türk deri sektörünün bütününe yansıtan bir pazarlama misyonu üstlenmiş olmaktadır (Kodalak,2000, s.65).

Derinin günümüzde ki durumuna bakıldığında; dericilik, Türkiye ekonomisi için gerek iç tüketim ve gerek ithalat için çok önemlidir. Köklü bir geçmişe sahip olan deri ve deri mamulleri sanayi, büyük ölçüde yeterli ve gelişen bir ihracat potansiyelini taşımaktadır. Deri sanayi köklü bir geçmişe sahip olmasına rağmen, cumhuriyetin ilk yıllarında çok geri kalmıştır. Belirlenen kalkınma programları özendirici çabalar sayesinde gelişmeye başlamıştır.

1970 de deri sanayi emek, işgücü ve çevre kirliliğine yol açtığı gelişmiş ülkelere kaymıştır. Bu yıllarda Türkiye daha bilinçli üretime başlamıştır.

1980'lerde pek çok sorunu çözen deri sanayinde önemli gelişmeler olmakta, modern teknolojiye yönelik işletmeler kurulmakta ve ihracatta özellikle deri giyim ihracatında

artışlar sağlayarak, dünya piyasasında tekstilden sonra ikinci bir sektör olarak kendini duyurmaktadır.

Bugün bütün dünya da gelişmiş olan deri teknolojisine Türklerin katkısı tartışılmaz. Gerek derinin işlenmesinde gerekse sanat eseri niteliği taşıyan ürünlere dönüştürülmesinde Türk deri el sanatları en güzel örneklerini sunmuştur. Bu örnekler; giyim eşyaları, hurçlar, sandık çeşitleri, keseler, kalkanlar, kapı perdeleri, eğer ve at koşum takımları, kesici alet kınları ve gölge oyunları için yapılmış figürler vb. gibi.

Türkiye de dericilik sanatı, geçmişi günümüze, günümüzü geleceğe taşıyan önemli bir sanat dalıdır ve turizm açısından da hem ülkeye gelir getirmesi hem de ülke tanıtımı açısından büyük öneme sahiptir. Türk kültüründe dericilik sanatı, sosyal hayatın her boyutunda olduğu gibi askeri alanda da özellikle muhafaza ve savunma amaçlı eşyalarda, kaliteli işçilik ve üstün sanat değeri taşıyan ürünlerle dikkati çekmektedir. Bu nedenlerle köklü bir geçmişe sahip önemli kültür değerlerimizi yaşatmak, gelecek kuşaklara aktarmak, ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtmak açısından, yapılacak bilimsel ve sanatsal çalışmalar yararlı olacaktır.

2.5. Deri Çeşitleri

Tüm deri çeşitlerinin ortak özelliği hepsinin kollajen liflerinin birbirine üç boyutla sarıldığı ağ gibi örülmüş lif dokusundan meydana gelmesidir. Bu lifler sayesinde deri mukavemet, elastikiyet gibi özellikler yönünden mükemmel bir yapı göstermektedir (Yakalı, 1981, s.23).

Kullanılacak olan deri çeşidi belirlenirken bazen ham derinin hangi hayvana ait olduğu esas alınarak, bazen kullanım amacına göre ad verilmekte, bazen ise tabaklama çeşidi derinin adını belirlemektedir (Gökçesu, 2002, s. 18).

Tabi Deriler ve suni(yapay)deriler olmak üzere iki başlık altında incelenebilir.

Tabi Deriler: büyükbaş ve küçükbaş hayvan derileri olarak ayrılmaktadır.

Büyük baş hayvan derileri; Manda, inek, öküz, boğa, malak ve dana derileridir (Gökçesu, 2002, s. 17). Deriler tabaklanırken işlentsine göre farklı isimler almaktadırlar.

Kösele ve Gön (Bitkisel sepileme): büyükbaş hayvan derilerinin sepilenmesinden elde edilen, sert, sıkı tutumlu ve tabi renkte mamul derilerdir. Kösele ve gön çeşitleri şunlardır: Kanat kösele ve kanat gön, vardalık kösele, sabunlu kösele, kayışlı kösele, kromlu kösele (Mete, 2008, s. 76).

Vaketa (Bitkisel sepileme): yumuşak tutumlu derilerdir. atlamaz ve su geçirmez. Botlar ve asker postalları yapımında kullanılır. Tabii renkli, boyanmış ve saraciyelik gibi tipleri vardır (Mete,2008, s.76).

Vidala (Mineral sepileme) Ağır, orta ve hafif sığır derileriyle dana ve at derilerinin krom tuzlarıyla sepilenmesinde elde olunan ve sıra tarafından finisaj gormüş, trl renklere ve yumuşak tutumlu derilerdir. Erkek ayakkabı yüzleri ve spor çantaları yapımında kullanılır (Mete, 2008, s. 76).

Kromlu Kösele (Koşumluk-kayışlık) (Mineral sepileme) ağır sığır ve manda ham derilerinin krom tuzları ile sepilenmesinden yağlı veya yağsız olarak yapılan beyaza yakın renkte bükülebilir esneklikteki derilerdir (Mete, 2008, s. 77).

Küçükbaş hayvan derileri: Koyun, kuzu, keçi, oğlak ve süt danası derileridir (Mete,2008, s. 78).

Set (Mineral sepileme) Setler, keçi veya oğlak, koyun, kuzu derilerinin kanat veya bütün halinde, krom tuzlarıyla sepilenmesinden elde edilen, et tarafından finisaj gormüş, yumuşak tüylü ve kadife tutumlu, trl renklere (boyası derinin içine işlenmiş) mamul derilerdir (Mete, 2008, s. 78).

Rugan (Mineral sepileme) Derinin bir yüzü cilalanmaktadır. Parlak olması, suyu geçirmemesi önemli özelliklerindedir. Zamanla yüzeyinin çatlaması ise istenmeyen özelliklerindedir. Ayakkabı, izme, çanta, kemer, hazır giyim sanayinde kullanılır (Mete, 2008, s. 78).

Glase (Mineral sepileme) ok ince ve yumuşak bir deri çeşididir oğlak derilerinden yapılır. Kuzu derisinden yapılan glaselerde vardır. Bunlar daha kalın ve dayanıksız yapıya sahiptir (Mete, 2008, s. 78).

Krk-Set (Mineral sepileme) Koyun postlarından elde edilir. Derinin her iki yüzü aynı anda tabaklama işlemi görür, iki yönü değerlendirilir (Mete, 2008, s. 78).

Yüzlük Keçi Deriler (Mineral sepileme) Ham keçi derilerinin krom tuzlarıyla trl usullerle sepilenmesinden elde edilen sıra tarafından finisaj gormüş ve trl renklere boyanmış, yumuşak tutumlu yüzlük derileridir (Mete, 2008, s. 79).

Meşin (Mineral sepileme) Koyun ve keçi derilerinin farklı usullerle sepilenmesinden elde edilen tabii renkte veya boyanmış, ince, yumuşak, elastiki derilerdir. Ayakkabı astarları dekoratif ürünlerin yapımı ve ciltçilikte kullanılır (Mete, 2008, s.79).

Moraken (Mineral sepilme): Küçükbaş hayvan derisinden, bilhassa keçi derisine krom veya tanen sepisi yapılmasıyla elde edilir. Yüzeyinin taneli görünüşü derinin en önemli özelliğidir. Ayakkabı ve çanta yapımında kullanılır (Mete, 2008, s. 79).

Domuz Derisi (Mineral ve Bitkisel sepilme): Çok sağlam, kendinden desenli, lüks ve dayanıklı bir deridir. Çanta, bavul, giysi yapımında kullanılır (Mete, 2008, s. 79).

Davul Derisi (Parşömen Deri) Dana domuz ve eşek derileri, kılları ve yağları temizlendikten sonra sünger taşı ve tebeşir tozu ile ovulur, gerilerek havada kurutulur. Şeffaf ve sert bir hale gelen deri, müzik aletleri ve dekoratif süslemelerde kullanılır (Mete, 2008, s. 79).

Ak Deri: Ceylan koyun ve keçi derilerinin ponza taşıyla temizlenip, kâğıt gibi düz ve pürüzsüz bir hale getirilmesiyle elde edilir. Kâğıt bulunmadan önce, uzun zamanlar saklanması gereken kitaplar çoğunlukla bu derilerin üzerine yazılırdı. Bugün ceylan derisi üzerine yazılmış birçok değerli kitap vardır (Mete, 2008, s. 80).

Güderi-küçükbaş (Yağ derisi): Geyik, ceylan, karaca bazen de keçi ve koyun derilerinin yağla sepilmesinden elde edilir. Çok yumuşak tutumlu ince derilerdir. Cam silme, temizleme işlevinde, giysi, eldiven yapımında kullanılır (Mete, 2008, s. 80).

Astarlık deriler: ham koyun ve keçi derilerinin türlü usullerle sepilmesinden elde edilen tabii renkte veya boyanmış, ince yumuşak, elastiki ve sırçası düzgün derilerdir. Perdahlanmamış ve boyanmamış astarlık deri (meşin) ve perdahlanmış ve boyanmış astarlık deri gibi çeşitleri bulunmaktadır (Mete, 2008, s. 80).

Zig: Küçükbaş hayvan derilerinden yapılır. Genellikle giysilik amaçla kullanılan kumaş gibi yumuşak tutumlu bir deridir (Mete, 2008, s. 78).

Napa: Küçük ve büyükbaş hayvan derilerinin genellikle krom tuzlarıyla sepilmesinden elde edilir. Sırçası düzgün ve tanecikli, ince, yumuşak, ince, esnek ve mukavemetli, çeşitli renkleri olan derilerdir. Kuzu napa, koyun napa, keçi napa, dana napa, sığır napa, domuz napa gibi çeşitleri vardır (Mete, 2008, s. 78).

Fantezi deriler: antilop (ceylan), yılan, kertenkele, timsah, köpekbalığı, kedibalığı derileri yağlı sepi ile mobilyacılıkta kullanılan marokenler yapılmaktadır (Türk El Sanatları Araştırma Raporu, 1989, s.16).

Kürklük Hayvan Derileri (sentetik, organik ve karışık sepilme): kürklü deriler; tilki, sansar, samur, tavşan, sincap, porsuk, vizon vb. hayvanlardan elde edilen derilerdir (Mete, 2008, s. 80).

Öteki Hayvan Derileri (sentetik, organik ve karışık sepileme): Ayı, kurt, su aygırı, fok, balık, kedi, köpek, vb. hayvanlardan elde edilen derilerdir (Mete, 2008, s. 80).

Yapay (Suni) deriler: Dış görünüş bakımından tabii deriye benzer, suya karşı dayanıklıdır. Mobilyacılıkta, çiftçilikte, çanta yapımında kullanılır. Suni deriler yapılırken ilkel madde olarak pamuklu dokumalar, bitkisel lifler deri imalinden deri talaşları, içine bir miktar hintyağı ve boya maddelerini havi olan sellüotün alkoldeki eriğinde doymuş hale gelinceye kadar bırakılır (Mete, 2008, s. 81).

Vulkan Fiber: İnce mukavvalar çinko klorür eriği ile doyurulduktan sonra prese edilir ve üzeri yağlanarak, yumuşatılarak elde edilir. Köseleye benzer esas kâğıt olduğu için suya dayanıklı değildir (Mete, 2008, s. 81).

Muşamba: Pamuklu dokumaların üzerine beziryağı, kolladyom, hintyağı ve amil asetat karışımından yapılır (Mete, 2008, s. 81).

Vinileks: Literatürde vinileksin elde edilmesi; plastik maddeler ve boya ihtiva eden karışım homojen hale getirildikten sonra özel şekilde hazırlanmış sağlam pamuklu kumaşlara sürülerek elde edilmektedir (Mete, 2008, s. 81).

2.6. Dekoratif Deri Ürün Yapımında Kullanılan Araçlar ve Gereçler

Dekoratif deri ürün yapımında kullanılan araç ve gereçler başlıklar halinde belirtilmektedir.

Araçlar: deri kesim bıçağı, traş bıçağı, kesim makinası, traş makinası, makas, maket bıçağı, biz, çizgileme bıçağı, çarklı zımba, linol bıçağı, iğne, dikiş makinası, freze makinası, basabas, ağırlıklar, biley taşı, çelik cetvel, çekiç, muşta, eğe, açık ve kapalı zımba baskı makinası (tulumba), kargaburu, kauçuk, keski, mermer, şekillendirme zımbaları, tokmak, fitça, masat, baskı (klişe) makinası, pres makinası, el kıvrırma makinası ve kesim makinasıdır.

Deri kesim bıçağı: Deri kesiminde ve diri yüzeyleri birleştirmede kullanılır. Metal bir yay ve çelikten iki parçadan oluşmaktadır. Yaylı ucun sivri ucu, çizim ve yüzey süslemelerinde kullanılır. Yaylı kısmın ortasında bıçağı bulunmaktadır (Gökçesu, 2002, s. 24).

Resim 2.11. Deri Kesim Bıçağı

Deri traş bıçağı: Büyük parça derilerin kesilmesinde ve tıraşlanmasında kullanılır ince, uzun ve tek yönlü keskin bıçaktır (Katlı, 1998, s. 48).

Resim 2.12. Deri Traş Bıçağı

Deri kesim makinesi: Monte edilmiş bıçaklar ile belirlenen ölçüde deriyi kesen araçlardır.

Resim 2.13. Deri Kesim Makinesi

Deri traş makinesi: Deriyi tıraşlamada kullanılan makinelerdir.

Resim 2.14. Deri Traş Makinesi

Makas: İç kenarları keskin olan yassı iki koldan meydana gelmiş kesim aleti. Kâğıt, kumaş, deri gibi malzemeleri kesmeye yarayan araçtır (Katlı, 1998, s. 48).

Resim 2.15. Makas

Maket Bıçağı: İskelet ve bıçak olarak iki kısımdır. Bıçağın ucu işaretli yerlerden kırılarak yenilenebilmektedir. Kağıt, deri v.b. malzemelerin kesilmesinde kullanılan bir araçtır. Günümüzde yaygın olarak kullanılmaktadır (Gökçesu, 2002, s. 28).

Resim 2.16. Maket Bıçağı

Biz: Ağaç saplı çelikten yapılmış sivri uçlu bir alettir. Deri işlerinde dikiş yapılırken iğne geçirilerek yeri delmek için ve yakma işlerinde kullanılır.

Resim 2.17. Biz çeşitleri

Çizgileme bıçağı (pergel): Çelikten yapılmıştır. Döner başlıklı, deri üzerinde desen çizilmesinde kullanılır (Ertuğrul, 2000, s. 51).

Resim 2.18. Pergel

Çarklı zımba: Çanta, kemer, ayakkabı vb. yapımında deriye istenilen büyüklükte delikler açmada kullanılan ve bir eksenin döndürdüğü, penseye benzer araç. Deride özellikle kenar birleştirme ve deri yüzey süslemelerde kullanılmaktadır (Gökçesu, 2002, s. 21).

Resim 2.19. Çarklı Zımba

Linol bıçağı: Ahşap sap ve metal uçtan oluşan iki parçadan ibaret araçtır (Gökçesu, 2002, s. 29). Oyma işleminde kullanılır. Özellikle desenin kontur kısımlarında ve geniş hatlar meydana getirmekte kullanılır. Linol bıçağının uygulanacak desene göre farklı uçları vardır.

Resim 2.20. Kenar alma ve düz linol bıçağı

Deri iğneleri: Çeşitli büyüklükte, bir ucu keskin diğer ucu delikli, çelikten yapılmış alettir. Uç kısmı kılıç gibidir. Deriyi yararak iğnenin batmasını kolaylaştırır (Gökçesu, 2002, s. 31).

Resim 2.21. Deri İğne Çeşitleri

Deri dikiş makineleri: Deri dikiş makineleri, parçaları birleştirmede ve süs dikişi yapmada kullanılan motorlu elektrik ile çalışan araçlardır.

Resim 2.22. Deri Dikiş Makinesi

Freze makinası: Köşelenin kenar düzgünlüğünü sağlamaya yarayan, köşeleri yuvarlaklaştırma işlemlerinde kullanılmaktadır.

Resim 2.23. Freze Makinesi

Basabas: Madenden yapılmış olup, yine madenden sapı vardır. Derinin katlanan kısmı, ağız kısmına konarak sıkıştırılır. Klips çantaya geçirildikten sonra ve fermuar sıkıştırmak için kullanılan alet (Gökçesu, 2002, s. 26).

Resim 2.24. Basabas

Ağırlıklar: Madenden yapılmış olup, çeşitli boy, ve ağırlıktadırlar. Çizim ve kesim yapılan derinin üzerine konularak kayması engellenir.

Resim 2.25. Ağırlık

Biley taşı: Deri bıçaklarının bileylenmesinde kullanılır. Demirden ve yuvarlak hatlıdır (Katlı, 1998: 56).

Resim 2.26. Biley Taşı

Çelik cetvel: Çelik metalden yapılmış, ve üzerinde ölçü birimleri işaretlenmiş, uzunluk ölçmede, doğru çizgiler çizmede, deriyi düzgün kesmede kullanılan alettir.

Resim 2.27. Çelik Cetvel

Deri çekici ve muşta: Sap kısmı ahşap, uç kısmı madendir. Bir ucu yassı bir ucu yuvarlaktır. Deri dövmede kullanılır. Muşta da aynı amaçla kullanılıp madenden yapılmıştır (Katlı, 1998, s. 50).

Resim 2.28. Deri Çekiç ve Muşta

Eğ: Bıçakları bileme işleminin de kullanılan üç yüzeyle, yüzü çizgi çizgi sert ensiz, ağaç yada plastik saplı çelik araçtır (Gökçesu, 2002, s. 25).

Resim 2.29. Eğ

Açık ve kapalı zımba baskı makinası (tulumba): Zımba basmak için kullanılır. Pres şeklindedir. İstenilen uç takılarak işlem yapılır (Katlı, 1998, s. 50).

Resim 2.30. Zımba Baskı Makinası

Kargaburun: Tel bükerek şekil vermede kullanılan madenden yapılmış uçları gaga biçiminde olan alettir.

Resim 2.31. Kargaburun örnekleri

Kauçuk: Dayanıklı ve esnek bir malzemedir. Üzerinde deri ve köselenin kesildiği levhalar halinde satılmakta ve beyaz, siyah, yeşil renkleri mevcuttur. Kesim matı olarakda geçmektedir.

Resim 2.32. Kauçuk

Keski: Tel ve levha kesiminde kullanılan uçları keskin bir tür kısaçtır. Çeşitli botları mevcuttur.

Resim 2.33. Keski

Mermer: Çalışma esnasında fazla ses çıkmasını önlemek amacıyla, deri kesim, kıvrırma, traşlama ve dövme işlemlerinin yapıldığı bir araçtır.

Şekillendirme zımbaları: Çelikten yapılmış, silindirik saplı, değişik şekilli uçlara sahip zımbalardır. Nemli kösele üzerine çekiçle vurularak çalışılır (Katlı, 1998: 50). Yurtdışında craft (stamp) olarak adlandırılan şekillendirme zımbaları bakırcı ustalarında kullanılmış olduğu ve adına kalem denilen zımba olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Resim 2.34. Şekillendirme Zımbaları

Tokmak: Ağaçtan yapılmış, başları lastikli veya lastiksizdir. Çekiçle vurulduğu zaman bozulabilecek, kırılacak ince ve zayıf maddelere vurmaya yarar. Deri yüzey süslemede kalem uçlara, zımbalara vurmada kullanılır (Gökçesu, 2002, s. 30).

Resim 2.35. Tokmak

Fırça: Derilerin yüzeyine yapıştırıcı sürmede, boyamada, parlatma da kullanılır. Suluboya, yağlı boya, ayakkabı boyası gibi çeşitleri mevcuttur.

Resim 2.36. Fırça örnekleri

Masat: Deri bıçaklarının bilenmesinde kullanılır. Demirden yuvarlak hatlı bir alettir.

Resim 2.37. Masat

Baskı makinası (klişe): 0-400 derecede çalışır, sıcak baskı yapılır. Baskı işlemi demir kalıplarla, makine ısındıktan sonra yapılır.

Pres makinası: İmalatın ilk aşaması olup çelik kalıplarla kesim yapılmaktadır. 0-35 ton arasında çalışmaktadır (Bkz. Resim 2.38).

Resim 2.38. Pres Makinası

El kıvrırma makinası: Elle çalışmakta olup derinin kenarları 0-15 cm e kadar kıvrırma işleminde kullanılmaktadır.

Deri kesim makinası: Sapların ve kemerlerin istenilen kalınlıkta kesilmesini sağlayan makinedir.

Gereçler: Açık ve kapalı zimbalar, boyalar, çeşitli boncuklar, metaller, iplikleri deriler, yapıştırıcılar, makine kayışı, parlaticılar, sıırım, süsleme gereçleri, sünger ve tela olarak sınıflandırılabilir.

Açık ve kapalı zimbalar: Parçaları birleştirmek amacı ile açılan deliklerden geçirilen metal gereçlerdir. Çeşitli renkleri vardır (Katlı, 1998, s. 60).

Resim 2.39. Açık ve kapalı zimbalar

Boyalar: Cisimlere renk vermek, dış etkilerden korumak için üzerlerine sürülen ya da içlerine katılan renkli maddelerdir. Kimyasal yapılarına, kullandıkları yerlere göre farklılıklar gösterebilir. Dericilikte daha çok anilin boya kullanılmakla beraber, deri, kumaş, çiçek boyaları ile guaj ve mont boyaları da kullanılmaktadır (Gökçesu, 2002, s. 39).

Resim 2.40. Deri boya çeşitleri

Çeşitli Boncuklar: Cam, tahta, taş, porselen, mercan, plastik, gibi maddelerden yapılmış ortaları delik genellikle yuvarlak ve çeşitli renkleri olan maddelerdir.

Resim 2.41. Çeşitli Boncuklar

Çeşitli Metaller: Genellikle ısıyı ve elektriği ileten, elde kolay şekil alan ince plakalar halindeki bakır pirinç levhalar, birleştirme işlemlerinde kullanılan teller ve süsleme unsuru olan çeşitli ürünlerdir. Metal halka, metal çubuk, metal kulp, metal fermuar, toka, zımba, fermejüp metal boncuk, levha, zincir vb.

Çeşitli iplikler: Kumaş dokumak, dikişte kullanmak amacıyla pamuk keten gibi doğal maddeleri bükerek çeşitli kalınlıkta tel haline getirilmesidir. Makinede ya da elde birleştirmede kullanılan çeşitli kalınlıkta naylon, floş ve pamuk iplikler kullanılmaktadır (Korkusuz, 1992, s.11).

Resim 2.42. Mumlu ip çeşitleri

Deriler: Küçük ve büyük baş derilerden elde edilen çeşitli işlemlerden geçirilerek kullanılmaya uygun hale getirilmiş gereçlerdir. Genel olarak dekoratif deri ürün yapımında kullanılanlar.

Deri Yapıştırıcılar: Tiner ve benzin içinde kauçuk ve ¼ oranında diasetik selülozun eritilmesiyle elde edilir. Deri ürünlerin yapıştırılmasında kullanılan, sıvı plastik görünümünde, kirli sarı, şeffaf bir maddedir.

Resim 2.43. Deri Yapıştırıcılar

Makina Kayışı: Kalın köseleden kesilen yuvarlatılmış deri şeritleridir. Genellikle çanta birleştirme ya da yüzey süslemelerinde kullanılır (Özdemir, 2004, s. 107).

Parlatıcılar: Boyalı yüzeyleri korumak ve parlatmak amacıyla kullanılan maddelerdir. Başlıca parlatıcılar çeşitli laklar, selülozik vernikler, deri cilaları, gomalak ve leflef'tir.

Resim 2.44. Deri Parlatıcılar

Sırım: Genellikle meşin ya da köselenin çok ince kesilerek ip haline getirilmiş halidir. Deri ürünlerin kenar birleştirmelerinde, kenar temizleme ve yüzey süslemelerde kullanılmaktadır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 93).

Resim 2.45. Sırım

Çerçeve, tepsi, kutu, kül tablası, bardak, abajur ayağı vb. gibi dekoratif ürünlerin yapımında cam, ahşap, toprak gibi malzemeler alt yapı gereçleri kullanılmaktadır. Ayrıca alt yapı gereci olarak mukavva, karton, sünger, tela, astar(suni deri, kumaş) gibi malzemeler kullanılmaktadır (Katlı, 1998, s. 61).

Süsleme Gereçleri: Tüy, kurdele, sicim, plastik saplar, borular, boncuklar, metal zımbalar, vb. gereçlerden oluşur (Özdemir, 1995, s. 59).

Sünger: Deri işlerinde çantaların sertleştirilmesinde ve boyama işlemlerinde kullanılan piyasada çeşitli kalınlıklarda tabaka halinde bulunan yapay olarak elde edilen dolgu gereci.

Resim 2.46. Sünger

Tela: Deriyle astar arasına konulan, derinin düzgün durmasını sağlayan kolalı bez (Gökçesu, 2002, s. 41).

2.7. Dekoratif Deri Ürün Yapımında Uygulanan Yüzey Süsleme Teknikler

Herhangi bir maddenin doğal karakterini ve işlevini değiştirmeden onu güzelleştirmek amacıyla yüzeyin üstüne renkli, renksiz, çizme, boyama, kesme, kakma, kabartma, dövme, yakma, işleme vb, tekniklerle form verme sanatına “süsleme” denir (Akar, Keskiner, 1978, s. 10). Derinin kullanışlılığı sebebiyle birçok eşya ve aksesuar yapımında tercih edilmektedir. Her forma sokulabilmesi, farklı materyallerle birlikte birleştirilmesi ve doğal malzeme olması dolayısıyla da çoğu yerde kullanıldığı gözlenmektedir.

Deri süsleme sanatları, eski zamanlardan beri, Türklerin kullandıkları sanatların başında gelmektedir. Türkler Orta Asya’dan Anadolu’ya geldiklerinde en çok yararlandıkları hayvan olan atları süslemeyi sanat edinmişlerdir. Eğer, başlık, at takımları ve araba koşumlarını deri, kösele ve meşinden yapmışlar, bunları diğerlerine oranla daha üstün ve güzel sanat anlayışıyla işlemişlerdir. Geliştirdikleri üstün teknikleri, kapı perdeleri, sandık, hurçlar, sofraltları, kılıflar, nalın, terlik, eldiven, çanta, kemer, çizme, başlık, elbise, kitap kapları ve mobilyaların süslemelerinde kullanmışlardır. Deri süslemede kullanılan teknikler aşağıda verilmektedir:

2.7.1. Aplikasyon Tekniği

Aplikasyon, kumaş, deri ya da farklı materyaldeki malzemelerin motifler oluşturularak düz bir zemin üzerine işleme yoluyla tutturulmasıdır.

Resim 2.47. Aplikasyon tekniği örneği

Aplike tekniği, teknik özelliklerden dolayı kesme, yapıştırma, gömme, işleme, oyma, kabartma, yakma, kalıplama teknikleriyle birlikte de kullanılabilir (Bkz. Resim 2.48).

Resim 2.48. Aplikasyon tekniğiyle pamuk doldurma rneği

Aplikasyon tekniği günümüzde dekoratif ev ve giyim eşya aksesuarının pek çok çeŐidinde kullanılmaktadır..

2.7.2. Baskı Tekniği

Baskı tekniği olarak adlandırılan çalışmalar baskıyı oluşturacak kalıp ve basılacak düz bir yüzeyi (kumaş, deri, kağıt vb) gerektirir. İŞlem; tahta, metal, taş gibi dayanıklı bir madde üzerine desenin hazırlanması ile baŐlar. Kalıplar yüzeyin niteliğine göre seçilir (Sekinz, Komşuoğlu, İmer ve Etike, 1986, s.94).

Resim 2.49. Baskı tekniği rneği

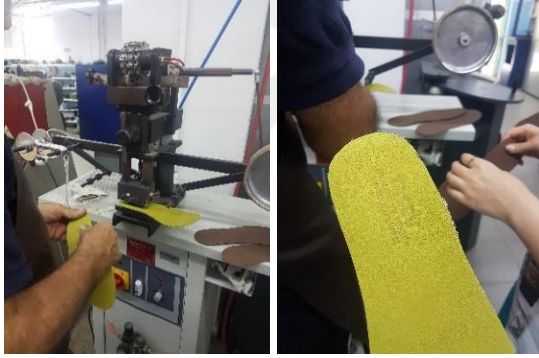
Dericilikte uygulanan baskı teknikleri pres baskı, soğuk baskı ve sıcak baskı Őeklinindedir. Pres baskı, klişe adı verilen küçük desenli metalleri ister mürekkebe bastırılarak ister bastırılmadan deri yüzeyinde nereye basılacaksa konulup pres makinasıyla basılmasıyla oluşturulan desenlerdir. Pres makinasında basıldığı için pres baskı denilmektedir. KliŐelerin ısıtılmasına gerek yoktur nk baskı yapılan deri vaketa adı verilen yüzeyi baskıya uygun deri olması ve pres makinasının güçlü bir Şekilde kliŐeyi basmasıyla oluşturulur.

Soğuk baskı, yurtdışında craft (stamp) adı verilen Türkiye de daha çok bakır ustalarının da kullandığı kalem olarak adlandırılan metal çubuklarla yapılan bir tekniktir. Metal döküm, elik ya da pirinç olarak üretilen farklı desen uçlarına sahip olan kalemlerin vaketa deri yüzeyine kompozisyon oluşturacak Şekilde tokmakla vurulmasıyla uygulanır (Bkz. Resim 2.50).

Resim 2.50. Craft (stamp-kalem) örneği

Sıcak baskı, klişe ve craft (stamp-kalem) modellerinin vaketa dahil olmak üzere diğer deri çeşitlerine de kolaylıkla uygulanabilmesi için pürümüzle yada ocakta ısıtılarak deri yüzeyine basılmasıyla uygulanır. Günümüzde tasarımcıların kendilerine ait olan logolarının havaya uyarlayarak ısıtılıp ürünlerine basmaları da sıcak baskı tekniğinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Resim 2.51. Sıcak baskı makinasında ayakkabı tabanına marka basımı

Eskiden daha çok pabuç ve çizmelerde kullanılan baskı tekniği, genellikle küçük motifler halinde olduğunda ayakkabı dikilmeden önce hazırlanır. Sıcak baskı izleri ayakkabı ve çizmelerde çok kullanılmıştır. Günümüzde ise metal kalıplar kullanılmakta ve baskıda renk kullanılmamaktadır (Özel, 2015, s. 60).

Resim 2.52. Kişiyözel logo tasarımının havayla sıcak baskı olarak deriye uygulanması

2.7.3. Kabartma Tekniği

Bir biçim ya da süslemenin düz yüzey üzerindeki çıkıntısına “kabartma” denmektedir (Hançerlioğlu, 1992, s. 431).

Resim 2.53. Kabartma Örneği (Sol, derinin altından kabartma - sağ, deri üzerinde kabartma)

Kabartma tekniği maden, taş, ahşap, deri vb. gibi çeşitli sanat dallarında kullanılmaktadır. Dericilik alanında özellikle ciltçilikte yoğun olarak görülen kabartma, cilt üzerinde oluşturulan alçak ve yüksek bölümler şeklinde belirginleşir (Özel, 2015, s. 61).

Kabartma tekniği uygulanacak alana göre farklı biçimlerde yapılmaktadır. Cilt için özel hazırlanmış mukavva istenilen ölçülerde kesilir. Süslenecek yerleri oyulmuş ikinci ince mukavva istenilen ölçülerde kesilir. Süslenecek yerleri oyulmuş ikinci ince mukavva diğerinin üzerine yapıştırılır. Deri, mukavva üzerine yapıştırılarak kaplanır. Oyulmuş kalıplara kısımlara kalıplar basarak oluşan motifler deri üzerinde kabartma olarak ortaya çıkmış olur (Çığ, 1971, s.11).

2.7.4. Oyma (katı) Tekniği

Oyma; kağıt, karton, deri, paşömen, ağaç, metal, taş ve mermer gibi maddeler üzerine çizilen bir desenin özel kesici aletlerle biçimlendirilmesidir (Özel, 2015, s. 62).

Deri ciltlerinin en karakteristik yüzey süslemeleridir. Tıraşlanarak inceltilmiş olan derilerin dantel gibi oyularak cilt kapağının genellikle iç yüzeyindeki değişik renkli zemine yapıştırılması suretiyle yapılan ince, güzel fakat o nispette zahmetli bir bezeme tekniğidir (Gökçesu, 2002, s. 85).

Türk Dericilik tarihinde en çok önemli bir yere sahip olan, deri ürünlerde özellikle de Kur’an-ı Kerim ve kitap ciltlerinin süslemesinde kullanılan katı“(oyma) tekniği günümüzde de deri ve kâğıt üzerinde kullanılmaktadır (Bkz. Resim 2.54) (Özel, 2015, s. 62).

Resim 2.54. Oyma örneği (Sol, pozitif oyma – sağ, negatif oyma)

Çoğu zaman diğer tekniklerle kullanılan oyma tekniği daha çok kabartma, kakma ve applike tekniği ile birlikte kullanılır (Özel, 2015, s. 62).

Deri ürünlerin yüzey süslemelerinde eğer yükseklik verilmek isteniyorsa oyup kesilerek hazırlanan desenin altına yerleştirilen mukavva, karton, vb gibi gereçler konarak yapıştırılır(Özel, 2015, s. 62).

Bir başka teknik ise; belirlenen desene göre kesilip çıkartılan parçalar applike tekniği ile birlikte kullanılır (Özel, 2015, s. 63).

Deri ile yapılan oymalarla, ciltlerin dış ve özellikle iç kapaklarında dantelalar işlenmiştir.

Rumiler, hatailer, buketler, güller, karanfiller, ve çeşitli motifler, nakkaşlar tarafından stilize edilerek, büyük bir zevkle çizilmiş ve oyulmuş örnekleriyle, kitaplar ve albümlerde karşımıza çıkmaktadır (Özel, 2015, s. 63).

2.7.5. Kakma (Gömme) Tekniği

Düz bir yüzey üzerinde açılan ve dekorasyonu oluşturan oyuklara taş, maden, cam vb. gibi çeşitli metaryallerin sıkıştırılarak oluşturulmasına “kakma (gömme)” tekniği denir (Özel, 2015, s. 64).

Deri ürünlerde kakma tekniği, oyularak çıkartılan kısımlara madeni ve değerli taşlar yerleştirilerek yapılmaktadır. Özellikle ciltçilikte oyma tekniği ile birlikte desene derinlik kazandırmak amacıyla yapılmaktadır. Bunun haricinde oyulmuş yüzeylerin içerisine çeşitli materyaller gömülebilir (Bkz. Resim 2.55) (Özel, 2015, s. 64).

Resim 2.55. Deri üzerine taş gömme tekniği

Maden, taş, cam, ahşap sanatlarında da kullanılan bu teknik, özellikle Selçuklular döneminde, maden sanatı tarihinde daha önce hiçbir devrede görülmediği ölçüde geliştirilmiştir (Özel, 2015, s. 64).

2.7.6. İşleme Tekniği

Çeşitli dokuma, deri ve diğer kumaşlar üzerine iğne veya özel araçlarla, elde veya makinada çeşitli iplikler kullanılarak(ipek, yün, sim, rafya, sırm vb.) oluşturulan süsleme olarak tanımlanmaktadır (Gökçesu, 2002, s. 73)

Deride işleme tekniği daha çok ince deriler üzerine desenin sim, sıрма, ipek, iplik, inci ve boncuk işlenmesiyle oluşturulmaktadır (Özel, 2015, s. 64).

İşleme tekniği ile yapılmış eski deri ürün örnekleri bugün Topkapı Sarayı Müzesinde sergilenmektedir. Bunlar içerisinde, eyerler, silah aksesuarı, sıрма işlemeli ayakkabı ve terlikler, sahan kapakları, sandıklar, şamdanlar, kupalar yer almaktadır. Bu ürünlerde dival işi, sarma, kordon tutturma gibi teknikler kullanılmıştır (Özel, 2015, s. 65).

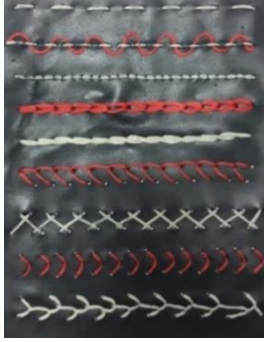

Resim 2.56. İşlemene Tekniği (Orlon iplik ile)

2.7.7. Dikiş Tekniği

Çeşitli dikiş teknikleri uygulanarak yapılan deri yüzey süslemeleridir. Bunun için değişik iplikler sırm, sicim vb. malzemeler kullanılmaktadır. Bunlar, lastik büzgü, makine büzgü,

fitil büzgü gibi büzgü çeşitleri, pili, nervür, biye vb. dikiş teknikleri ile değişik süslemeler elde edilmektedir (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 128).

Resim 2.57. Çeşitli elde Dikiş Teknikleri

Dikiş teknikleri yüzey süsleme tekniklerinin yanı sıra birleştirme tekniklerinde de kullanılmaktadır. Bunlar arasında, teyel, kenar temizleme, baskı vb. gibi dikiş teknikleri ile makinada dikiş gibi tekniklerle yapılan süslemeler bulunmaktadır. Ayrıca dikiş tekniği bazen çarklı zımba ile delinen boşluklar arasından iplik, sıırım, sicim gibi malzemelerin farklı dikiş tekniklerinin uygulanması sonucu oluşturulur (Özel, 2015, s. 66).

Dikiş tekniği de diğer tekniklerle bir arada kullanılabilir. Aplikasyon, işleme vb. gibi yüzey süslemelerinde dikiş tekniğinden yararlanılmaktadır (Özel, 2015, s. 66).

2.7.8. Yakma (Dağlama) Tekniği

Isıtılmış çeşitli uçların, yüzeyde yakarak meydana getirdiği izlerden oluşur. Elektrikli yapma aletleri ile bıçak, biz, burun ütüsü gibi sivri uçlu aletlerin ısıtılması ile uygulanabileceği gibi kesilmiş deri parçaların aleve tutularak yakılması sonucu da deri parçalara şekil verilebilir (Gökçesu, 2002, s. 84).

Yakarak yapılan süslemeler üç değişik şekilde yapılmaktadır. Bunlar; yakma makinası ile yakma tekniği, kızdırılmış sivri uçlarla yakma tekniği, üçüncü ve son yöntem de alevde yakmaktır (Özel, 2015, s. 67).

Yakma makinası ile yapılan teknikte; hazırlanan desen deri yüzeyine geçirilir. Desen özelliğine göre yakma makinasının kızgın ucu ile noktalar halinde çizgiler oluşturularak veya daireler çizerek yakma işlemi yapılır (Özel, 2015, s. 67).

Kızdırılmış sivri uçlarla yakma yönteminde; bıçak, biz, burun ütüsü gibi sivri ve keskin vb. uçların ocakta ısıtılarak derinin yüzeyinde yakma ile desenin oluşturulmasıdır (Özel, 2015, s. 67).

Alevde yakma yönteminde; kesilmiş olan deri parçaları aleve tutularak, kenarlarının yakılması veya geniş yüzeylerde belirli kısımlara makinalardan alev püskürtülerek, yüzeyde yanıklar oluşturması tekniğidir (Özel, 2015, s. 67).

Dağlama yöntemi de denilen bu teknik Selçuklu Türkleri ve Osmanlılarda genellikle ağaç oymacılığında kullanılmıştır (Özel, 2015, s. 68).

Resim 2.58. Yakma Tekniği

Yakarak yapılan süslemelerde istenilen desen ve renkler uygulanabilmektedir. Ayrıca yakma tekniği ile oluşturulan desen, boyandığı zaman diğer boyama tekniklerine göre çok daha kalıcı olmaktadır (Özel, 2015, s. 68).

2.7.9. Boyama Tekniği

Deri yüzeylerin anilin, akrilik, kumaş, deri, kuru kalem ve çiçek boya ile boyanmasıyla oluşturulan tekniklerdir. Bunlardan en çok anilin boyalar kullanılmaktadır. Boyama genellikle açık renk derilerde uygulanmaktadır (Ertuğrul, 2000, s. 75).

Anilin boyalar toz halinde satılmakta ve etil alkol ile eritilerek deriye uygulanması sonucu yüzeyde kalıcılık sağlamaktadır.

Resim 2.59. Boyama Tekniği Çanta Örneği (Anilin boya ile)

Bunların dışında kullanım yerlerine göre guaj boya ile renklendirilen deri ürünleri de bulunmaktadır. Hazır sprey boya ile püskürtme yöntemi ile de renklendirme elde edilebilmektedir (Bkz. Resim 2.60) (Özel, 2015, s. 69).

Resim 2.60. Boyama Tekniği (Guaj boya ile)

Boyama tekniğinde kullanılan ve geleneksel sanatlarımızdan biri olan ebru sanatı ve batık çalışmaları da başlı başına bir sanat ve tekniktir. Özellikle batık uygulanacak deri çalışmalarında ince ve kolay şekil alabilen davul derisi tercih edilmektedir. Boyama tekniği ile deri eşya ve aksesuar yapılmaktadır (Özel, 2015, s. 69).

Resim 2.61. Ebru tekniğiyle yapılmış çanta örneği

2.7.10. Keserek İşleme ve Linol İşleme Tekniği

Keserek işleme tekniği deri yüzeyindeki desen oluşturmada grift kısımların kesilerek belirginleştirilmesidir. Hazırlanan desen deriye çizilir ve çizilen desenin üzerinden kesim bıçağı ile hafifçe kesilir (Özel, 2015, s. 69).

Resim 2.62. Keserek işleme tekniği ile yapılmış Atatürk yazılı tablo

Linol işlemede ise yüzey önce nemlendirilir daha sonra kullanılacak desenin özelliğine göre farklı uçları bulunan linol bıçağı ile kazımak suretiyle oluşturulur. Bu teknik genellikle düz hatlar elde etmek ve konturlamak için kullanılır. Keserek işlemekten farklı olarak yüzeyde daha geniş hatlar meydana getirmesidir (Özel, 2015, s. 70).

Resim 2.63. Linol tekniği ile yapılmış kemer

Bu teknik; çeşitli tablolar, çanta, kemer, takı v.b. deri ev ve giyim aksesuarı yapımında kullanılır.

2.7.11. Islatarak Şekil Verme Tekniği

Su içinde ıslatılan derinin elde istenilen forma sokulması ile oluşturulan tekniktir. Mask ve rölyef çalışmaları bu teknikle yapılmaktadır. İnsan figürü ve yüzü dışında soyut düzenlemelerle oluşturulan çeşitli kompozisyonlar pano, çerçeve, ayna gibi değişik ürünlerde bu teknikle yapılmaktadır (Özdemir ve Kayabaşı, 2007, s. 148).

Resim 2.64. Islatarak şekil verme tekniği ile yapılmış mask anahtarlıklar

Deri son yıllarda plastik sanatlarda özellikle heykel alanında çok tercih edilen bir malzeme olmuştur. Bunun nedeni ise; derinin kolay şekil alabilmesi, dayanıklılığı gibi özelliklerinden kaynaklanmaktadır (Bkz. Resim 2.65) (Özel, 2015, s. 70).

Resim 2.65. Islatarak şekil verme tekniği ile yapılmış fil

2.7.12. Transfer Tekniği

Transfer tekniği deri de ahşap süsleme sanatımızda ki gibi uygulanmaktadır. Transfer tekniğinde beğenilen herhangi bir resim objeye yapıştırmak yerine transfer edilmektedir. Kağıt üzerindeki resmi oluşturan boyalar objeye yapışırken, kağıt ise sıyrılarak alınıyor. Transfer tekniğinin en önemli malzeme transfer tutkalıdır. Deri üzerine(vaketa, kösele, meşin, sahtiyan...) beğenilen bir resmin fotokopisini çektirilir veya çıktısını alınır. Resim kenarlarındaki fazlalıklar varsa, kağıdın beyaz kısımlarını ayırarak kesilir. Resmin olduğu yüzeye hızlı hareketlerle bol transfer tutkalı sürülür. Resim objeye gelecek şekilde yapıştırılır. Düz ve geniş bir spatulayı transfer tutkalının fazlası ve hava kabarcıkları kalmaması için resim üzerinde gezdirilir. Yapışan resmin üzerine yeniden transfer tutkalı sürülerek kurumaya bırakılır. 24 saatlik bir kuruma süresinden sonra resim ve eller hafif ıslatarak, resmin ortasından kenarlara doğru parmak uçlarıyla kağıt sıyrılarak alınır. Beğenilen resim deri üzerine ahşapta yapıldığı gibi çıkmış olacaktır.

Resim 2.66. Transfer tekniği örneği

2.8. Derinin Dekoratif Ürünlerde Kullanım Alanları

Deri göz zevkine hitap etmesi, doğal bir malzeme oluşu modern malzemelerle uyum sağlaması gibi nedenlerle birçok eşya ve aksesuar yapımında kullanılmaktadır. Bu eşya ve aksesuarlar; Mekân eşya ve aksesuarları, büro malzemeleri, giyim eşya ve aksesuarları, müzik alet ve aksesuarları, hayvan eyer ve koşum takımları olmak üzere gruplara ayrılmıştır.

Mekân Eşya ve Aksesuarları: Koltuklar, iskemleler, sehpa, masalar, tabureler, yastık ve minderler, sandıklar, şemsiyelikler, gazetelikler, şişe kılıfları, satraç ve tavla kılıfları, tepsi, bardak altlığı, abajurlar, aplikler, dolaplar, panolar, tablolar, aynalar, masklar, sehpa ve masa örtüleri, şamdanlar, biblolar, vazolar, masa saatleri, kutular(mücevher, sigara v.b.), fotoğraf çerçeveleri, sigaralık, çakmaklık, anahtarlık, telefon kılıfı, gözlük kılıfları, sümen takımları, dosyalıklar, kalemlikler, bloknotlar, kartvizitlikler, ajanda ve fihristler.

Giyim Eşya ve Aksesuarları: ayakkabı, çizme, çanta, cüzdan, kemer, eldiven, şapka, yelek, ceket, pardösü, etek, pantolon, takılar (kolye, bilezik, küpe vb.).

Müzik Alet ve Aksesuarları: davul, def, darbuka, kanun, kudüm, kabak kemani, cümbüş, tar, tulum, müzik aletleri kılıfları.

Saraciye Deri Eşya ve Aksesuarları: semer, eyer, hamut, kırbaç, gem, yular, kayış ve tasmalar

2.9. Tasarım

“Sürekli değişen, yenilik getiren yaratmaların ürünüdür sanat. Sanatçı ise ilgi kurduğu nesnelere algılayabilen, tasarımılabilen ve nesnelere bu yolla tam kavrayabilen yetenekli kişidir. Başka bir anlatımla görünmeyeni yani duyguları işleyip onlara bir etkinlik kazandırarak görünür biçimler haline sokan yaratıcı kişidir” (Dilber, 2010, s. 7).

Sanat eserinin amacını, kullanacağı yeri, anlatmak istenen konuyu, kullanacağı malzemeyi, kullanacağı tekniği toplumun o andaki ekonomik, kültürel ve teknik düzeyi tespit eder. Eserin biçimi bütün bu koşulların bileşkesi doğrultusunda meydana gelir. Görsel iletişim bütün sanat formlarında geneldir fakat materyaller ve teknikler değişir (Dilber, 2010, s. 8).

“Bir tasarım önce tasarı haline gelir ve sonra geliştirilmek suretiyle tasara dönüşür. Bir çalışmaya tasar diyebilmek için çalışmanın bir amaca hizmet etmesi, fikir ürünü olması, içinde buluş, kendine has özelliği ve özgünlüğü bulunması gerekmektedir” (Güngör, 2005, s. 5).

“Tasarım, çok yönlü aşamalardan geçen bir süreçtir. Bu aşamalar; konu, fonksiyon, statik, teknik, fizibilite, format, ergonomi ve estetik araştırmalardan geçerek tamamlanır” (MEGEP, 2012, s. 15).

“İnsanlar duygu ve düşüncelerinin, heyecanlarının, ruhsal dengelerinin biçimlendirilmiş halinin insanlara sunulduğu sanat yoluyla gerçekleştirilir. Sanat ürünlerinin doğal nesnelere farkı sanatın niteliğini ortaya koymasındır” (Züher,1971, s. 21).

El Sanatları, kişilerin bilgi ve becerisine dayanan, geleneksel özellikleri olan, ekonomik değer taşıyan ya da küçük çaplı işletmelerle gerçekleştirilen üretim şeklidir. El sanatı ister kişisel gereksinim, ister pazara yönelik amaçlı olsun, bu üretimin ortak özelliği yapım tekniklerinin ve ortaya çıkan ürünlerin öznel ve sanat değeri taşımasıdır (Öztürk, 2003, s. 14).

Özdemir ve Yetim’e göre (1997, s. 3). “El sanatları bireyin bilgi ve becerisine dayanan, genellikle doğal hammaddelerin kullanıldığı, elle ve basit aletler dışında makine gücüne ihtiyaç duyulmadan yapılan ve toplumun kültürünü, gelenek ve göreneklerini, folklorik özelliklerini yaşayan, yapan kişinin zevk ve becerisini yansıtan, gelir sağlayıcı üretime yönelik etkinlikler” olarak ifade edilmektedir.

Tasarlamak, görsel algı konusunda yetkin ve yaratıcı olmayı gerektirmektedir. Görsel algı becerisi; anlama, anlamlandırma ve dışa yansıtma (ifade) konusunda; görsel dünyayı kavrama, parça-bütün ilişkilerini çözme, görsel dünyayı meydana getiren bileşenleri gerektiğinde başka durumlarda ve bağlamlarda kullanabilme, estetik değerler ve işlevler doğrultusunda yeniden örgütleyebilme, uyarlayabilme, sentezleyebilme, bu sentezi somutlaştırabilme ve diğer bireylerle paylaşabilme; görsel algıda yaratıcılık konusunda, dolayısıyla tasarım konusunda büyük önem taşımaktadır.

Atalayer (1994); yaratıcı görmenin doğuştan gelen bir yetenek olmadığını ifade etmekte, görsel algının kalıpların dışına çıkarılması ve tüm görme becerilerinin, yoğun bir eğitim ve deneyimleme süreci doğrultusunda, öğretimle artırılması gerektiğini ifade etmektedir. Aynı doğrultuda Denel (1981), yaratıcılık üzerine becerilerin ancak yoğun deneyimleme ve sürekli alıştırma ile elde edilebileceğini belirtmektedir (Güler, 2012, s. 7).

Tasarım yapabilmek için belli başlı temel tasarım öğe ve ilkeleri vardır. Temel tasarım öğe ve ilkeleri aşağıda açıklamalarıyla beraber başlıklar halinde verilmektedir.

Temel tasarım öğeleri: yapay öğe, biçim, hareket ve yön, ölçü, oran, ölçek ve aralık, doku, ışık ve gölge, renk olarak sınıflandırılabilir.

Yapay Ögeler: Yapay ögelerin; basitleştirme, sadeleştirme ve soyutlaştırma sonucu ortaya çıktığını belirtmektedir. Yapay ögeler, aynı zamanda yaratıcılığa görüngü somutlaştırması kazandıran bilgisel, teknik ögeler olarak nitelendirilmektedir. Yapay ögelerin kullanımı üzerinde egemenlik sağlamış olan tasarımcı adayının, tasarım sürecini daha başarılı denetleyeceği ve yöneteceği öngörülebilmektedir (Güler, 2012, s. 45).

Yüzey kavramı, uzayda sınırların meydana getirdiği biçim algısı ve anlatımı olarak tanımlanabilmektedir. Yüzeyler bir araya gelerek üç boyutlu nesnelere tanımlanmaktadır. Ton, aydınlanma, doku, renk, kontur yüzeyin tanımlanmasını etkileyen güçler olarak nitelendirilebilmektedir. Bu noktada, biçim-zemin ilişkisi ön plana çıkmaktadır. Aynı özelliklere sahip yüzeyler zemini, farklı özellik gösteren yüzeyler ise biçimi oluşturmaktadır (Güler, 2012, s. 46).

Biçim: Tasarımda rol oynayan en önemli ögelerden biridir. Görme eylemi nesnelere öne çıkan özelliklerinin farkına varılması olarak tanımlanabilmektedir. Bu noktada önemli olan, farkına varılan özellik ve parçaların, bir bütün olarak algılanmasıdır. Nesne parçalarının tanımladığı alan içerisinde çizgilerle sınırlanmakta ve bir kalıba bürünmektedir. Biçimlerin ayırt edilmesi ve içerlerinde yer aldıkları görsel karmaşadan ayrıştırılıp farkına varılması, görsel algı bağlamında biçim algısıyla açıklanabilmektedir (Güler, 2012, s. 47).

Biçim ögesi, Temel Sanat/Tasarım Eğitimi kapsamında yer alan diğer tüm ögelerle yakından ilişkilidir. Çünkü biçim algısı ancak; hareket, yön, ölçü, aralık, doku, ışık, gölge ve renk ögelerinin yardımıyla var olabilmektedir. İnsanın görsel algısı ancak bu ögeler doğrultusunda biçim çıkarımını yapabilmektedir. Bu ögelerden herhangi birinin zayıf veya ayırt edilemez durumda olması, biçim algısını olumsuz yönde etkileyecektir. Her zaman tüm görsel ögelerin en uygun durumda olması beklenemeyeceği için yetersiz durumlarda doğru çıkarımlar yapabilmeye becerisine gereksinim duyulmaktadır. Mekanda; boyut, ölçek, renk ve dokunun mekan dilini biçim algısıyla birlikte oluşturduğunu vurgulamaktadır. Bu bilgiye dayanarak, içmimarlık eğitimi bağlamında, biçim konusunda beceri seviyesinin, tasarım becerisiyle doğru orantılı olduğu söylenebilir (Güler, 2012, s. 47).

Hareket ve Yön: Hareket ve yön kavramları sürekli bir karşılıklı etkileşim içerisinde. Noktada bulunan hareket ve yön gerilimi (potansiyel), görsel alanda bulunan iki noktayla hemen bir doğrultu tanımlamakta ve bir yön belirlemektedir. Aynı bağlamda farklı bir doğrultuda olan üçüncü nokta ise hareket izlenimini yaratmaya başlamaktadır. Sabit nesnelere edinilen bu hareket ve yön etkisini, birbirlerini dengelemeye çalışan kuvvetler ve insandaki yön bilincinin ortaya çıkardığı zıtlıklarla ilişkilendirmektedir.

Temel Sanat/Tasarım Eğitimi kapsamında hareket, Etkiyle Hareket kavramıyla ilişkilidir. Temel Sanat/Tasarım öğeleri ile elde edilmiş olan hareket; biçim, ölçü farklılıkları, dokusal yönelim, ışık, gölge, ton ve renk geçişleriyle izleyici üzerinde etki yaratmaktadır. Nesnelerin biçimleri ve hareket ilişkisi konusunda şu yorumu yapmaktadır: Prizmatik nesnelere ve eğrisel nesnelerin, Etkiyle Hareket kapsamında farklı potansiyelleri bulunmaktadır. Her ne kadar çizgisel ilişkiler farklılaştırılarak etki değiştirilebilecek olsa da, eğrisel nesnelere daha hızlı hareket ediyormuş gibi görünürler (Güler, 2012, s. 48).

Ölçü, Oran, Ölçek ve Aralık: Temel Sanat/Tasarım Eğitimi kapsamında ölçü ve aralık öğeleri, derinlik ve boyut algısıyla önemli bir karşılıklı ilişkiye sahiptir. Ölçü kavramı, görüş alanı içerisinde bulunan nesnelerin boyutlarının, birbirlerine göre birimlendirilmesi olarak tanımlanabilmektedir. Bu birimlendirmeler soyuttur ama diğer bireyler tarafından da anlaşılabilir standartlar halinde ifade edilebilmektedir. Oran, görsel bütünü oluşturan parçaların veya bu parçaları oluşturan daha küçük parçaların diğerleriyle olan boyutsal, ölçüsel ilişkilerini ya da önem (ehemmiyet) ilişkisini ifade etmektedir. Ölçek kavramı, ölçü ve oran kavramları gibi nesnelerin boyutlarının birbirlerine göre yorumlanmasıyla ortaya çıkmaktadır. Ölçekte birim önceden bellidir, sabittir ve standarttır. Aralık kavramı, nesnelere veya nesneyi oluşturan öğeler arasında yer alan uzaklık olarak tanımlanabilir. Aralık kavramı, sadece nesne veya öğeler arasında yer alan uzaklıkla belirlenmemektedir. Ölçü kavramında olduğu gibi burada da görecelilik söz konusu olmaktadır. Aralık algısı, nesnelere arasında yer alan uzaklığın nesnelerin boyutlarına oranı ve görüş alanı içerisinde kalan tüm alana oranıyla yakından ilişkilidir (Güler,2012, s. 49).

Doku: Temel Sanat/Tasarım Eğitimi kapsamında doku kavramı; derinlik ve boyut algısıyla ilişkilidir. Doku kavramı, parçaların birliğinden meydana gelmiş bir bütün olarak, yüzeylerin ışık emilimi ya da renk gibi fiziksel özellikleri ve bunların görsel duyum etkileri olarak, elle dokunarak ya da ışık etkisiyle görerek algılanan, iç mekan tasarımının öğelerinden biri olarak tanımlanmaktadır (Güler, 2012, s. 50).

Bir dokunun algısı, görüş alanının doku yüzeyine oranıyla yakından ilişkilidir. Doku algısının oluşabilmesi için büyük yüzeylerde tekrar eden birim, büyük; küçük yüzeylerde ise küçük olmalıdır. Bir yüzeyde yer alan dokunun algılanmasına etki eden etmenleri; "ışığın yönü ve miktarı, yüzeyi oluşturan temel dokusal birimlerin boyutu, bu birimlerin arasında var olan zıtlığın (kontrast) miktarı, yüzeyin parlaklığı ve izleyicinin uzaklığı olarak sıralanmaktadır (s. 84)." Dokuların sahip olduğu görsel etkiler, dokunun içerisinde bulunduğu çevrenin görsel özellikleri değiştirilerek zayıflatılabilir, kuvvetlendirilebilir,

sınırlandırılabilir ve sürekli hale getirilebilir. Bu noktada tüm görsel algı örgütlenmelerinde olduğu gibi algılanan bölgenin çevresinin görsel özelliklerine göre göreceli olarak farklılaştığı bilgisi büyük önem taşımaktadır (Güler, 2012, s. 50).

Işık ve Gölge: Görsel algı oluşumu için ön koşul olan ışık, görsel çevrenin canlandırıcısı olarak tanımlanabilir. Işığın olmadığı durumda, Temel Sanat/Tasarım öğelerini oluşturan biçim, doku ve renk vb. kavramlar, var olamamaktadır. Hacimlerin algılanmasında öncelikli öğenin ışık olduğunu söylenmektedir (Güler, 2012, s. 51).

Işık, iki önemli olguyla beraber biçim algısı, derinlik algısı ve boyut algısına katkıda bulunmaktadır. Bu iki olgu aydınlanma ve gölgedir. Aydınlanmayı; “bir görsel durumda, nesnelerin parlaklıkları ve tonları üzerine etki eden, eklenen ışık derecelendirmesi (gradyan)” olarak tanımlanmaktadır (Güler, 2012, s. 51).

Gölge kavramı, gölgeyi oluşturan nesnenin ya da nesne bileşenlerinin bir uzantısı olarak düşünülebilir. Nesnelerin yüzey özellikleri, yüzeylerinde yer alan doku özellikleri; girintiler, çıkıntılar, eğriler; ışık kaynağının uzaklığı (yapay ışıktaki) ve geliş açısı, söz konusu nesne üzerinde farklı aydınlanma değerleri ve ışık-gölge zıtlıkları yaratmaktadır. Gölge, eklenmiş veya düşürülmüş olarak ikiye ayrılabilir (Güler, 2012, s. 51).

Renk: Renk kavramı, görsel çevrenin algılanmasında büyük önem taşımaktadır. Nesnelerin biçim, doku gibi özelliklerinin algılanması, renkte ton değişimleriyle yüzeyin üç boyutlu niteliğinin farkına varılması gibi eylemler renk algısıyla gerçekleşmektedir. Renk algısı görecelidir ve bağlamla yakından ilişkilidir. Arka plan oluşturan her içeriğin renk üzerinde farklı etkileri bulunmaktadır (Güler, 2012, s. 52).

Tasarım sürecinde renk kullanımı; malzeme ve dokuların yarattığı görsel etkide, güneş ışığı ve yapay ışık altında gölge ve aydınlık farkının yarattığı görsel etkide önemini ortaya koymaktadır. Bu noktada rengin kavramsal kullanımıyla tasarımın; anlamsal, işlevsel ve amaca yönelik çağrışımlarının denetlenmesi durumu ortaya çıkmaktadır. Renkler arasındaki ilişkinin denetim altında tutulması, kavramlarla ilişkilendirme, doğru renk kombinasyonlarıyla çalışabilme, renkler arasında var olan uygunluk (armoni) ilişkileri kavramsal ilişkilere dönüştürebilme, Temel Sanat/Tasarım Eğitimi kapsamında üzerinde durulan önemli beceriler olarak yer almaktadır (Güler, 2012, s. 52).

Temel Tasarım İlkeleri: Zıtlık, uyum ve uygunluk, denge ve simetri, düzenleme, tekrar, vurgu ve egemenlik, koram olarak sınıflandırılır.

Zıtlık, Uyum ve Uygunluk: Zıtlık ve birlik, bütünü oluşturan parçaların bir araya gelişlerinde önem taşıyan kavramlardır. Zıtlık kavramıyla birlikte çeşitlilik ortaya çıkmaktadır. Çeşitlilik ilgi uyandırmakta ve görsel bütünlüğe canlılık kazandırmaktadır. Zıtlığın eksikliği ise tekdüzelik ve sıkıcılık yaratmaktadır (Güler, 2012, s. 53).

Uyum (armoni), görsel bütünlüğü oluşturan parçaların bir araya gelişinde, parçalar arasında var olan ve estetik doyum sağlayan bir anlaşma ve etkileşim olarak tanımlanabilir. Uyum kavramıyla beraber uygunluk kavramı da önem kazanmaktadır. Birbirlerini andıran veya birbirlerini içlerinde taşıyan öğelerin uygunluk duygusu yarattığına dikkat çekmektedir. Biçim, ölçü, aralık, yön, doku, aydınlanma ve renk gibi öğeler arasında var olan görsel uygunluk, uyum elde edilmesinde büyük kolaylık oluşturmaktadır. Ancak bu etkinin aşırıya kaçması tekdüzelik duygusunun oluşmasına neden olabilmektedir. Bu durumun en uç noktası eşitlik olarak nitelendirilebilir. Uygunluk, öğelerin bir araya gelişinde elde edilen benzerlik, bütünlük etkisine yatkınlık olarak nitelendirilebilir. Böylece görsel uygunlukla gruplaşma eğilimi ve birlik-bütünlük duygusunun yaratılmasını sağlanmaktadır (Güler, 2012, s. 53).

Denge ve Simetri: Denge, fiziksel olarak zıtlaşan kuvvetlerin eşitliği olarak tanımlanabilir. Temel Sanat/Tasarım Eğitimi kapsamında denge ise, görsel bütünlükte var olan denge duygusunu kapsamaktadır. Denge başka türlü, örgün ve örgün olmayan denge olarak iki başlık altında sınıflandırılmaktadır. Örgün (formel) denge, bir eksenin zıt kutuplarında bir ya da birden fazla aynı ya da benzeşen öğeyle dengenin sağlanmasıdır. Örgün olmayan (informel denge) ise zıt kutuplarda bir ya da birden fazla benzeşmeyen, zıtlaşan öğelerle denge sağlanmasıdır. Örgün olmayan dengeli durumlarda, asimetric denge söz konusu olmaktadır. Görsel dengenin oluşmasında görsel bütünü oluşturan öğelerin sadece görsel ağırlıkları değil, aralık ve yön kavramları da önem kazanmaktadır. Görsel bütünü oluşturan öğelerin görsel ağırlık olarak birbirlerini bastırması, aralık ve yön olarak bütünlük duygusu yaratan ilişkilerin kopması dengesizlik yaratmaktadır (Güler, 2012, s. 54).

Düzenleme: Görsel alanda düzenleme (organizasyon), parçalar arasında yer alan ilişkiler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Temel Sanat/Tasarım Eğitimi kapsamında, görsel bütünü oluşturan parçaların bir düzen ve denge içerisinde bir araya gelmesiyle ortaya çıkan durum olarak tanımlanmaktadır. Başarılı bir düzenlemede, öğelerin bir araya gelişi ve bütünlük ilişkisinde bir denge mevcuttur, aynı zamanda bu öğeleri bir araya getiren ilkelerin kullanımında da bir denge ve uygunluk mevcuttur. Denge olgusu, düzenlemenin anlaşılması

ve anlamlandırılması, bir bütün olarak algılanması için büyük önem taşımaktadır (Güler, 2012, s. 55).

Tekrar, Vurgu ve Egemenlik: Görsel bütünlük içerisinde bir ögenin, görsel nitelikleri çok fazla değişmeyerek birden fazla defa kullanımı, tekrar kavramının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bütünde yer alan bir parçanın belirli bir düzen çerçevesinde birden fazla sayıda düzenlenmesinin tekrar oluşturduğunu ifade etmektedir. Burada tekrar eden öğelerin niteliklerinin büyük farklılıklar göstermemesi ve tekrarı oluşturan öğeler arasında görsel bağ kurulması, bu öğelerin bir bütünün parçaları olarak algılanmalarını kolaylaştırmaktadır. Uzayda konumları farklı nesnelerin özelliklerinin benzeşmesi durumunun tekrar kavramında temel özellik olduğunu öne sürmektedir. Tekrar konusunda; biçimsel özelliklerin, ölçü, aralık, yön, doku, aydınlanma ve renk öğelerinin kademeli olarak farklılaşmaları söz konusu olabilmektedir (Güler, 2012, s. 55)

Tekrara dayalı düzenlerde baskın ve ikincil öğelerin varoluşları önem kazanmaktadır. Bu noktada vurgu kavramı ortaya çıkmaktadır. Baskın olarak ön plana çıkan öğeler, vurguyu oluşturmaktadır. Ritim kavramında vurgu önem taşımaktadır. Ritmi oluşturan öğelerin gruplara bölünmesi tekdüzelik ve sıkıcılık duygusunun oluşmasını engelleyebilir fakat baskınlık kuran vurgulu öğelerin sayılarının fazla olması, sıkıcılık ve tekdüzelik duygusu yaratabilmektedir. Nesnenin fiziksel özellikleri kadar, görsel düzenlemede yerleşimi, yönelişi ve anlamı da vurgunun biçimlenmesine etki edebilmektedir (Güler, 2012, s. 56).

Koram, Koram kavramı, iki uç arasında yer alan sistemli ve düzenli basamaklar olarak tanımlanmaktadır. Bunun yanında iki zıt ucu uygun kademelerle birbirine bağlayan köprü olarak da yorumlanmaktadır. İki uç arasında benzer ve uyumlu basamaklarla oluşturulmuş köprü olarak ifade etmektedir. Sözü geçen iki zıt uç arasında yer alan kademeler arasında; biçim, ölçü, yönelim, aralık, doku, aydınlanma ve renk bakımından farklar olabilmektedir. Bu farklar ölçülü bir zıtlık ve denge barındırmalıdır. Her bir basamak için birbirleri arasında ayırt edilebilir özellikler izleyici tarafından algılanabilmelidir. Koramda yer alan kademelendirme, ritimsel bir düzen ve dizilişe sahip olmalıdır. Koram sadece doğrusal dizilimlerle değil, eksensel, merkezi ve çevresel gibi pek çok farklı dizilimlerle de oluşturulabilmektedir (Güler, 2012, s. 57).

Günümüzü de sanatın ve tasarımın dericilik ile birleşme noktası oldukça ilerlemekte ve gelişmektedir. Üniversitelerde güzel sanatlar fakülteleri ve sanat ve tasarım fakültelerinde deri sanatı, dericilik, deri mühendisliği adı altında verilen eğitimler gelişimin devam ettiğini devam edeceğinin göstergesidir. Bunun yanı sıra açılan halk eğitim kursları da evde oturan

hanımların dericilik ile ilgili teorik olmasa bile uygulamalı birkaç ürün çıkarması bu el sanatının duyulması ve gelişmesine katkı sağlayacaktır. Verilen her eğitim bireye bir katkıdır. Bu katkı sonucunda yapılacak olan yeni ürünler de yeni süsleme tekniklerinde kendi de bir şekilde yeteneğini ve bilgisini yaptığı işin içine katacağı kesindir. Sanat kişinin kendi düşünce, bilgi, yetenek, malzeme ve tasarım gücünü harmanlayarak ortaya kullanılabilirliği olabilecek veya sadece tasarım amacıyla oluşabilecek farklı ürünler ortaya koyabilmesidir. Bu sebeptendir ki sanat her yerdedir. Sanat yalnız değildir. El emeği ve belli bir düşüncenin ürünüdür. El sanatı ile birleşen sanat tasarımlar günümüz içerisinde farklı yerlerde değer görmelidir. Bu araştırmanın konusu olan deri sanatı ve kişiye özel hediyelik deri ürün tasarımları dericiliğin tanınmasının yanı sıra hediyelik düşünce adı altında deri yeni ve farklı tasarımları kişiye özgü yapabilmek için düşünülerek oluşturulacak bir çalışmadır.

2.10. İlgili Araştırmalar

Aydın, (1996) “*Deri Ev Aksesuarları Üzerine Bir Araştırma*” başlıklı yüksek lisans tezinde, 21.yy deri sanatını yakalayabilmek amacıyla bu alanda araştırma yapılan çalışmalarla amaca yönelik küçük ışıklar yakalayabilmiştir. Araştırmada bunu sağlayabilmek için geçmiş özetlenmiş, bugün ise tespit edilmiştir. Yapılan kaynak taramaları ve müze incelemeleri ile derinin geçmişi aydınlatılmış, piyasa araştırması ile günümüz deri sanatı hakkında veriler toplanmıştır. Araştırmada deri eşyalar üretildikleri dönemleri belgelemektedir. Dönemler boyunca meydana gelen teknik, desen, renklerdeki değişimler o döneme ait eşyalar üzerinde görülebilir. Yapılan kaynak taramaları ve müze incelemeleri ile derinin geçmişi aydınlatılmıştır. Piyasa araştırması ile günümüzde deri sanatı hakkında veriler toplanmıştır.

Birinç, E. (2009) “*Bursa İlindeki Deri Giyim Aksesuarlarının İncelenmesi*” başlıklı yüksek lisans tezinde, günümüzde yapılmakta ve günlük giyimde önemli yeri olan deri giyim aksesuarlarının yerinde incelenerek, çeşitlerinin, yapım aşamalarının, kullanıldığı alanların, kullanılan tekniklerin, renk ve desen özelliklerinin belgelenmesi, rapor haline getirilmesi ve yeterliliğinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma süresince uzman görüşleri yardımıyla bir anket düzenlenmiş ve bu anket yapım atölyeleri ile satış yapılan işyerlerine uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini 2007-2008 yılında Bursa ilinde seçilen giyim aksesuarları dikimi ve satışı yapan atölye ve üretilen 100 ürün çeşitleri oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarının analiz ve yorumlanmasında frekans ve yüzde dağılımları dikkate alınmıştır.

Ertuğrul, (2000) “ *Ankara Piyasalarında Bulunan Dekoratif Deri Ürünler* ” adlı yüksek lisans tezinde; Ankara ili piyasalarında bulunan dekoratif ev ve giyim aksesuarları üzerine yapılan incelemelerden bu ürünlerin özellikleri saptanmıştır. Ankara ili piyasalarında bulunan ürünler ve Ankara ili müzelerindeki ürünler üzerinde araştırma yapılmış, Ankara ilinin değişik semtlerinde bulunan iş yerlerinden alınan 28 adet ev aksesuarı, 28 adet deri giyim aksesuarı, ayrıca Konya-Nevşehir müzelerinde bulunan toplam 24 adet ürün örneği fotoğraflarla belgelenerek teknik, renk ve kompozisyon özellikleri incelenmiştir.

Gökçesu, (1987) “ *Ankara İli Dericiliği İle Uğraşan İş Yerinde Kullanılan Teknikler* ” adlı yüksek lisans tezinde Ankara il merkezinde deri üretiminde faaliyet gösteren küçük iş yerlerinde kullanılan tekniklerin saptanması, araç gereçler konusunda karşılaştıkları sorunların belirlenmesi ve böylece bu alandaki eğitim ve üretim faaliyetleri girişimlerinin yönlendirilmesine katkıda bulunabilme olmuştur.

Katlı, N. Tomris (1998), “*İç Anadolu Bölgesi Etnografya Müzelerinde Bulunan Deri Ürünlerin Süsleme ve Kompozisyon Özellikleri Üzerine Bir Araştırma*” adlı doktora tezinde; Ankara, Çankırı, Kastamonu ve Nevşehir il müzeleri ile ilgili müzelerden elde edilen deri eserlerin araştırılarak Etnografya müzelerinin artırılması ve araştırmacıların yönlendirilmesi ile daha çok örnek belgeleme imkânı açısından kaynak oluşturmak amaçlanmıştır.

Karapaça, (2011) “*Ankara İli Piyasalarında Bulunan Dekoratif Deri Mekan Aksesuarlarının İncelenmesi*” adlı yüksek lisans tezinde, deri sanatının yaygınlaştırılması, tarihsel gelişimi, ürünlerde kullanılan teknik ve teknolojik özellikleri, ayrıca kullanım alanlarının araştırılması ile deri sanatına katkıda bulunması amaçlanmıştır.

Özdemir, M. (1995) “ *Ankara İli Piyasalarında Bulunan Dekoratif Ev Giyim Aksesuarları Üzerine Bir Araştırma* ” adlı yüksek lisans tezinde, Ankara ili merkezinde pazarlanan dekoratif deri ürünlerini çeşit, teknik, sanat, kullanım yeri ve kalite açısından incelemek, belirlenen bu özelliklerin tüketici tercihlerinde sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan etkili olup olmadığını ortaya çıkarmak amacıyla hazırlanmıştır.

Özdemir, M. (2004), “Geçmişte ve günümüzde el sanatları çerçevesinde üretilen deri ürünleri üzerinde bir araştırma” adlı doktora tezinin genel amacı; İstanbul ve Ankara illerindeki bazı müzelerde tespit edilen deri ürün çeşitleri ile ilgili eserlerin; günlük kullanım eşyası, müzik aleti, askeri eşya ve aksesuarını inceleyerek geçmişteki değerlerin günümüze kazandırılmasının yanı sıra bilimsel araştırmalara ışık tutması amaçlanmıştır.

Somçağ, H. (2014), “*Aykkabı Dñnyası Arşivindeki Kumaş Sayalı Geleneksel Ayakkabıların İncelenmesi*” adlı yüksek lisans tezinde, Osmanlı ve Cumhuriyet döneminden günümüze kadar olan (19–20.Yüzyıl) süreçte arşivde sergilenen tekstil malzemesi kullanılarak oluşturulmuş ayakkabılar araştırma kapsamına alınmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarının geliştirilmesi ve toplanması ile verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Ankara Etnografya Müzesinde bulunan deri eser örnekleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleme ise, müze koleksiyonunda bulunan ve incelenmesine izin verilen 33 adet saraciye ve ayakkabı eserler oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Teknikleri

Araştırmada kaynak oluşturacak verileri toplamak için Türkçe yazılı kaynaklar ve elektronik ortamdaki veri tabanlarından alınan bilgiler taranmıştır. Araştırma kapsamına alınan müze koleksiyonundaki saraciye ve ayakkabı eserlerin araştırılması için gerekli izinler alınıp dilekçeler verilmiştir. Bunun üzerine müzede bulunan deri koleksiyonuyla ilgilenen görevli tarafından saraciye ve ayakkabı eserlerin bulunduğu 33 adet envanter bilgileri elde edilmiştir. Görevli tarafından doldurulmuş olan envanter bilgileri doğrultusunda düzenlenen eser inceleme formu içerisine bilgiler düzenlenerek yerleştirilmiştir. Elde edilen envanter bilgilerine ek olarak 33 adet eserden üç tanesinde bulunan motif ve kompozisyonların çizimi yapılmış ve eser inceleme formunda yer verilmiştir. Eser inceleme formunda yer alan saraciye ve ayakkabı eserlerdeki gereç, teknik, motif ve kompozisyon özelliklerinden on adet yeni tasarım örneğinin prototipi uygulanmıştır. Yeni tasarım örneklerinin genel ve detay fotoğrafları çekilmiş ve “Bulgular ve Yorum” bölümünün “Yeni Tasarım Örnekleri” başlığı altında bilgi formları içerisinde sunulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi Ve Değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen verilerin analiz sıralaması maddeler halinde aşağıda verilmiştir.

1. Literatür taraması yazılı kaynaklar ve elektronik ortamdaki veri tabanlarından yapılmıştır. Tarama sonuçları doğrultusunda doğrudan ve dolaylı alıntılar yapılarak araştırma içerisinde yer verilmiştir.

2. Araştırma kapsamında yer alan Ankara Etnografya Müzesi deri eser koleksiyonu araştırması için dilekçe yazılmış ve müzeye teslim edilerek araştırma yapılması için izin alınmıştır. Dilekçe örneğine EKLER bölümünde verilmiştir.
3. Araştırması yapılan deri eser koleksiyonuyla ilgilenen müze görevlisinden 33 adet eserin envanter bilgileri alınmıştır. Müze görevlisinin izni olmadığı için sergi alanında ve depoda bulunan eserlerin bizzat araştırmacı tarafından görülmemiş ve fotoğraf çekimleri yapılamamıştır. Bu sebeple müze görevlisinin hazırlamış olduğu envanter bilgileri esas alınarak bilgiler doğru kabul edilmiştir.
4. Elde edilen envanter bilgileri doğrultusunda eser inceleme formu hazırlanmıştır. Hazırlanan eser inceleme formuna göre “envanter no, inceleme tarihi, eserin türü, dönemi, bulunduğu yer, müzeye geliş tarihi, şekli, eserin boyutu, kullanılan malzemeler ve renkler, uygulanan teknikler, motif ve kompozisyon özellikleri” envanterlerden elde edilen bilgiler doğrultusunda form içerisinde sunulmuştur.
5. Müze envanter bilgilerinden elde edilen veriler dışında bu alanda uzman olan ve EK.6 da özgeçmiş verilen kişiyle çalışılarak değerlendirilmiş ve eser inceleme formunun kompozisyon bölümünde açıklanmıştır.
6. Araştırmacıya bizzat izin verilip eserlerin orijinalleri gösterilmediği için eser inceleme formlarında yer alan boyut özellikleriyle ilgili bilgiler müze yetkilisinin envanter bilgileri doğrultusunda yazılmıştır.
7. Müze koleksiyonunda bulunan 33 adet deri saraciye ve ayakkabı eserlerin sadece dört tanesinde motif olduğu gözlenmiş ve corel draw programında motif çizimleri yapılarak çizilen motifler eser inceleme formlarında yer verilmiştir. Elde edilen bilgi formları bulgular ve yorumlar kısmında ele alınmıştır.
8. Bilgi formlarından elde edilen veriler amaçlar doğrultusunda frekans dağılımları ve %'ler alınmış olarak tablo haline getirilip yorumlanmıştır. Elde edilen tablolar bulgular ve yorumlar kısmında verilmiştir.
9. Müze koleksiyonunda elde edilen deri saraciye ve ayakkabı eserlerin gereç, teknik, motif ve kompozisyon özellikleri dikkate alınarak on adet yeni tasarım örneğinin prototipi uygulanmıştır. Yapılan yeni tasarım örneklerinin özellikleri, genel ve detay fotoğrafları “Bulgular ve Yorumlar” bölümünde “Yeni Tasarım Örnekleri” başlığı altında sunulmuştur.

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Ankara Etnografya Müzesi Deri Eser Koleksiyonu Saraciye ve Ayakkabı Örneklerine Ait Eser İnceleme Formları

Bu bölümde Ankara Etnografya Müzesinde bulunan deri eser koleksiyonunun saraciye ve ayakkabı örneklerinin özellikleri üzerinde yapılan incelemeler doğrultusunda hazırlanan eser inceleme formları sunulmuştur.

Eser İnceleme Formu 1

Resim 4.1. Salıncak ön yüzey

Resim 4.2. Salıncak arka yüzey

Eser No	: 01
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1529 a-b-c
Eserin Türü	: Salıncak
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-10641NoPÇi
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Boyutu	
En	: 52,5 cm
Boy	: 81 cm
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Kumaş, deri meşin, ahşap
Süslemede	: Deri meşin, ip
Uygulanan Teknik	
Yüzeyde	: Hazır gereçlerle süsleme (sırım)
Birleştirmede	: Dikiş tekniği
Kullanılan Renk	

- Yüzeyde** : Yeşil, mor, turuncu, kahve
- Birleştirmede** : Turuncu
- Motif** : Bitkisel Motif (Çiçek - kumaş üzerinde)
- Kompozisyon** : Çatma kumaştan olan beşiğin alt kısmı meşindendir. Çatma kısmı yeşil zeminli olup, mor renkte kabartma çiçek desenleri yer almaktadır. Her iki kenarında dilimli halde meşin süslemeler bulunmaktadır. Her iki başında meşine geçirilmiş vaziyette kalın ahşap çubuklar yer almaktadır (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

“Osmanlı döneminde çocuklar için salıncak yapılırdı, bu örnekler salıncak örneğidir (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Kumaşın arkasına tamamen, önüne sağdan ve soldan iki tarafına deri geçirilmiş olup dikiş tekniğiyle kumaşa tutturulmuştur. Ön yüzeydeki sağ ve sol tarafta bulunan deri kısımlarda sıırım şeklinde kesilen deriler aplikasyon tekniği uygulanarak dikilmiştir. Salıncağın başlarına dört adet deri şerit yardımıyla iki adet ahşap çubuk deri ve kumaş olan parçayla dikilerek birleştirilmiştir.

Eser İnceleme Formu 2

Resim 4.3. Salıncak ön yüzey

Resim 4.4. Salıncak yüzey

Eser No	: 02
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1530
Eserin Türü	: Salıncak
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-10641-NoPÇİ
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: -
Ürünün Boyutu	
En	: 66,5 cm
Boy	: 82,5 cm
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Deri meşin, ahşap, ip
Süslemede	: Boya
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Kahve, siyah
Birleştirmede	: Siyah
Uygulanan Teknik	

- Yüzeyde** : Baskı boyama
- Birleştirmede** : Dikiş tekniği
- Motif** : Sembolik (yıldız) ve bitkisel (hatayi) motifi
- Kompozisyon** : Sarı meşinden olan beşiğin kenarlarından kalın ip geçirilmiş olup, iki başında ahşap çubukları vardır. Üzerinde siyah renkte kareler, karelerin içine ise daire ve yıldız desenleri yapılmıştır. Baş kısımlarında ise yine siyah renkte çiçek bulunmaktadır (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

“Osmanlı döneminde çocuklar için salıncak yapılırdı, bu örnekte de ipler var kesin salıncaktır. O zamanlar baskıda yoktu boyama tekniğiyle yüzeydeki motifler yapılmıştır (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Deri yüzeye baskı tekniğiyle kareler ve karelerin içerisine farklı iki boyutta yıldızlar yapılmıştır. Dış çerçevesine hatayi çiçek deseni uygulanarak süsleme oluşturulmuştur. Deri parçasının dört bir köşesi oval olarak kesilmiş ve ahşap çubuklara o şekilde dikilmiştir. Ahşap iki çubuğun uç kısımlarına delik açılmış ve o deliklerden hasır ipler geçirilmiştir. Salıncığın deri parçasının kenarları da iplerin geçirilmesi için arkaya doğru bükülerek dikilmiş ve ipler arasından salıncığı büzmek için geçirilmiştir.

Motifin Çizim : Motif detayları gözükmediği için çizim yapılamamıştır.

Eser İnceleme Formu 3

Resim 4.5. Önlük ön yüzey

Resim 4.6. Önlük arka yüzey

Eser No : 03
İnceleme Tarihi : 15.05.2019
Envanter No : 1533
Eserin Türü : Önlük
Eser'in Dönemi : Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer
 Sergi alanı : -
 Depo : GİD-10641-NoPÇİ
Geliş Tarihi : -
Geliş Şekli : Devir
Ürünün Boyutu
 En : 56 cm
 Boy : 77 cm
 Yükseklik : -
 Genişlik : -
 Çap : -
 Sap Uzunluğu : -
Kullanılan Malzeme
 Yüzeyde : Deri meşin
 Süslemede : Metal aksesuar
Kullanılan Renk
 Yüzeyde : Kahverengi
 Birleştirmede : Kahverengi
Uygulanan Teknik

- Yüzeyde** : -
- Birleştirmede** : Dikiş Tekniği
- Motif** : -
- Kompozisyon** : Kahverengi meşinden olan önlüğün üst kısmında boyuna geçirilmek üzere bir deri parçası, yanlarda kemer kısmı yer almaktadır. Metal kemer tokasının ucuna sarı bir bez bağlanmıştır. Üzerinde herhangi bir işleme ya da desen yoktur (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

“Tabaklanmış deriden önlüktür (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Kahverengi deri önlüğün alt kısmı geniş üst boyun kısmına doğru incelmıştır. Boyun kısmında boyna geçirilmek için şerit halinde bir adet deri parçası dikilmiştir. Önlüğü arkaya bağlamak için yapılan şeritlerin biri sağ tarafta olup diğeri solda yer almakta ve sol tarafta olan parçada metal kemer tokası bulunmaktadır. Metal kemer tokasının ucuna bir bez parçası bağlanmış olarak görülmektedir. Önlüğün yüzeyine hiçbir motif yapılmamıştır.

Eser İnceleme Formu 4

Resim 4.7. Çanta ön yüzey

Resim 4.8. Çanta arka yüzey

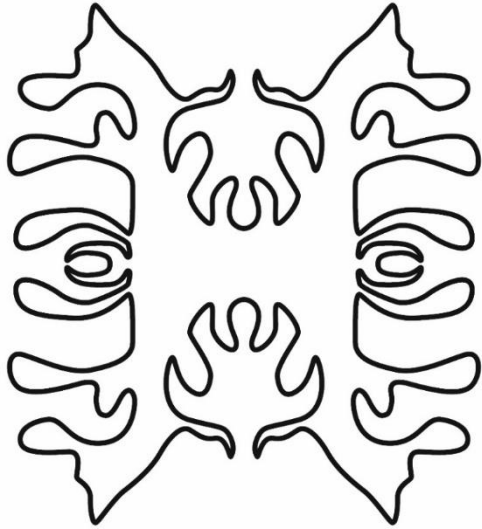
Eser No	: 04
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1536
Eserin Türü	: Çanta
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-10641-NoPÇİ
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Satın Alma
Ürünün Boyutu	
En	: 26,5 cm
Boy	: 35 cm
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Muşamba, deri meşin
Süslemede	: Sırım
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Kahverengi, krem
Birleştirmede	: Siyah, sarı
Uygulanan Teknik	

Yüzeyde	: Aplikasyon tekniği
Birleştirmede	: Dikiş tekniği
Motif	: Sembolik motif
Kompozisyon	: anta muşamba üzerine meşin işlemeli. Kahverengine alan renkte meşinden olan çantanın ağız kısmına, büzmeğ amacıyla meşin bir şerit geçirilmiştir. Ön ve arka kısmında krem renk bezin üzerine deri parçaları kesilerek iek ve dal desenleri yapılmıştır. İçi krem renk dokuma bez astarlıdır (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

“Bu örneğ antadır. Eskiden muşamba yoktu içine kullanılan bez gibi duruyor muşamba değildir (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Çantanın üzerinden motif kesilerek çıkarılmış ve altına muşamba kumaş yerleştirilmiş olup aplikasyon tekniği uygulanmıştır. Çantanın ağız kısmında delikler yer almış ve deri sırımlar deliklerden geçirilerek büzgü şeklinde kullanılmıştır.

Motif izimi :

şekil 4.1. 1536 nolu çanta izimi

Eser İnceleme Formu 5

Resim 4.9. Ökçeli Terlik

Eser No	: 05
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1541
Eserin Türü	: Ökçeli Terlik
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: T-Kına Odası
Depo	: -
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Satın Alma
Ürünün Boyutu	
En	: 7 cm
Boy	: 23 cm
Yükseklik	: 3 cm
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Deri meşin, ip, kösele
Süslemede	: -
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Kahverengi, Sarı
Birleştirmede	: Mavi
Uygulanan Teknik	

- Yüzeyde** : -
- Birleştirmede** : Dikiş tekniği
- Motif** : -
- Kompozisyon** : Kahverengi meşinden olan terliğin ön kısmı geniş olup, arkaya topuk kısmına doğru çok incelik, üçgen bir şekil oluşturmaktadır terliğin görünümü balığı andırmaktadır. İçi sarı meşinden olup altı kahverengi köseledir. Terliğin uç kısmı hafif kalkıktır (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

“Oltan dikişli olup dikip dönme tekniğiyle yapılmıştır. Tablalı veya oltan dikişli sistem: Yalın katta denilen bu sistem, Türklerde Orta Asya’dan beri yapılagelmiştir. Bu usulde yapılan ayakkabılar; yemeni türü, edik ve düz mest dediğimiz ayakkabılardır. Bunu yapanlara yemenici veya keşger denmektedir. Yapılışı ise şöyledir: kalıba göre ayarlanmış sayanın (yüz), yine kalıba göre ayarlanan taban kösesine dikişlerin geleceği yere biz açılarak her ikisi de ters taraftan dikilir, dikildikten sonra oltan değneği (ahtar değneği) ile çevrilerek kaplanır. Kenarları kerpetenle açılarak kurumaya bırakılır. Ökçe konulacaksa ökçesi yapılarak imal işlemi tamamlanır. Eğer ayakkabı iç ayakkabı ise yani dışına ayrı bir ayakkabı giyilecekse, yumuşak deri, sahtiyan ve ince sabunlu kösele kullanılır. Eğer dış ayakkabısı ise yüzü vaketa tabanına ise kalın manda kösesi kullanılır (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Sarı renk deriden olan terliğin topuk kısmı üçgen şeklinde olup ayakucuna doğru tekrar genişleyerek uç kısımlar oval bir şekil almaktadır. Tepeden bakıldığında balık görünümü misali bir görüntü elde edilmiştir. Terliğin ön yüzeyi arka üçgenin içe doğru olan sivri kısmından başlayarak sayı kısmı oluşturulmuştur. Terliğin tabanı köseledir ve uç kısımlar sayaya doğru kıvrılmıştır.

Eser İnceleme Formu 6

Resim 4.10. Şifa taşı muhafazası ön

Resim 4.11. Şifa taşı muhafazası arka

Eser No	: 06
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1548
Eserin Türü	: Şifa Taşı Muhafazası
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD- 10641-NoPÇİ
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Satın Alma
Ürünün Boyutu	
En	: -
Boy	: -
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: 14 cm
Sap Uzunluğu	: 42 cm
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Deri meşin, sıırım
Süslemede	: Simli ip
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Kahverengi, sarı
Birleştirmede	: Kahverengi
Uygulanan Teknik	

Yüzeyde : İşleme Tekniği (sim sarma), İslatarak şekil verme

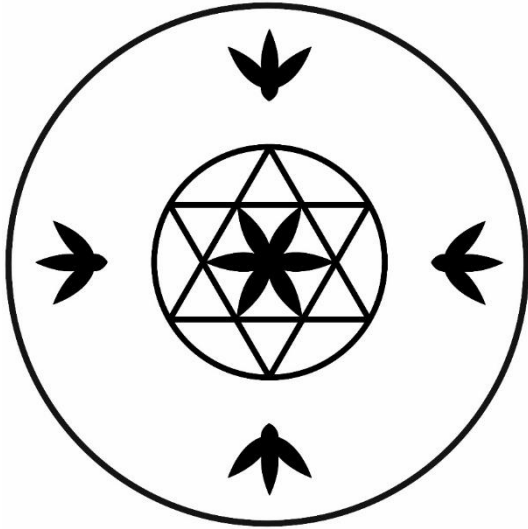
Birleştirmede : Dikiş tekniği

Motif : Sembolik ve bitkisel motif

Kompozisyon :Kahverengi meşinden olan muhafazası daire şeklindedir. Üst kısmında sarı simden yıldız ve çevresinde dört adet çiçek motifi yer almaktadır. Meşinden bir sapı olup arkasına dikilmiş vaziyettedir. Kenarlarında meşin parçalar ve karşılarında delikler yer almaktadır (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

Muhafaza kabzası deri ıslatılarak arkası düz önü bombeli yarım daire şeklindeki kalıp üzerine dikilip ters çevrilerek yapılmıştır. Deri yüzeyine simli iple ortada yuvarlak içerisine yıldızla çiçek motifi, dört köşesine yaprak motifi ve en dış çerçeve olarak dikiş uygulanmıştır. Muhafazanın kapak kısmına ön yüzeyden ve arka yüzeyden karşılıklı altı delik açılarak sırımlarla kapama uygulanmıştır. Sap kısmı arka yüzeye iki altıgen parçayla dikilerek sabitlenmiştir.

Motif Çizim :

Şekil 4.2. 1548 nolu şifa tası muhafazası çizimi

Eser İnceleme Formu 7

Resim 4.12. Şifa taşı muhafazası ön yüzey

Eser No	: 07
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1549
Eserin Türü	: Şifa Taşı Muhafazası
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-10641 nolu posta çantasının içinde
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Satın Alma
Ürünün Boyutu	
En	: -
Boy	: -
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: 12 cm
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Deri meşin
Süslemede	: Simli ip
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Kahverengi, sarı
Birleştirmede	: Kahverengi

Uygulanan Teknik

Yüzeyde : İşleme tekniği (sim sarma), ıslatarak şekil verme

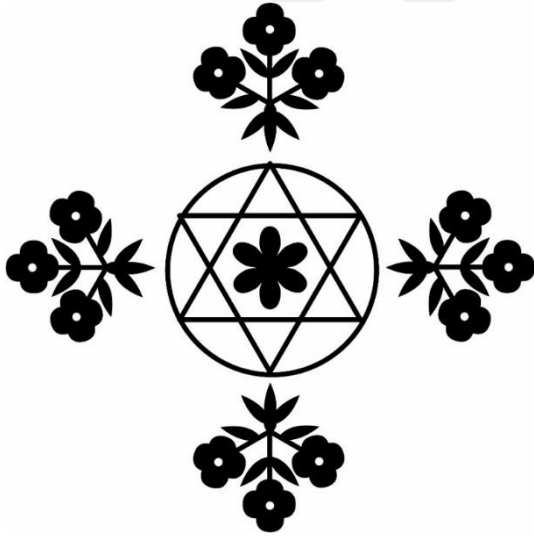
Birleştirmede : Dikiş tekniği

Motif : Sembolik ve bitkisel motif

Kompozisyon : Kahverengi meşinden olan muhafaza daire şeklinde olup, üstünde sarı simden; ortada "Süleyman Yıldızı", bir adet çiçek, kenarlarda ise buket halinde dört adet çiçek motifleri yer almaktadır. Alt kısmı yine meşinden olup kenarlarında meşin parçalar, karşılarında ise delikler bulunmaktadır (Hatice Ildıroyuk, 17.09 2013).

Yuvarlak kesilmiş olan derinin dört tarafından kesikler yapılarak yuvarlak bir görünüm elde edilebilmesi için hem düz dikiş hem de verev dikişle birleştirme işlemi uygulanmıştır. Ön yüzeyin orta kısmında yuvarlak bir çemberin içine Selçuklu yıldızı yani "Mührü Süleyman" motifleri işlenmiş ve tam ortaya bir adet çiçek motifleri yerleştirilmiştir. Dört bir kenara dikişler motiflerin sağında ve solunda kalacak şekilde üç adet çiçekten oluşan bir buket konulmuştur. Arka yüzeyle en dış taraftan sarı ipele dikiş yapılarak birleştirilmiştir.

Motif Çizim :

Şekil 4.3. Şifa taşı muhafazası çizim

Eser İnceleme Formu 8

Resim 4.13. Kemer ön yüzey

Resim 4.14. Kemer arka yüzey

Eser No	: 08
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1551
Eserin Türü	: Kemer
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD- 10641 nolu posta çantasının içinde.
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: -
Ürünün Boyutu	
En	: 8,5 cm (kese kısmının)
Boy	: -
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: 54 cm
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Deri meşin, sıırım, metal aksesuar
Süslemede	: Sırım
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Kahverengi, yeşil
Birleştirmede	: Yeşil
Uygulanan Teknik	

- Yüzeyde** : Hazır gereçlerle süsleme
- Birleştirmede** : Dikiş Tekniği
- Motif** : -
- Kompozisyon** : Kahverengi meşinden olan kemerin orta kısmında ağzı büzülmüş keseye benzer bir kısmı vardır. Kemerin üzerinde kahverengi ve yeşil renkte meşin parçalardan kabartma halinde nokta, kare, üçgen şeklinde desenler yapılmıştır. Kemerin üzerinde bir adet köprüsü vardır. Kese kısmının kenarında bir adet püskülü vardır (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).
- Kahverengi olan bu ürün hem kemer olarak hem de çanta olarak düşünülerek yapılmış olup kemerin orta kısmında ağzı büzgümlü şekilde bir kese ya da çanta görevi görebilecek bir bölüm vardır. Büzgü olan kısım kemere metal aksesuarlarla birleştirilmiş olup büzgü kısmına püskül yapılmıştır. Kemer yüzeyinde sıırımla süsleme uygulanmış ve kemer köprüsü de kemer kısmına eklenerek üzeri ipliklerle sarma tekniği uygulanarak süslenmiştir.

Eser İnceleme Formu 9

Resim 4.15. Cüzdan ön yüzü

Resim 4.16. Cüzdan arka yüzü

Eser No : 09
İnceleme Tarihi : 15.05.2019
Envanter No : 1552
Eserin Türü : Cüzdan
Eser'in Dönemi : Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer
 Sergi alanı : -
 Depo : GİD-8.d.-G-r
Geliş Tarihi : -
Geliş Şekli : -
Ürünün Boyutu
 En : 12 cm
 Boy : 11 cm
 Yükseklik : -
 Genişlik : -
 Çap : -
 Sap Uzunluğu : -
Kullanılan Malzeme
 Yüzeyde : Meşin deri
 Süslemede : İp, Metal aksesuar
Kullanılan Renk

Yüzeyde : Kahverengi

Birleştirmede : Krem

Uygulanan Teknik

Yüzeyde : -

Birleştirmede : Dikiş tekniği

Motif : -

Kompozisyon : Zarf şeklinde olan cüzdanın ön kısmında bir cebi bulunmaktadır. Kapağının üzerinde metal bir toka ve bu tokenın ucunda uzunca bir meşin parça yer alır. Bu meşin parçanın üzerinde bir delik bulunmaktadır. Üzerinde tokası ve delikleri bulunan uzunca bir sapı vardır. Her iki kenarı da el dikişi ile birleştirilmiştir (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

Kahverengi deriden yapılmış kare şeklindeki cüzdanın kapak kısmında metal toka bulunmaktadır. Metal tokaya kapağın kapaması olarak önden arkaya doğru dolanabilecek uzunlukta deri şerit dikilmiştir. Ön kapağın altında kalan deriye üçgen şeklinde bir deri parçası daha eklenmiştir. Sapı ayarlı şekilde metal tokayla yapılmış olup tüm parçalar el dikişiyle birleştirilmiştir.

Eser İnceleme Formu 10

Resim 4.17. Cüzdan ön yüzey

Resim 4.18. Cüzdan arka yüzey

Eser No	: 10
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1553
Eserin Türü	: Cüzdan
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-8-d-G-r
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: -
Ürünün Boyutu	
En	: 11,5 cm
Boy	: 15 cm
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Meşin deri
Süslemede	: Kuşgözü, sıırım
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Kahverengi
Birleştirmede	: Krem
Uygulanan Teknik	

- Yüzeyde** : Hazır gereçlerle süsleme
- Birleştirmede** : Dikişi tekniği
- Motif** : -
- Kompozisyon** : Zarf şeklinde olan cüzdanın kapak kısmında ve köşelerinde, etrafında metal halkalar bulunan delikler yer almaktadır. Uzunca bir sapı ve kapağı, alt kısmını birleştirmeye yarayan meşin bir parçası bulunur. Her iki kenarı da el dikişi ile birleştirilmiştir (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

Dikdörtgen şeklindeki cüzdanın kapak kısmı ve sağ-sol alt köşeleri kuşgözüyle süslenmiştir. Kapağın orta tarafına sırim eklenmiş olup alt ortaya takılarak kapağın kapaması bu şekilde yapılmıştır. Sap kısmı ayarsız bir şekilde düz şerit halinde deriden cüzdana birleştirilmiştir. Tüm parçalar el dikişi yapılarak dikilmiştir.

Eser İnceleme Formu 11

Resim 4.19. Ayakkabı ön yüzey

Resim 4.20. Ayakkabı arka yüzey

Eser No	: 11
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1559
Eserin Türü	: Ayakkabı
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-21-d-E-r
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: -
Ürünün Boyutu	
En	: 10 cm
Boy	: 27,5 cm
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Meşin deri, kösele, çivi, ip
Süslemede	: -
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Sarı, mavi, kahverengi
Birleştirmede	: Krem, sarı
Uygulanan Teknik	

- Yüzeyde** : -
- Birleştirmede** : Dikiş tekniği
- Motif** : -
- Kompozisyon** : Ayakkabı değil terliktir. Meşin kısımları yıpranmış olup lekeli dir. uha kısmında güve yenikleri vardır. Sarı ayakkabı yüzü sarı meşin. Sarı meşinden olan terlik ayakucuna doğru sivrilmiş ve hafif yukarı kalkmış vaziyettedir. Altı kahverengi kösele olup topuk kısmına metal bir parça geçirilmiştir. İç kısmında mavi uhadan astarı bulunmaktadır (Hatice Ildıroyuk, 17.09 2013).
- “Meşinden ayakkabı olmaz keçi derisi dayanıklı değildir. Ya vaketa ya da sahtiyan deri olma olasılığı yüksektir (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”
- Terliğin dışı deri tabanı kösele i taban astarı kumaştan yapılmıştır. Uç kısmı V şeklinde gelmekte olup taban ve sayası elde dikilmiştir. Terliğin topuk kısmı U şeklinde köseleden olup çivilerle tabandaki kösele deriye tutturulmuştur.

Eser İnceleme Formu 12

Resim 4.21. Yemeni

Eser No	: 12
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1561
Eserin Türü	: Yemeni başı kırık
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: Besim Atalay Vitrini
Depo	: -
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Boyutu	
En	: 10 cm
Boy	: 30,5 cm
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Meşin deri, kösele, ip
Süslemede	: -
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Kahverengi
Birleştirmede	: Krem
Uygulanan Teknik	

Yüzeyde : -

Birleştirmede : Dikiş tekniği

Motif : -

Kompozisyon :Derisi yıpranmıştır. Kahverengi deriden olan ayakkabının ön kısmı sivri olup ucu kıvrıktır. Arkasına ucu sivri olan bir deri eklenmiştir. Altı köseledir. Topuk kısımlarına basılmış vaziyettedir (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

“Köylerde Anadolu da galoş-edik denir. Meşinden ayakkabı olmaz keçi derisi dayanıklı değildir. Ya vaketa ya da sahtiyan deri olma olasılığı yüksektir. Oltan dikişli (tekniğin nasıl yapıldığı eser inceleme formu 5'teki örnekte anlatılmıştır), dikip dönme tekniğiyle yapılmıştır (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Kahverengi deriden yapılmış olan yemeni ucu sivri şekilde uygulanmış olup arka topuk kısmına uzun deri parçaları eklenmiştir. Taban kısmı köseleden olup saya kısmıyla elde dikilerek birleştirilmiştir.

Eser İnceleme Formu 13

Resim 4.22. Yemeni

Eser No	: 13
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1562
Eserin Türü	: Yemeni başı kırık bir ucu sivri
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: Kıyafet Salonu -2-V
Depo	: -
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Boyutu	
En	: 10 cm
Boy	: 32 cm
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Meşin deri, kösele, ip
Süslemede	: -
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Siyah
Birleştirmede	: Krem
Uygulanan Teknik	

- Yüzeyde** : -
- Birleştirmede** : Dikiş tekniği
- Motif** : -
- Kompozisyon** : Siyah deriden olan ayakkabıların arka kısmında dilim şeklinde bir parçası vardır. Ayak uçlarına doğru sivri olup uç kısmındaki kösele kıvrık biçimdedir. Ayakkabının altı kösele olup, içi sarı deriyle astarlanmıştır (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).
- “Sahtiyan deri olma olasılığı yüksektir. Oltan dikişli (tekniğin nasıl yapıldığı eser inceleme formu 5'teki örnekte anlatılmıştır), dikip dönme tekniğiyle yapılmıştır (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”
- Sahtiyan deri: keçi derisinden elde edilen, tabaklanıp boyanmış, cilalanmış deridir (Toptaş, 2000: 3728).
- Siyah renkli yemeni uzun burunlu şekilde yapılmıştır. Yemeninin saya kısmı iki parçadan kesilerek ayak kısmının orta yerlerinde kalan kısımlarına dikiş uygulanmıştır. Taban köselesi ve saya kısmı elde dikiş tekniğiyle birleştirilmiştir.

Eser İnceleme Formu 14

Resim 4.23. Yemeni

Eser No	: 14
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1563
Eserin Türü	: Yemeni başı çok kırık
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-21-d-E-r
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Boyutu	
En	: 10 cm
Boy	: 25 cm
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Meşin deri, kösele, ip
Süslemede	: -
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Siyah
Birleştirmede	: Krem
Uygulanan Teknik	

- Yüzeyde** : -
- Birleştirmede** : Dikiş tekniği
- Motif** : -
- Kompozisyon** : Derinin rengi solmuş ve yıpranmış vaziyettedir. Siyah meşinden yapılmış bir çift ayakkabının uçları içe doğru kıvrıktır. Topuk kısmının üstüne basılmış olup, bu kısım yukarı doğru uzanan sivri bir kısımdan oluşmaktadır. Altı köseledir (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).
- “Oltan dikişli olup (tekniğin nasıl yapıldığı eser inceleme formu 5’teki örnekte anlatılmıştır), dikip dönme tekniğiyle yapılmıştır. Burada gördüğümüz örneğin 20.yüzyıl başlarına ait olduğunu düşünüyorum. Çok eski örnekler olduğunu düşünmüyorum. Yemeninin bir çeşidi aslında, modern dilde sabo deniyor, burnu havaya doğru yapılır (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”
- Siyah renkli yemeninin uç kısmı yukarı kalkık şekilde yapılmıştır. Saya kısmı ve taban köselesi elde dikiş tekniğiyle birleştirilerek dikilmiştir.

Eser İnceleme Formu 15

Resim 4.24. Yemeni

Eser No	: 15
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1564 a-b
Eserin Türü	: Yemeni
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: Kıyafet Salonu 5-V
Depo	: -
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Boyutu	
En	: 8,5 cm
Boy	: 29 cm
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Meşin deri, kösele, ip
Süslemede	: İp
Kullanılan Renk	

Yüzeyde : Siyah, krem

Birleştirmede : Siyah

Uygulanan Teknik

Yüzeyde : İşleme tekniği

Birleştirmede : Dikiş tekniği

Motif : -

Kompozisyon : Siyah deriden olan ayakkabıların üst kısmında kabartma halinde kıvrık dal desenleri bulunmaktadır. Altı kösele olup, ayakkabının uç kısmında kösele kıvrık haldedir. İçi sarı deri ile astarlanmıştır (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013)

“Oltan dikişli olup (tekniğin nasıl yapıldığı eser inceleme formu 5’teki örnekte anlatılmıştır), dikip dönme tekniğiyle yapılmıştır (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Siyah yemeninin uç kısmı kıvrık şekilde yapılmıştır. Üstüne işleme tekniği uygulanarak sağlı ve sollu şekilde spiral şeklinde desen uygulanmıştır. Taban köselesi ve saya elde dikiş tekniğiyle birleştirilmiştir.

Eser İnceleme Formu 16

Resim 4.25. Kadın kundurası ön

Resim 4.26. Kadın kundurası arka

Eser No	: 16
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1565
Eserin Türü	: Kadın Kundurası
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-21-d-D-r
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Satın Alma
Ürünün Boyutu	
En	: 9 cm
Boy	: 25 cm
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Meşin deri, kösele, ip, metal aksesuar, çivi
Süslemede	: -
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Siyah, kahverengi
Birleştirmede	: Krem
Uygulanan Teknik	

- Yüzeyde** : -
- Birleştirmede** : Dikiş tekniği
- Motif** : -
- Kompozisyon** : İç kısmı oldukça yıpranmıştır. Derisinin rengi solmuştur. Siyah meşinden, ayağın üst kısmını hafifçe kapatan bir çift kadın ayakkabısıdır. Hafif ökçeli olup kelerin altında “nal” şeklinde metal parçalar bulunmaktadır. İç kısmının tabanı yeşil meşinden oluşmaktadır ve bu kısım elle dikilmiştir. Tabanı köseledir (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).
- “Nalalı kadın kundura, Oltan dikişli (tekniğin nasıl yapıldığı eser inceleme formu 5’teki örnekte anlatılmıştır), dikip dönme tekniğiyle, malak derisine benziyor (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”
- Siyah renkli yemeninin n kısmı yuvarlak şekilde yapılmıştır. Taban köselesi ve sayası elde dikiş tekniğiyle birleştirilmiştir. Topuk kısmına kösele ve onun üzerine nal şeklinde metal iviyle çakılmıştır.

Eser İnceleme Formu 17

Resim 4.27. Düz kundura ön yüzey

Resim 4.28. Düz kundura arka yüzey

Eser No	: 17
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1567
Eserin Türü	: Düz kundura altı kabarıklı
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-21-d-C
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Boyutu	
En	: 10 cm
Boy	: 27 cm
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Meşin deri, kösele, çivi
Süslemede	: -
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Siyah
Birleştirmede	: -
Uygulanan Teknik	

- Yüzeyde** : -
- Birleştirmede** : -
- Motif** : -
- Kompozisyon** : Derisi oldukça yıpranmış olup, üzerinde küf oluşmuştur. Kabaraların bazıları dökülmüştür. Siyah meşinden olup, içinde siyah bir tabanı vardır. Ön kısmı uca doğru daralarak yuvarlak bir şekil almıştır. Altı kösele olup, köselenin üzerinde topuk ve taban kısmında yuvarlak metal parçalar yer almaktadır (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

“Düz kabaralı kundura, yüzleri malak derisi ya da vaketadır. Tahta çivili olabilir. Tahta çivili sistemi: İnce sıkı köseleden bir taban astarı kalıbı çakılıp kenarının fazlası kalıba göre alınır. Fortu-bombesi yapıştırılan saya kalıba monte edilir, monteden sonra keten ipliği ve tek iğne ve ilinti tıgı ile (ucu hafif eğridir) ayakkabı her tarafından dikilerek yüz taban astarına teğellenir. Bu dikişe ilinti dikişi denir. Forçetesi konur, üzerine köselesi çakılarak kalıptan yarım santim kadar fazlası alınır. Bir santim kadar içeriden bir çizgi çizilerek, bu çizgi üzerinden sacayağı şeklinde kaçaburuk denilen ucu sivri aletle delinerek tahta çivisi çakılır. Bu çakma işlemi son derece seri bir şekilde olur. Daha sonra ökçesi yapılarak ayakkabı kurumaya terk edilir. Tahta çivinin 150-200 senelik bir mazisi vardır. Tahta çivili ayakkabı biraz sert olmakla beraber sağlam olur. Kundura, iskarpin, çizme, mest, pabuç ve terlik tahta çivili olarak yapıldı (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Siyah yemeninin uç kısmı yuvarlak şekilde yapılmıştır. İçine taban astarı konulmuştur. Taban köselesi ve sayısı Ahmet Sağkaya'nın dediği tahta çivili tekniğiyle birleştirilerek yapılmıştır. Fotoğraftan tahta çivili yapılmış olup olmadığı taban kösesindeki ayak ucunun olduğu yerlerdeki üç noktalı yerlerden anlaşılmaktadır.

Eser İnceleme Formu 18

Resim 4.29. Mest

Eser No	: 18
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1568
Eserin Türü	: Mest
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-21-d-C-r
Geliş Tarihi	:
Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Boyutu	
En	: -
Boy	: 24 cm
Yükseklik	: 12 cm (konç)
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Deri meşin
Süslemede	: -
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Siyah
Birleştirmede	: Siyah

Uygulanan Teknik

Yüzeyde : -

Birleştirmede : Dikiş tekniği

Motif : -

Kompozisyon : Derisi yıpranmış ve kurumuş vaziyettedir. Siyah meşinden boyun kısmı yüksek bir çift mesttir. İç kısmında ayağın arkasına denk gelecek şekilde kahverengi bir deri yer almaktadır. Tabanın iç kısmı kahverengi deriyle kaplanmıştır (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

“Derisi sahtiyanı andırıyor, içi meşin astarlı mest, dikip dönme şeklinde yapılmıştır (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Mest: İnce deriden yapılmış iç ayakkabısıdır (Koyunlu, 1986: 30).

Mest siyah deriden uygulanmış olup taban kısmı da yine siyah deriden yapılmıştır. Üzerinde motif bulunmamaktadır. Dikip dönme tekniğiyle birleştirilmiştir.

Eser İnceleme Formu 19

Resim 4.30. Mest

Eser No	: 19
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1569
Eserin Türü	: Mest
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-21-d-B-r
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Boyutu	
En	: -
Boy	: 27 cm
Yükseklik	: 17,5 cm (konç)
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Deri meşin
Süslemede	: -
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Siyah, kahverengi
Birleştirmede	: Siyah

Uygulanan Teknik

Yüzeyde : -

Birleştirmede : Dikiş tekniği

Motif : -

Kompozisyon : Derisi oldukça yıpranmıştır. Metal halkalar oksitlenmiş vaziyettedir. Siyah meşinden boyun kısmı yüksek bir çift mesttir. Tabanın iç kısmı kahverengi deri olup mestin birleşme yerlerinin iç kısmı da kahverengi deriden oluşmaktadır. Her iki mestte de konç kısmında karşılıklı metal halkalar yer almaktadır.(Konç kısmında yırtmaç şeklinde açıklığı olup, karşılıklı halkalarla birleştirilecek şekilde tasarlanmıştır. Tabanı kahverengi köseledir (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

“Altı sabunlu kösele, yüzü sahtiyan, içi bez ya da kumaş olabilir (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Mest siyah deriden uygulanmış olup taban kısmı kahverengi deriden yapılmıştır. Üzerinde motif bulunmamaktadır. Dikiş dönme tekniğiyle birleştirilmiştir.

Eser İnceleme Formu 20

Resim 4.31. Kalçın

Eser No	: 20
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1570 a-b
Eserin Türü	: Kalçın
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: Kıyafet salonu-5-V
Depo	: -
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Boyutu	
En	: 27 cm
Boy	: -
Yükseklik	: 38 cm
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Deri meşin
Süslemede	: -
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Siyah
Birleştirmede	: Siyah

Uygulanan Teknik

Yüzeyde : -

Birleştirmede : Dikiş Tekniği

Motif : -

Kompozisyon : Derisi yıpranmış olup, dikişlerinde sklmeler vardır. Siyah meşinden olan kalçın iki parçanın birleştirilerek dikilmesinden oluşmuştur. Uca doğru sivri bir görünümü vardır. Çizmenin ağız kısımlarına dalgalı Şekilde makina dikişi yapılmıştır (Hatice Ildıroyuk, 17.09 2013).

“Çizme de denebilir. Derisi malak derisini andırıyor muhtemelen ayakkabı içine giyiliyor olabilir (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Kalçın ya da çizmede denilen eser siyah deriden uygulanmıştır. zerinde motif bulunmamaktadır. Tabanı dikip dönmeyle birleştirilmiş saya parçaları üstten dikilerek yapılmıştır.

Eser İnceleme Formu 21

Resim 4.32. Kalçın

Eser No	: 21
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1571
Eserin Türü	: Kalçın
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-21-d-D-r
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Satın Alma
Ürünün Boyutu	
En	: 9 cm
Boy	: 24 cm
Yükseklik	: 27,5 cm (konç)
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Deri meşin
Süslemede	: -
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Siyah
Birleştirmede	: Siyah

Uygulanan Teknik

Yüzeyde : -

Birleştirmede : Dikiş tekniği

Motif : -

Kompozisyon : Rengi solmuş olup, oldukça yıpranmış vaziyettedir. Yer yer lekeli. Siyah meşinden bir çift çizmedir. Boyun kısmının iç tarafında karşılıklı olarak kancalar ve halkalar yer almaktadır. İç kısmında bir parça sarı deri kullanılmıştır. Taban kısmı da deridir (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

“Altı sabunlu kösele, dikip dönme tekniğiyle yapılmış olup, yüzü sahtiyan deri, 19 20 yy örnekleri gibi görünüyor (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Kalçm ya da çizme adı verilen bu eserin hem sayası hem de tabanı siyah deriden yapılmıştır. Taban kısmının birleştirmesinde dikip dönme uygulanmış olup saya kısmında üstten dikiş yapılarak birleştirilmiştir.

Eser İnceleme Formu 22

Resim 4.33. Mest

Eser No	: 22
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1572
Eserin Türü	: Mest
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-21-d-B-r
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Boyutu	
En	: 8,5 cm
Boy	: 17,5 cm
Yükseklik	: 23,5 cm (konç)
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Deri meşin
Süslemede	: -
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Siyah
Birleştirmede	: Siyah

Uygulanan Teknik

Yüzeyde : -

Birleştirmede : Dikiş tekniği

Motif : -

Kompozisyon : Deri çok yıpranmış olup, parça parça dökülmektedir. Siyah meşinden yüksek boyunlu bir çift mesttir. Mestin iç kısmında bir yırtmacı ve bu yırtmacı birleştirmek için karşılıklı olarak agraf ve halka şeklinde parçalar yer almaktadır. Altı kahverengi deridendir (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

“Kopçalı mest, yüzü sahtiyan derisi altı sabunlu kösele, dikip dönme usulde yapılmıştır (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Mest siyah deriden uygulanmış olup yan taraflar ek parçayla birleştirilmiştir. Taban kısmına dikip dönme tekniği yapılmış saya kısmında üstte dikişler uygulanmıştır.

Eser İnceleme Formu 23

Resim 4.34. Cüzdan ön yüzey

Resim 4.35. Cüzdan arka yüzey

Eser No	: 23
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1577
Eserin Türü	: Cüzdan kara meşinden (Tütün kesesi)
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-8-d-G-r
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: -
Ürünün Boyutu	
En	: 14 cm
Boy	: 18,5 cm
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Meşin deri
Süslemede	: -
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Kahverengi
Birleştirmede	: Kahverengi

Uygulanan Teknik

Yüzeyde : -

Birleştirmede : Dikiş tekniği

Motif : -

Kompozisyon : Rengi solmuş ve yıpranmıştır. Siyah meşinden olan cüzdanın ön kısmında kapaklı küçük bir cebi vardır. Ağız kısmı açık olup, ortasında uzunca bir sap yer almaktadır. Sapın üzerinde boyunu ayarlamaya yarayan ayrıca küçük bir parçası bulunur. Cüzdanın arka kısmında kenarları dilimli kalınca bir parça yer almaktadır (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

“Meşin deridir (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Kahverengi cüzdanın önüne küçük bir cep yapılmıştır. Cebin olduğu yere bir sıırım ve cüzdanın ağız kısmına bir sıırım takılarak kapamaları bu şekilde uygulanmıştır. Cüzdanın arka yüzeyinin ortasına şerit halinde deri parça dikilmiştir. Sap kısmı kenarlardan değil cüzdanın tam ortasından gelerek yapılmış ve uzunluğu ayarlamak için sap kısmına köprü takılmıştır.

Eser İnceleme Formu 24

Resim 4.36. Cüzdan ön yüzey

Resim 4.37. Cüzdan arka yüzey

Eser No	: 24
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1578
Eserin Türü	: Cüzdan (Tütün kesesi)
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-8-d-A-r-6.kutu
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: -
Ürünün Boyutu	
En	: 12,5 cm
Boy	: 18 cm
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Meşin deri
Süslemede	: Sim iplik
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Siyah
Birleştirmede	: Siyah

Uygulanan Teknik

Yüzeyde : İşleme tekniği

Birleştirmede : Dikiş tekniği

Motif : -

Kompozisyon : Rengi solmuş olup derisi yıpranmıştır. Dikdörtgen şeklindeki meşin cüzdanın ön kısmında kapaklı küçük bir cebi vardır. Kapağın içindeki küçük bir deri parçası, kapanmayı sağlamaktadır. Cüzdanın arka kısmında kalınca bir parça ve parçanın üzerinde simle işlenmiş üçgen motifleri ve ortada kalınca çizgi halinde simden bir parça yer almaktadır. Uzunca bir sapı olup, sapın üzerinde uzayıp kısalmasını sağlayacak ayrıca bir deri parçası vardır (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

Siyah cüzdanın önüne küçük bir cep ve cep kapağı yapılmıştır. Cep kısmının olduğu yere sırim eklenmiştir. Cüzdanın üst tarafında bulunan sırim ucuna deriden top şeklinde bir süsleme yapılmış ve cep kısmına yapılan sırimla kapama yapılması için uygulanmıştır. Cüzdanın sap kısmı arka parçanın orta kısmına birleştirilmiş olup ayar olarak sapın üzerine deri parçadan uzayıp kısaltılabilen bir parça takılmıştır. Arka parçanın orta kısmına tekrar bir deri parçası eklenmiş bu deri parçasına da simli ipten sağına ve soluna üçgen işleme yapılmıştır. Ayrıca ortada yer alan derinin tam ortasında dikdörtgen şeklinde simden işleme yer almaktadır.

Eser İnceleme Formu 25

Resim 4.38. Çedik (çocuk mestı)

Eser No	: 25
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1579 a-b
Eserin Türü	: Çedik Üstü Meşin (Çocuk Mesti)
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-21-d-E-r
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: -
Ürünün Boyutu	
En	: 6,5 cm
Boy	: 18 cm
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Deri meşin, kösele
Süslemede	: -
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Krem, siyah
Birleştirmede	: -

Uygulanan Teknik

Yüzeyde : -

Birleştirmede : Dikiş tekniği

Motif : -

Kompozisyon : Çok kirli ve lekeli. Meşin deridir. Krem renk deriden bir çift çocuk misidir. Boyun kısmında karşılıklı olarak siyah kumaştan iki parça yer almaktadır. Altı köseledir. İç kısmın tabanına ayrıca kahverengi deri elle dikilmiştir (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

“Lastikli mest potinde denir, dikip dönme tekniği uygulanmış olup tabanı manda kösesiyle yapılmıştır (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Krem renkli mestin sayasının bilek kısımlarına parça eklenmiştir. Arka taraflara mesti rahat giymek için siyah deriden parça takılmıştır. Alt tabanı kösele olup sayayla dikip dönme tekniği uygulanarak birleştirilmiştir.

Eser İnceleme Formu 26

Resim 4.39. Dağarcık ön yüzey

Resim 4.40. Dağarcık ön yüzey

Eser No	: 26
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1583
Eserin Türü	: Dağarcık
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: 10641 nolu posta çan iç.
Depo	: -
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Satın Alma
Ürünün Boyutu	
En	: 20,5 cm
Boy	: 60,5 cm
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Deri meşin, ahşap
Süslemede	: Boncuk, metal aksesuar
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Kahverengi, mavi, lacivert, yeşil
Birleştirmede	: Kahverengi

Uygulanan Teknik

Yüzeyde : -

Birleştirmede : Dikiş tekniği

Motif : -

Kompozisyon : Meşin kısmı oldukça yıpranmıştır. Kahverengi meşinden uzun bir kese şeklinde olan dağarcığın ağız kısmında püsküller, iki püskülün ucunda mavi boncuklar ve ahşap bir parça yer almaktadır. Ahşap parçanın içinden meşin bir şerit geçirilmiş olup, dağarcığın ağız kısmı büzülmüştür ve üzerinde lacivert, mavi, yeşil, kahverengi boncuk halkalar bulunmaktadır. Dağarcığın uç kısmında üçgen şeklinde ucunda metal tokası olan bir parça ve püsküller yer almaktadır. Alt kısmın her iki yanında yuvarlak parçalar ve ucunda mavi, kahverengi, lacivert cam halkaların yer aldığı püsküller bulunmaktadır (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

“Keçi derisinden yapılmış tulum, eskiden içine su ayran ve süt taşımak için kullanılır (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Dağarcık: Meşin torba olarak bilinmektedir.

Eser İnceleme Formu 27

Resim 4.41. Dağarcık ön yüzey

Resim 4.42. Dağarcık arka yüzey

Eser No	: 27
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1584
Eserin Türü	: Dağarcık
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-10641 NoPÇİ
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Satın Alma
Ürünün Boyutu	
En	: 26,5 cm
Boy	: 60,5 cm (püskül hariç)
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Deri meşin, metal aksesuar
Süslemede	: -
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Siyah
Birleştirmede	: Siyah

Uygulanan Teknik

Yüzeyde : -

Birleştirmede : Dikiş tekniği

Motif : -

Kompozisyon : Rengi solmuş olup, meşin oldukça yıpranmıştır ve yırtıkları vardır. Siyah renkte uzunca kese şeklindeki dağarcığın alt kısmı püsküllüdür. Ağız kısmında sarı metal halkalar olup içinden meşin şerit geçirilmiştir ve bu şeritin ucu arkada aşağı kadar uzanarak metal bir tokaya geçirilmiş vaziyettedir (Hatice İldiroyuk, 17.09 2013).

“Keçi derisidir (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Kahverengi deri dikdörtgen şekilde kesilerek ikiye katlanmış ve dikiş yapılmıştır. Dikiş arkaya gelecek şekilde alt taraftan püskül bırakılacak kısım düşünülerek alt tarafta dikilmiştir. En alt parça püskül şeklinde bırakılmıştır. Torbayı taşımak için püskül kısmından ağız kısmına sap kullanılmış olup büzgü kısmı metallerin arasından gelen sapla büzüştürülerek kullanılmıştır.

Eser İnceleme Formu 28

Resim 4.43. Meşin deri ön yüzey

Resim 4.44. Meşin deri arka yüzey

İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 1585
Eserin Türü	: Sarı Meşin Tabaklanmış
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-10641 nolu posta çan içi
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Boyutu	
En	: 71cm
Boy	: 120,5 cm
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Deri meşin
Süslemede	: -
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Kahverengi
Birleştirmede	: -
Uygulanan Teknik	

- Yüzeyde** : -
- Birleştirmede** : -
- Motif** : -
- Kompozisyon** : Derisi çok yıpranmıştır, yırtığı vardır ve lekeli dir. Kahverengi koyun derisi tabaklanmış olup, üzerinde herhangi bir işleme ya da desen yoktur (Hatice Ildıroyuk, 17.09 2013).
“Tabaklanmış keçi derisidir, elvan denebilir (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”
Tabaklanmış halde olan küçükbaş hayvan derisidir.

Eser İnceleme Formu 29

Resim 4.45. Sofra ön yüzey

Resim 4.46. Sofra arka yüzey

Eser No	: 29
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 10071
Eserin Türü	: Meşin Sofra
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-10641 no.Posta çan.İçi
Geliş Tarihi	: -
Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Boyutu	
En	: -
Boy	: -
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: 79 cm (kutru)
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Deri meşin, metal aksesuar
Süslemede	: -
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Kahverengi, bordo, mavi, kırmızı
Birleştirmede	: Kahverengi

Uygulanan Teknik**Yüzeyde** : -**Birleştirmede** : Dikiş tekniği**Motif** : -**Kompozisyon** : Meşinden portatif sofranın üç tane gözü, 8 halkası, toplamak için sıyrılmıştır (Hatice İldiroyuk, 17.09 2013).

“Kutru alan demek, keçi deridir (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Yuvarlak bir şekilde sahip olan sofranın tam ortasında yine yuvarlak bir şekilde küçük bir deri parçası mevcuttur. Bu deri parçasının kenarlarına biye şeklinde kırmızı renk deri gidilmiştir. Sofra üzerine üç adet cep yerleştirilmiş ve cepler üzerine kapak yapılmıştır. Cep kısımlarının kenarları da mavi deriden biye yapılarak süslenmiştir. Sofranın sonradan toplanabilmesi için uç kısımlarında 8 adet deriyle tutturulmuş yuvarlak metal halkaları vardır ve bu halkaların içinden geçmesi için sap gibi bir deri parçası da arka yüzey fotoğrafında görülmektedir.

Eser İnceleme Formu 30

Resim 4.47. Dağarcık ön yüzey

Resim 4.48. Dağarcık arka yüzey

Eser No	: 30
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 10072
Eserin Türü	: Dağarcık
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-10641 no.lu Posta Çan.ıçı
Geliş Tarihi	: 26.12.1935
Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Boyutu	
En	: 31 cm
Boy	: 26 cm
Yükseklik	: -
Genişlik	: -
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Deri meşin, metal aksesuar
Süslemede	: Sırım
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Kahverengi, yeşil
Birleştirmede	: Kahverengi

Uygulanan Teknik**Yüzejde** : -**Birleştirmede** : Dikiş tekniği**Motif** : -**Kompozisyon** : Çok yıpranmıştır. Meşinden torba biçiminde asılacak sırumı, ağzında yine meşinden püskülleri vardır. Sırumı geçirmeğe mahsus 10 tane uçurluğu var (Hatice İldroyuk, 17.09 2013).

“Atın üstünde giderken ekmek gibi malzemeler taşımak için kullanılır (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Torba şeklinde olan derinin alt taban kısımları ve kenar kısımlarından uzunca sırumlar sarkmaktadır. Taşınabilmesi için üst tarafına deriden kısa bir sap yapılmıştır. Büzgü delikleri mevcuttur.

Eser İnceleme Formu 31

Resim 4.49. Surre çantası ön yüzey

Resim 4.50. Surre çantası arka yüzey

Resim 4.51. Surre çantası taban

Eser No	: 31
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 10162
Eserin Türü	: Surre Çantası
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-23.d-üzeri
Geliş Tarihi	: 26.12.1935
Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Boyutu	
En	: -
Boy	: -
Yükseklik	: 66 cm
Genişlik	: 100 cm
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	

Yüzeyde : Deri meşin
Süslemede : Ahşap, sıırım

Kullanılan Renk

Yüzeyde : Kırmızı, kahverengi
Birleştirmede : Kırmızı

Uygulanan Teknik

Yüzeyde : -
Birleştirmede : Dikiş tekniği

Motif : -

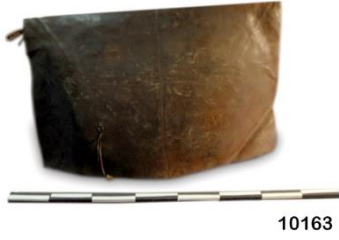
Kompozisyon : Yük.80 değil 66 cm dir. Derisi çok yıpranmıştır ve kapak kısmında bir delik vardır. Kırmızı meşinden, bir gözlü, kapaklı, deriye asılacak kulplarında birer tahta takılı (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

“Surre alayıyla hediyeler taşınır. Surre çantaları glaseden ya da vidala deriden yapılır (Ahmet Sağkaya, 25.06.2019).”

Surre (Kese/Çantası):1. Para kesesi, para çıkını. 2. Hac zamanlarında padişah tarafından Mekke ve Medine’ye her yıl gönderilen para ve saire (Devellioğlu, 2000: 965).

Surre çantası kapaklı ve körüklü şekilde yapılmıştır. Kapağın iki tarafında sıırımla baklava dilimli süsleme ve aşağıya doğru uzanan sıırım görülmektedir. Muhtemelen bu sıırımlar iç kısımda gözükmeyen bir aksesuarla kapağın kapanması için düşünülmüştür. Arka kısımda dikdörtgen biçimde iki adet parçaya deri şerit eklenmiş ve çantanın deveye takılması için ahşap çubuklar takılmıştır. Dikdörtgen parça sıırımla çantaya dikilmiş olup ahşaba dolanan deri parçası da sıırımla birleştirilmiştir.

Eser İnceleme Formu 32

Resim 4.52. Surre çantası ön yüzü

Resim 4.53. Surre çantası arka yüzü

Resim 4.54. Surre çantası tabanı

Eser No	: 32
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 10163
Eserin Türü	: Surre Çantası
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-23.d.üzeri
Geliş Tarihi	: 26.12.1935
Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Boyutu	
En	: -
Boy	: -
Yükseklik	: 60 cm
Genişlik	: 100 cm
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Deri meşin

Süslemede	: Ahşap, sırim
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Kırmızı, kahverengi
Birleştirmede	: Kahverengi
Uygulanan Teknik	
Yüzeyde	: -
Birleştirmede	: Dikiş tekniği
Motif	: -
Kompozisyon	: Derisi oldukça yıpranmıştır. Yüksekliği 80 değil, 60 cm'dir. Kırmızı meşinden, bir gözlü, kapaklı, deveye asılacak kulplarında birer tahta takılı (Hatice İldıroyuk, 17.09 2013).

Surre çantası kapaklı ve körüklü şekilde yapılmıştır. Kapağının bir tarafında sırimla baklava dilimli süsleme ve aşağıya doğru uzanan sırim görülmektedir. Muhtemelen bu sırimlar iç kısımda gözükmeyen bir aksesuarla kapağın kapanması için düşünülmüştür. Arka kısımda dikdörtgen biçimde iki adet parçaya deri şerit eklenmiş ve çantanın deveye takılması için ahşap çubuklar takılmıştır. Dikdörtgen parça sırimla çantaya dikilmiş olup ahşaba dolanan deri parçası da sırimla birleştirilmiştir.

Eser İnceleme Formu 33

Resim 4.55. Surre çantası ön yüzey

Resim 4.56. Surre çantası arka yüzey

Eser No	: 33
İnceleme Tarihi	: 15.05.2019
Envanter No	: 10641
Eserin Türü	: Surre Çantası
Eser'in Dönemi	: Osmanlı Dönemi
Bulunduğu Yer	
Sergi alanı	: -
Depo	: GİD-23-d-üz
Geliş Tarihi	: 18.01.1936
Geliş Şekli	: Devir
Ürünün Boyutu	
En	: -
Boy	: -
Yükseklik	: 81 cm
Genişlik	: 100 cm
Çap	: -
Sap Uzunluğu	: -
Kullanılan Malzeme	
Yüzeyde	: Deri meşin
Süslemede	: Sırım, metal aksesuar
Kullanılan Renk	
Yüzeyde	: Kırmızı
Birleştirmede	: Kırmızı, kahverengi

Uygulanan Teknik**Yüzeyde** : -**Birleştirmede** : Dikiş tekniği**Motif** : -**Kompozisyon** : Kırmızı, meşinden, bir gözlü kapaklı deveye asılacak kulplarında birer tahta takılı (Hatice İldiroyuk, 17.09 2013).

Kapaklı ve körüğü bulunan surre çantasının ön kısmına baklava dilimli sırımla süsleme yapılmış ve kapama olarak kapağın alt kısmında altıgen şeklinde parçanın üzerine metal ayar tokası yerleştirilmiştir. Çantanın körük kısımlarına da deveye asmak için deri parçası takılmıştır.

4.2. Eser İnceleme Formalarından Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde bilgi formlarından elde edilen bulgular araştırmanın alt amaçları doğrultusunda çizelgeler halinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

4.2.1. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerin Türü

Ankara Etnografya Müzesi koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserler türlerinin özellikleri ile ilgili veriler değerlendirilerek Çizelge 4.1 de gösterilmiştir.

Çizelge 4.1. Eserlerin Türleri

Eser Türleri	f	%
Salıncak	2	6
Önlük	1	3
Çanta	1	3
Ökçeli Terlik	1	3
Şifa Tası Muhafazası	2	6
Kemer	1	3
Cüzdan	4	12
Ayakkabı	1	3
Yemeni	4	12
Kundura	2	6
Mest	3	9.3
Kalçın	2	6
Çedik	1	3
Dağarcık	3	9.3
Tabaklanmış Deri	1	3
Sofra	1	3
Surre Kesesi	3	9.3
TOPLAM	33	100

Çizelge 4.1. incelendiğinde, eser türlerine ait özelliklerin en yüksek değerle %12'sinin cüzdan ve yemeni olduğu, en düşük değerle %3'ünün önlük, ökçeli terlik, çanta, kemer, ayakkabı, çedik, tabaklanmış deri, sofrası olduğu görülmektedir. Müze görevlisinden elde edilen envanter bilgileriyle hazırlanmış olan eser türlerinde yer alan ökçeli terlik, ayakkabı, kundura ve çedik çeşitlerinin yemeni başlığı altına alınarak sınıflandırılması uygun görülmüştür. Tablodan elde edilen bilgilere göre en fazla cüzdan ve yemeni çıkmasının sebebi olarak bu eserlerin geçmişte daha fazla kullanıldığı ve müzeye bu eserlerden daha fazla verildiğini söylemek mümkündür.

4.2.2. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerin Dönemi

Ankara Etnografya Müzesi koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserlerin dönemlerine ait özellikler değerlendirildiğinde %100'ünde Osmanlı dönemine ait eserlerin olduğu tespit edilmiştir.

4.2.3. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerin Müzede Bulunduğu Yer

Ankara Etnografya Müzesi koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserlerin müzede bulunduğu yerlerle ilgili veriler değerlendirilerek Çizelge 4.2 de gösterilmiştir.

Çizelge 4.2. Eserlerin Müzede Yeri

Eserlerin Müzede Yeri	f	%
Depo	27	82
Sergi Alanı	6	18
TOPLAM	33	100

Çizelge 4.2. incelendiğinde, eserlerin müzede yeriyle ilgili bilgiler en yüksek değerle %82'sinin depoda, en düşük değerle %18'inin sergi alanında yer aldığı anlaşılmaktadır. Buna göre, araştırmada elde edilen 33 eserden 27 tanesinin depoda yer aldığı bununda müzelerde sergileme alanlarının tüm eserler için yeterli sergi alanının olmadığını söylemek mümkündür.

4.2.4. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerin Müzeye Geliş Tarihi

Ankara Etnografya Müzesi koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserlerin müzeye geliş tarihiyle ilgili özellikleri ile ilgili veriler değerlendirilerek Çizelge 4.3 te gösterilmiştir.

Çizelge 4.3. Eserlerin Müzeye Geliş Tarihleri

Eserlerin Müzeye Geliş Tarihleri	f	%
Tarihi Belli Olmayan Eserler	29	88
Tarihi Belli Olan Eserler	4	12
TOPLAM	33	100

Çizelge 4.3. incelendiğinde, eserlerin müzeye geliş tarihleri en yüksek değerle %88'inin müzeye geliş tarihinin belli olmadığı, en düşük değerle % 12'sinin müzeye geliş tarihinin belirtildiği tespit edilmiştir. Buna göre, çoğu deri eserin müzeye geldiği tarihlerin envanter

bilgilerine geçmediği ve tarihlendirilme işlemlerine gerekli öneminin verilmediği söylenebilir.

4.2.5. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerin Müzeye Geliş Şekli

Ankara Etnografya Müzesi koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserlerin müzeye geliş şekilleriyle ilgili veriler değerlendirilerek Çizelge 4.4 te gösterilmiştir.

Çizelge 4.4. Eserlerin Müzeye Geliş Şekilleri

Eserlerin Müzeye Geliş Şekli	f	%
Devir	17	52
Satın Alma	8	24
Belli Olmayan	8	24
TOPLAM	33	100

Çizelge 4.4. incelendiğinde, eserlerin müzeye geliş şekli en yüksek değerle % 52'sinin devir yoluyla, en düşük değerle % 8'inin satın alma ve ne şekilde geldiğinin belirtilmediği görülmüştür. Bu tespitler müze çalışanı olan Hatice Ildıroyuk tarafından doldurulan envanter bilgilerinden elde edilmiştir. Çıkan sonuca göre, müzelere eser kabul etmede devir yoluyla kabul edilen eserlerin satın almaya göre daha çok olduğunu söylemek mümkündür.

4.2.6. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerin Boyut Özellikleri

Ankara Etnografya Müzesi koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserlerin boyut özellikleri ile ilgili veriler değerlendirilerek Çizelge 4.5 te gösterilmiştir.

Çizelge 4.5. Eserlerin Boyut Özellikleri

Eserlerin Boyut Özelliği	f.	%
En	25	37.5
Boy	25	37.5
Yükseklik	9	13
Genişlik	3	4.5
Çap	3.	4.5
Sap Uzunluğu	2	3

*Birden fazla şık işaretlendiği için toplam alınmamıştır.

Çizelge 4.5. incelendiğinde, eserlerin boyut özelliği en yüksek değerle % 37.5'inin en ve boy ölçülerinin, en düşük değerle % 3'ünün sap uzunluğunun belirtildiği görülmektedir. Buna göre, eserlerin en ve boy bilgisinin envanter bilgilerinde yer aldığı tespit edilmiştir. Eser türleri farklı olduğu için boyut özellikleri de birbirinden farklı çıkmaktadır. Müze

envanter bilgileri doğrultusunda hazırlanan eser inceleme formlarında eserlerin boyut özellikleriyle ilgili eksikliklerin olduğunu söylemek mümkündür.

4.2.7. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerin Malzeme Özellikleri

Ankara Etnografya Müzesi koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserlerin malzeme özellikleri ile ilgili veriler değerlendirilerek Çizelge 4.6'da ve Çizelge 4.7'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.6. Eserlerin Yüzeyde Kullanılan Malzeme Özellikleri

Yüzeyde Kullanılan Malzeme Özelliği	f	%
Kumaş	1	1.5
Deri (meşin)	33	50
Ahşap	3	5
İp	8	12
Muşamba	1	1.5
Kösele	9	14
Sırım	2	3
Metal aksesuar	5	8
Çivi	3	5

*Birden fazla şık işaretlendiği için toplam alınmamıştır.

Çizelge 4.6. incelendiğinde, eserlerin yüzeyde kullanılan malzeme özelliği en yüksek değerle %50'sinde deri (meşin), en düşük değerle %1.5'inde kumaş ve müşamba kullanıldığı görülmektedir. Buna göre, müzedeki eserlerde yüzeyde kullanılan ana malzeme olarak deri çeşidinin meşin olduğu müze görevlisi tarafından yazılmış olan envanter bilgileri doğrultusunda tespit edilmiştir. Fakat meşin deri eser türlerine bakıldığında bazı ürünlerde kullanılması mümkün görülmemektedir. Buna göre, meşin Osmanlı döneminde en çok kullanılan deriler arasında yer aldığı söylenmek mümkündür.

Meşin deri, bitkisel sepilenmeye hazırlanmış kalın koyun derisidir. Ayakkabı astarı yapımında, maroken ve saraçlık işlerinde kullanılan doğal renkte ve boyanmış ince yumuşak elastiki deridir (Özdemir, 2004: 90). İnce elastik bir yapıya sahip olan ve koyun derisinden elde edilen meşin deri dayanıklı değildir. Genellikle astarlık olarak tercih edilir ve kullanılır. Envanter bilgilerinde yer alan ve eser türleri arasındaki yemeni örneklerinde kullanılan malzeme çeşidi olan meşin deri müze görevlisi tarafından yanlış aktarılmıştır. Yemeninin iç astarı varsa meşin deriden olabilir fakat dış sayısının meşin deri olma olasılığı düşüktür. Genellikle sahtiyan dediğimiz daha dayanıklı olan keçi derisinden yemeniler yapılarak

kullanılmaktadır. Müze görevlisinin envanter bilgileri ve fotoğrafları dışında eserlerin incelenme şansı olmadığı için tamamen doğru bilgiler ortaya konulamamıştır.

Çizelge 4.7. Eserlerin Süslemede Kullanılan Malzeme Özellikleri

Süslemede Kullanılan Malzeme Özelliği	f	%
İp	3	5.5
Deri (meşin)	31	59
Boya	1	1.9
Ahşap	2	3.8
Boncuk	1	1.9
Kuşgözü	1	1.9
Simli ip	3	5.5
Sırım	7	13
Metal aksesuar	4	7.5

*Birden fazla şık işaretlendiği için toplam alınmamıştır.

Çizelge 4.7. incelendiğinde, eserlerin süslemede kullanılan malzeme özelliği en yüksek değerle %59'unda deri (meşin), en düşük değerle %1.9'unda boya, boncuk ve kuşgözü kullanıldığı görülmektedir. Buna göre, en çok kullanılan malzeme olarak deri (meşin) tercih edildiği bunun yanında diğer malzemelerin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Eserler yakından incelenmediği için fotoğraflar üzerinden süsleme malzemesi olan ve eserlerin yarsından fazlasında kullanılan meşin derinin olup olmadığıyla ilgili net bir bilgi verilememektedir. Süslemede kullanılan malzemeler arasında yer alan iplerin türüyle ilgili bilgi verilememektedir. Envanter bilgilerinde yer alan fotoğraflardan görüldüğü kadarıyla her eserde aynı ip çeşidinin kullanılmadığı anlaşılmaktadır. Fakat detaylı bir görüntü elde olmadığı için ip seçeneği tek bir kategori şeklinde verilmiştir.

4.2.8. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerde Uygulanan Teknik Özellikleri

Ankara Etnografya Müzesi koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserlerin teknik özellikleri ile ilgili veriler değerlendirilerek Çizelge 4.8'de ve Çizelge 4.9'da gösterilmiştir.

Çizelge 4.8. Eserlerin Yüzeyde Kullanılan Teknik Özellikleri

Yüzeyde Uygulanan Teknik Özelliği	f	%
Hazır gereçlerle süsleme	3	27
İşleme	4	36
Aplikasyon	1	9
Islatarak şekil verme	2	19
Boyama	1	9

*Birden fazla şık işaretlendiği için toplam alınmamıştır.

Çizelge 4.8. incelendiğinde, eserlerin yüzeyde uygulanan teknik özelliği en yüksek değerle %36'sında işleme, en düşük değerle %9'unda boyama kullanıldığı görülmüştür. Buna göre 33 adet eser türleri arasında dört adetinde işleme olduğu bir adetinde boyama olduğu görülmüştür. Bu verilere göre eser türlerinin çoğunun yüzeyinde bir teknik kullanılmadığı anlaşılmaktadır. Araştırmaya göre Osmanlı döneminde en çok deri yüzeyine işleme yapıldığını söylemek mümkündür.

Çizelge 4.9. Eserlerin Birleştirmede Kullanılan Teknik Özellikleri

Birleştirmede Uygulanan Teknik Özelliği	f	%
Dikiş Tekniği	32	97
Yok	1	3
TOPLAM	33	100

Çizelge 4.9. incelendiğinde, eserlerin birleştirmede uygulanan teknik özelliği en yüksek değerle %97'sinde dikiş tekniği uygulandığı, en düşük değerle %3'ünde dikiş tekniğinin kullanılmadığı tespit edilmiştir. Buna göre, eserlerin birleştirmesinde dikiş tekniğinin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Envanterlerden dikiş tekniklerinin elde ya da makinada mı yapıldığı tespit edilememiştir.

4.2.9. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerin Renk Özellikleri

Ankara Etnografya Müzesi koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserlerin renk özellikleri ile ilgili veriler değerlendirilerek Çizelge 4.10 da ve Çizelge 4.11 de gösterilmiştir.

Çizelge 4.10. Eserlerin Yüzeyde Kullanılan Renk Özellikleri

Yüzeyde Kullanılan Renk Özelliği	f	%
Yeşil	4	7
Mor	1	1.8
Turuncu	1	1.8
Kahverengi	20	36
Siyah	14	25
Krem	3	5.4
Sarı	4	7
Mavi	3	5.4
Lacivert	1	1.8
Bordo	1	1.8
Kırmızı	4	7

*Birden fazla şık işaretlendiği için toplam alınmamıştır.

Çizelge 4.10. incelendiğinde, eserlerin yüzeyde kullanılan renk özelliği en yüksek değerle %36'sında kahverenginin kullanıldığı, en düşük değerle % 1.8'inde mor, turuncu, lacivert ve kırmızı tercih edildiği anlaşılmaktadır. Buna göre, yüzeylerde en çok kahverenginin tercih edildiği görülmektedir. Elde edilen envanter bilgilerinde yer alan fotoğraflardan anlaşıldığı üzere renk seçeneklerine ayrılarak çizelge hazırlanmıştır. Eserler yakından incelenmediği için envanter bilgilerinde yer alan fotoğraflardan anlaşıldığı kadarıyla renkler tam olarak tespit edilememiştir. Fakat genel olarak Osmanlı döneminde deri tercihinde kahverenginin tercih edildiği eser inceleme formalarında görülmektedir.

Çizelge 4.11. Eserlerin Birleştirmede Kullanılan Renk Özellikleri

Birleştirmede Kullanılan Gerecin Renk Özelliği	f	%
Turuncu	1	3
Siyah	10	31
Kahverengi	9	27
Sarı	2	6
Mavi	1	3
Yeşil	1	3
Krem	7	21
Kırmızı	2	6
TOPLAM	33	100

*Birden fazla şık işaretlendiği için toplam alınmamıştır.

Çizelge 4.11. incelendiğinde, eserlerin birleştirmede kullanılan gerecin renk özelliği en yüksek değerle %31'inde siyah kullanıldığı, en düşük değerle %3'ünde turuncu, mavi ve yeşil tercih edildiği anlaşılmaktadır. Buna göre, siyah renginin birleştirmede en çok tercih edilen renk olduğu görülmektedir. Osmanlı döneminde yüzeyde en çok kahverengi derinin tercih edilmesi dolayısıyla birleştirme işlemlerinde de siyah ve kahverenginin daha fazla kullanıldığını söylemek mümkündür. Fakat eserler yakından incelenmediği için envanter bilgilerinde birleştirmede kullanılan renkler yazılmamakla birlikte yine bilgiler üzerinde bulunan fotoğraflardan anlaşılacağı kadarıyla renkler tam olarak tespit edilememiş ve eser inceleme formunda yazılmıştır.

4.2.10. Ankara Etnografya Müze Koleksiyonundan Elde Edilen Ayakkabı ve Saraciye Eserlerin Motif ve Kompozisyon Özellikleri

Ankara Etnografya Müzesi koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserlerin motif ve kompozisyon özellikleri ile ilgili veriler değerlendirilerek Çizelge 4.12 de gösterilmiştir.

Çizelge 4.12. Eserlerin Birleştirmede Kullanılan Renk Özellikleri

Eserlerin Motif Özelliği	f	%
Bitkisel Motifler	4	11
Sembolik Motifler	4	11
Motif Yok	29	78

*Birden fazla şık işaretlendiği için toplam alınmamıştır.

Çizelge 4.12. incelendiğinde, eserlerin motif özelliği en yüksek değerle %78’inde motif kullanılmadığı, en düşük değerle %11’inde motif olarak bitkisel ve sembolik motiflerin tercih edildiği görülmektedir. Buna göre, 33 adet eser türü arasından sadece dört eserde motif özelliğinin olduğu anlaşılmaktadır. Envanter bilgilerinden anlaşılacağı üzere depo ve sergi alanından elde edilen eserlerin yüzey süslemelerinin çoğunda motif kullanılmadığı, kullanılan motiflerinde bitkisel ve sembolik motifler olduğu tespit edilmiştir. Motif olan eserler sırasıyla 2, 4, 6 ve 7 numaralı eser inceleme formlarıdır. Eser inceleme formu 2 de boyama tekniğiyle yapılmış bir salıncak görülmektedir. Fakat salıncak üzerindeki motifler fotoğrafta çok net görülemediği için çizimi yapılamamıştır. Eser inceleme formu 4, 6 ve 7’de ki motif çizimleri corel draw programında çizilerek bilgi formları içerisinde motif çizimi olarak yer almaktadır.

4.3. Yeni Tasarım Örnekleri

Bu bölümde Ankara Etnografya Müzesinde incelenen deri eser koleksiyonu saraciye ve ayakkabı örneklerinin teknik, malzeme, motif ve kompozisyon özelliklerinden esinlenilerek yapılmış olan on adet yeni tasarım örnekleri yer almaktadır.

Tasarım Örneği 1

Resim 4.57. Ahşap Körüklü Çanta, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Ürünün Türü	: Çanta
Üretim Tarihi	: 2019
Boyutları	
En (cm)	: 20 cm
Boy (cm)	: 15 cm
Körük Genişliği	: 8 cm
Sap Uzunluğu (Ayarlı sap)	: 140cmx2.5cm (Elde taşıma sapı: 11cmx2.5cm)
Kullanılan Gereçler	
Zeminde	: Crazy Horse (Yağlı) Deri, Çanta tokası, metal aksesuarlar (D aparat, papağan), Perçin, Ahşap
Süslemede	: Mumlu ip, pıt pıt, çivi
Uygulanan Teknikler	
Zeminde	: -
Süslemede	: Elde makine dikişi, hazır gereçlerle süsleme
Kullanılan Renkler	
Zeminde	: Bordo, Gümüş gri
Süslemede	: Krem, gümüş gri
Motif	: -
Kompozisyon	: Çanta üzerinde motif uygulanmamıştır. İşlenmiş deri olan crazy horse (yağlı) deri adı verilen kendinden efektli deri tercih edilmiştir. Kenar ahşapları da deriye uygun bir şekilde seçilmiştir. Kapak kısmına gümüş rengi çanta tokası takılmıştır. Elde taşımak için çanta kapağının üzerine el sapı şeklinde deri dikilmiştir. Ayrıca omuzda taşıyabilmek içinde ayarlı bir şekilde uzun bir sap metal aksesuarlar kullanılarak ahşap parçayala birleştirilmiş ve uzun sapın omuzda kalan kısmına da aksesuar olarak deri parçayı eklenmiştir.

Çantanın tüm kenarlarına krem renkli mumlu ipele elde makine dikiş uygulanarak çantaya çivilerle tutturulmuş ve çiviler gözükmeyen diye çivi üzerlerine pıt pıt takılmıştır.

Resim 4.58. Ahşap Körüklü Çanta, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Resim 4.59. Ahşap Körüklü Çanta, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Tasarım Örneği 2

Resim 4.60. Gözlük Kılıfı, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Ürünün Türü : Gözlük Kılıfı

Üretim Tarihi : 2019

Boyutları

En (cm) : 20 cm

Boy (cm) : 6 cm

Körük Genişliği : -

Sap Uzunluğu (Ayarlı sap) : -

Çap :

Kullanılan Gereçler

Zeminde : Vidala Deri, çıt çıt (54 numara)

Süslemede : Mumlu ip, mürekkep boyama

Uygulanan Teknikler

Zeminde : -

Süslemede : Elde makine dikişi, pres baskı

Kullanılan Renkler

Zeminde : Kahverengi, Siyah

Süslemede : Siyah

Motif : Bitkisel motif

Kompozisyon : Gözlük kılıfının kapak kısmına bitkisel motif olan bir sapta üç çiçek şeklideki motif preste mürekkepli baskı yapılarak uygulanmıştır. Kapak kısmı çıt çıt takılarak kapatılmıştır. Kenarlardan siyah mumlu iplikle dikilerek birleştirilmiştir.

Resim 4.61. Gözlük Kılıfı, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Resim 4.62. Gözlük Kılıfı, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Tasarım Örneği 3

Resim 4.63. A5 Deftter Kılıfı, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Ürünün Türü : A5 Deftter Kılıfı

Üretim Tarihi : 2019

Boyutları

En (cm) : 15 cm

Boy (cm) : 26 cm

Körük Genişliği : 3 cm

Sap Uzunluğu (Ayarlı sap) : -

Çap : -

Kullanılan Gereçler

Zeminde : Crazy Horse (Yağlı) Deri, çıt çıt (54 numara)

Süslemede : Mumlu ip

Uygulanan Teknikler

Zeminde : -

Süslemede : Elde makine dikişi, aplikasyon tekniği

Kullanılan Renkler

Zeminde : Koyu kahverengi, turuncu, antik yeşil

Süslemede : Koyu kahverengi, turuncu

Motif : Sembolik motif

Kompozisyon : A5 deftter kılıfının dış yüzeyine sembolik motif olan motif orta kısma yerleştirilerek aplikasyon tekniği uygulanarak turuncu mumlu iple altta kalan deriyle makine dikişi yapılarak birleştirilmiştir. İç kısmı da hem kahverengi hem de turuncu deri kullanılarak A5 deftterin sığacağı kısmıyla beraber kartlık ve kağıt konulacak

kısımlar birbiriyle turuncu mumlu ipe iğne ardı yapılarak dikilmiştir. İç parça ve dış parçada iğne ardı yapılarak birbirine tutturulmuştur.

Resim 4.64. A5 Defter Kılıfı, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Resim 4.65. A5 Defter Kılıfı, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Tasarım Örneği 4

Resim 4.66. Bilgisayar Kılıfı, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Ürünün Türü : Bilgisayar Kılıfı

Üretim Tarihi : 2019

Boyutları

En (cm) : 38 cm

Boy (cm) : 20 cm

Körük Genişliği : -

Sap Uzunluğu (Ayarlı sap) : -

Çap : -

Kullanılan Gereçler

Zeminde : Sahtiyarı (keçi derisi)

Süslemede : Mumlu ip

Uygulanan Teknikler

Zeminde : -

Süslemede : Elde ilik örgü dikiş

Kullanılan Renkler

Zeminde : Gri

Süslemede : Krem

Motif : -

Kompozisyon : Bilgisayar ölçülerine göre tasarlanan kılıf meşin derinin iç yüzeyi yani süet olan kısmı kullanılarak yapılmıştır. Kapak kısmı direk derinin vermiş olduğu şekil doğrultusunda kesilmiş ve bırakılmıştır. Önden bakıldığında sol tarafa süsleme amacıyla püskül takılmış olup sağ ve sol taraftaki dikişler iğne ardı yapılarak krem mumlu ipeleştirilmiştir.

Resim 4.67. Bilgisayar Kılıfı, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Resim 4.68. Bilgisayar Kılıfı, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Tasarım Örneği 5

Resim 4.69. Bardak Altığı, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Ürünün Türü : Bardak Altığı

Üretim Tarihi : 2019

Boyutları

En (cm) : -

Boy (cm) : -

Körük Genişliği : -

Sap Uzunluğu (Ayarlı sap) : -

Çap : 8.5 cm

Kullanılan Gereçler

Zeminde : Vaketa

Süslemede : Mumlu ip, mürekkep boyama

Uygulanan Teknikler

Zeminde : Pres baskı

Süslemede : Elde verev dikiş, pres baskı

Kullanılan Renkler

Zeminde : Bordo

Süslemede : Siyah

Motif : Sembolik motif

Kompozisyon : 4mm vaketa derinin arkasına astar süet kumaş yapıştırılmış olup 8.5 cm çapında daireler kesilmiştir. Daireler renkli olarak boyanıp zımpara tekniğiyle üzerine eskitme yapılmıştır. Daire içerisine yıldızlı çiçek motifini klişeyle mürekkepli şekilde pres baskıyla basılmıştır. Kenarlar 4mm aralıklarla delinmiş ve verev şekilde siyah mumlu ipe dikilerek bitirilmiştir.

Resim 4.70. Bardak Altlığı, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Resim 4.71. Bardak Altlığı, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Tasarım Örneği 6

Resim 4.72. Pasaportluk, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Ürünün Türü : Pasaportluk

Üretim Tarihi : 2019

Boyutları

En (cm) : 10 cm

Boy (cm) : 14 cm

Körük Genişliği : -

Sap Uzunluğu (Ayarlı sap) : -

Çap : -

Kullanılan Gereçler

Zeminde : Crazy (yağlı deri)

Süslemede : Mumlu ip

Uygulanan Teknikler

Zeminde : -

Süslemede : Dikiş Tekniği

Kullanılan Renkler

Zeminde : Kahverengi

Süslemede : Turuncu

Motif : -

Kompozisyon : Dikdörtgen şekilde tasarlanmış olan pasaportluk dışında motif uygulanmamış olup içerisinde hem pasaport hem de kartlık ve para konulacak kısım yapılmıştır. Dikişler turuncu mumlu ipe 5mm aralıklı delinerek dikilmiştir.

Resim 4.73. Pasaportluk, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Resim 4.74. Pasaportluk, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Tasarım Örneği 7

Resim 4.75. Yemeni, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Ürünün Türü	: Yemeni
Üretim Tarihi	: 2019
Kalıp numarası	: 40
Ökçe yüksekliği	: 1 punt
Kullanılan Gereçler	
Saya	: Sahtiyan deri
Saya astarı	: Meşin deri
Taban	: Kösele
Mostra (taban astarı)	: Vaketa deri
Süsleme	: Sırma iplik
Ökçe	: kösele
Kullanılan Renkler	
Saya	: Kahverengi
Saya astarı	: Kahverengi
Taban	: Açık kahve
Mostra (taban astarı)	: Açık kahve
Süsleme	: Altın sarısı
Ökçe	: Açık kahve
Saya tekniği	: Makinede dikim
Uygulanan Teknikler	
Monte tekniği	: Yapıştırıcı ve çivi ile elde monte
Süsleme tekniği	: Dival işi
Motif	: Sembolik ve bitkisel motif

Kompozisyon : Sayası kahverengi sahtiyan deriden sim sarma işlemesi bulunan yemeninin ön yüzünde yuvarlak içine yıldız motifi ve çiçek motifi yerleştirilerek işleme yapılmıştır. Ön sayanın dil kısmında üç yapraklı işleme mevcuttur. Arka sayada da yine iç yapraklı motif bulunmaktadır. Yemeni tabanı 0,6 cm köseleden yapılarak ucu sivri şekilde pamuk ipliği kullanılarak dikilmiştir. Arka tabana yine 0,6 cm köseleden topuk yapıştırılarak eklenmiştir. Yemeni üzerindeki işleme dival işi olup makinada işlenmiştir. Yemeni ustam Ahmet Özuslu tarafından yapılmıştır.

Resim 4.76. Yemeni, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Resim 4.77. Yemeni, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Tasarım Örneği 8

Resim 4.78. Yuvarlak Çanta, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Ürünün türü : Yuvarlak Çanta

Üretim Tarihi : 2019

Boyutları

En (cm) : 24 cm

Boy (cm) : 22 cm

Körük Genişliği : 7 cm

Sap Uzunluğu (Ayarlı sap) : 140 cm

Çap : -

Kullanılan Gereçler

Zeminde : Sahtiyan (keçi derisi)

Süslemede : Simli ip

Uygulanan Teknikler

Zeminde : -

Süslemede : Dival işi

Kullanılan Renkler

Zeminde : Kahverengi

Süslemede : Altın sarısı

Motif : Sembolik ve bitkisel motif

Kompozisyon : Kahverengi sahtiyan deriden yapılmış olan yuvarlak

çantanın önü dival işi işlemeli üstten fermuarlı hem elde taşıyabilmek için bir askısı hem

omuz için ayrı bir askısı bulunmaktadır. Çantanın alt kısmı 14 cm düz şekilde gelmekte, eni

24 cm, yüksekliği 22 cm ve körüğü 7 cm olup kenarlarına biye geçilerek makine dikişi

yapılarak birleştirilmiştir.

Resim 4.79. Yuvarlak Çanta, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Resim 4.80. Yuvarlak Çanta, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Tasarım Örneği 9

Resim 4.81. Kuşgözü Süslemeli Kolye, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Ürünün Türü : Kuşgözü Süslemeli Kolye

Üretim Tarihi : 2019

Boyutları

En (cm) : 40 cm

Boy (cm) : 23 cm

Körük Genişliği : -

Sap Uzunluğu (Ayarlı sap) : -

Çap : -

Kullanılan Gereçler

Zeminde : Meşin deri

Süslemede : Kuşgözü

Uygulanan Teknikler

Zeminde : -

Süslemede : Hazır gereçlerle süsleme

Kullanılan Renkler

Zeminde : Kahverengi

Süslemede : Antik yeşil

Motif : -

Kompozisyon : Tasma şeklinde püsküllü bir şekilde kolye tasarlanmıştır. Boyun kısmı 3 numara antik yeşil kuşgözüyle asimetrik olarak meşin deri yüzeyinin süslenmesiyle uç kısımları çit çit takılarak yapılmıştır. Boyundan aşağıya verev şekilde deri devam etmekte ve yarım cm şeklinde püskül kesilmiştir.

Resim 4.82. Kuşgözü Süslemeli Kolye, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Resim 4.83. Kuşgözü Süslemeli Kolye, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Tasarım Örneği 10

Resim 4.84. Kalemlik, Genel Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Ürünün Türü : Kalemlik

Üretim Tarihi : 2019

Boyutları

En (cm) : 8 cm

Boy (cm) : 20 cm

Körük Genişliği : 5 cm

Sap Uzunluğu (Ayarlı sap) : -

Çap : -

Kullanılan Gereçler

Zeminde : Haki yeşil crazy (yağlı deri)

Süslemede : Mumlu ip, pıt pıt, asker

Uygulanan Teknikler

Zeminde : -

Süslemede : Elde dikiş tekniği, hazır gereçlerle süsleme

Kullanılan Renkler

Zeminde : Haki yeşil

Süslemede : Antik yeşil, krem

Motif : -

Kompozisyon : 20 cm x 5 cm şeklinde elips şeklinde ahşap iki kenarlı olarak tasarlanan kalemlik derisi 8 cm x 46 cm şeklinde kesilmiştir. Deri kenarları 5mm aralıklarla krem mumlu ipe çift dikiş tekniği uygulanarak dikilmiştir. Üst kapama parçası olarak ufak bir parça kesilmiş ve o parçanın kenarları da 5mm aralıklarla krem renkle dikilmiş ve perçinle kapağa takılmıştır. Ahşabın üzerine deri çivilerle belirli aralıklarla çivilemiş ve çivi üzerine pıt pıtlar görsellik katmak amacıyla çakılmıştır. Kapağın düştüğü yer belirlenip kapama olarak asker diye adlandırılan metal aksesuar yerleştirilerek kapatılmıştır.

Resim 4.85. Kalemlik, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

Resim 4.86. Kalemlik, Detay Görünüm (Öznehir Çakır, 2019)

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu çalışmada, Ankara Etnografya Müzesi deri eser koleksiyonu saraciye ve ayakkabı örnekleri incelenerek, belgelenmek ve yeni tasarım örnekleri oluşturmak amaçlanmıştır. Eser bilgi formu içerisinde müze koleksiyonundan elde edilen saraciye ve ayakkabı eserlerin türü, dönemi, müzede bulunduğu yer, müzeye geliş tarih ve şekil, ürünlerin boyut, malzeme, renk, teknik, süslenmesinde kullanılan motif ve kompozisyon özellikleri incelenerek sınıflandırılıp eser inceleme formları oluşturulmuştur. Bu amaç doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Ankara Etnografya Müze koleksiyonunda 33 adet ayakkabı ve saraciye eser elde edilmiştir. Bu eser türleri içerisinde en fazla cüzdan ve yemeni eserlerinin bulunduğu bunları sırayla surre kesesi, dağarcık, mest, salıncak, şifa taşı muhafazası, kundura, kalçın, önlük, çanta, ökçeli terlik, kemer, ayakkabı, çedik, tabaklanmış deri ve sofras eserlerin takip ettiği tespit edilmiştir.

Ankara Etnografya Müze koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eser dönemlerinin hepsinin Osmanlı dönemine ait eserler olduğu görülmüştür.

Ankara Etnografya Müze koleksiyonunda elde edilen 33 adet ayakkabı ve saraciye eserlerin 27 tanesinin depo alanından geriye kalan 6 tanesinin sergi alanında olduğu anlaşılmaktadır.

Ankara Etnografya Müze koleksiyonunda elde edilen 33 adet ayakkabı ve saraciye eserlerin 29 tane eserin müzeye geliş tarihinin belli olmadığı geriye kalan 4 tane eserin müzeye geliş tarihlerinin envanter bilgilerinde yazdığı tespit edilmiştir. Eser inceleme formlarından müzeye geliş tarihleri belli olan eserler incelendiğinde 26.12.1935 yılında bir adet dağarcık iki adet surre çantası olduğu, 18.01.1936 yılında bir adet surre çantası olduğu anlaşılmaktadır.

Ankara Etnografya Müze koleksiyonunda elde edilen 33 adet ayakkabı ve saraciye eserlerin 17 tanesinin devir yoluyla, 16 tanesinin 8 tanesinin satın alma yolu diğer 8 tanesinin müzeye geliş şeklinin belirtilmediği görülmüştür.

Ankara Etnografya Müze koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserlerin boyut özellikleri envanter bilgilerine göre en, boy, yükseklik, genişlik, çap ve sap uzunluğu olarak

belirlenmiştir. Eserlerde en çok en ve boy özelliklerinin en az sap uzunluğunun verildiği anlaşılmaktadır. Farklı eser türleri mevcut olduğu için envanterden elde edilen bilgilerden eserlerin boyutları eser inceleme formuna yerleştirilmiştir. Eserlerin boyut özellikleriyle ilgili envanterlerdeki bilgilerin eksik olmasından kaynaklı olarak veriler tespit edilmiştir.

Ankara Etnografya Müze koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserlerin malzemeleri yüzeyde ve süslemede kullanılan malzemeler olarak sınıflandırılmıştır.

Eserlerde yüzeyde kullanılan malzemelerin içerisinde en çok meşin derinin en az kumaş ve muşamba kullanıldığı görülmektedir. Bu malzemeler dışında ahşap, ip, kösele, sıırım, metal aksesuar ve çivi kullanıldığı tespit edilmiştir. Müzedeki eserlerin hepsinde ana malzeme olarak deri çeşidinin meşin olduğu envanter bilgileri doğrultusunda tespit edilmiştir. Fakat eser türleri farklılık göstermekte ve her eserde meşin derinin kullanılmayacağı anlaşılmaktadır. Meşin deri, ince elastik bir yapıya sahip olan ve koyun derisinden elde edilen bir deri olmakla beraber dayanıklı değildir. Genellikle astarlık olarak tercih edilir ve kullanılır. Özellikle envanter bilgilerinde yer alan eser türleri arasındaki yemeni örneklerinin saya kısımlarında meşin derinin kullanılması gerektiği düşünülmektedir. Eğer yemeninin iç astarı varsa meşin deriden olabilir fakat dış sayasının meşin deri olma olasılığı düşüktür. Genellikle sahtiyani dediğimiz daha dayanıklı olan keçi derisinden yemeniler yapılarak kullanılmaktadır. Envanterlerde yazılmış olan veriler ve fotoğraflardan eserlerin yüzeyinde kullanılan malzemeler hakkındaki bilgilerin eksik olduğu söylenebilir.

Eserlerde süslemelerde kullanılan malzemenin en çok meşin deri en az ise boya, boncuk ve kuşgözünün olduğu tespit edilmiştir. Bu malzemeler dışında ahşap, simli ip, sıırım ve metal aksesuar kullanıldığı görülmektedir. Envanterlerin değerlendirilip süslemede kullanılan malzemeler yazılmış bilgilerinde eksik olduğu düşünülmektedir. Fotoğraf kalitesinin düşük olması sebebiyle görüldüğü kadarıyla süsleme malzemeleri tespit edilebilmiştir.

Ankara Etnografya Müze koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserlerin teknik özellikleri yüzeyde süsleme ve birleştirmede olmak üzere iki başlık altında sınıflandırılmıştır.

Eserlerde yüzeyde uygulanan teknikler içerisinde en çok işleme tekniğinin en az ise aplikasyon ve boyama tekniğinin uygulandığı anlaşılmaktadır. Müzeden elde edilen 33 adet eser türleri arasında dört eserde işleme olduğu bir eserde boyama bir eserde aplikasyon

tekniklerinin yapıldığı tespit edilmiştir. Bu teknikler dışında hazır gereçlerle süsleme ve ıslatarak şekil verme tekniklerinin uygulandığı görülmektedir.

Eserlerde birleştirmede uygulanan teknikler içerisinde 33 adet eserin 32 sinde dikiş tekniği uygulandığı, birinde dikiş tekniğinin yapılmadığı tespit edilmiştir. Envanter bilgilerindeki fotoğraf kalitesinin düşük olması ve bilgilerin eksik olması sebebiyle dikiş tekniklerinin elde ya da makinada mı yapıldığı tespit edilememiştir.

Ankara Etnografya Müze koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserlerin renk özelliklerinin yüzeyde ve birleştirmede kullanılan gerecin renk özellikleri olmak üzere iki başlık altında sınıflandırılmıştır.

Eserlerin yüzeyinde en çok kullanılan renk kahverengi en az mor, turuncu, lacivert ve kırmızı tercih edildiği anlaşılmaktadır. Envanter bilgilerinde yer alan fotoğraflardan anlaşıldığı üzere renk seçenekleri hazırlanmıştır. Eserler yakından incelenmediği için envanter bilgilerinde yer alan fotoğraflardan anlaşıldığı kadarıyla renkler tam olarak tespit edilememiştir. Fakat genel olarak Osmanlı dönemindeki yüzeyde kullanılan malzemelerdeki renk tercihinin kahverengi olduğu eser inceleme formlarında görülmektedir.

Eserlerin birleştirilmesinde kullanılan gerecin renk özelliğine bakıldığında en çok kullanılan renk siyah en az turuncu, mavi ve yeşil rengin tercih edildiği anlaşılmaktadır. Osmanlı döneminde yüzeyde tercih edilen malzemeler arasında derinin en çok kahverengi olması sebebiyle birleştirme işlemlerinde de siyah ve kahverenginin daha fazla kullanıldığını söylemek mümkündür. Fakat eserler yakından incelenmediği için envanter bilgilerinde birleştirmede kullanılan renkler yazılmamakla birlikte yine bilgiler üzerinde bulunan fotoğraflardan anlaşılacağı kadarıyla renkler tam olarak tespit edilememiş ve eser inceleme formunda yazılmıştır.

Ankara Etnografya Müze koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserlerin motif ve kompozisyon özellikleri tek başlık altında incelenmektedir. Müzeden elde edilen 33 eserin 29 unda motif kullanılmadığı geriye kalan dördünde bitkisel ve sembolik motiflerin tercih edildiği anlaşılmaktadır. Envanter bilgilerinden anlaşılacağı üzere depo ve sergi alanından elde edilen eserlerin yüzey süslemelerinin çoğunda motif kullanılmadığı, kullanılan motiflerinde bitkisel ve sembolik motifler olduğu tespit edilmiştir. Motif olan eserler sırasıyla 2, 4, 6 ve 7 numaralı eser inceleme formlarıdır. Eser inceleme formu 2 de boyama tekniğiyle yapılmış bir salıncak görülmektedir. Fakat salıncak üzerindeki motifler

fotoğrafın detaylı bir çekimi olmadığı ve eserin eski bir görünümü olduğu için motif çizimi yapılamamıştır. Eser inceleme formu 4, 6 ve 7’de ki motif çizimleri corel draw programında yapılarak bilgi formları içerisinde motif çizimi başlığıyla yer almaktadır. Motifler bulgular ve yorumlar kısmında “motif ve kompozisyon” başlığı altında verilmiş ve eserlerle ilgili bilgiler aktarılmıştır. Bu başlık altında müze görevlisinin envanter bilgilerindeki kompozisyon yorumu, ayrı bir paragrafta bazı eserlerle ilgili Ek.6 da özgeçmişini yer alan Ahmet Sağkaya ustanın vermiş olduğu teknik bilgiler ve envanter verileri doğrultusunda araştırmacının yorumları eser inceleme formlarına eklenmiştir.

İncelenen saraciye ve ayakkabı eserlerin malzeme, teknik, motif ve kompozisyon özellikleri dikkate alınarak on adet yeni tasarım örneğinin prototipi uygulanmıştır. Bu örneklere bulgular ve yorumlar kısmında tasarımlar bölümü açılarak bilgi formu şeklinde tasarımlara yer verilmiştir.

5.2. Öneriler

Ankara Etnografya Müze koleksiyonunda elde edilen ayakkabı ve saraciye eserlerin incelenmesi sonucunda aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

Öncelikle geçmişi ve kültürler, yansıtan müzede bulunan eserlerin belli başlı olanları sergilenmekte ve depoda birçok eser bekletilmektedir. Müze içerisinde veya farklı bir alan oluşturularak depoda saklanan eserlerin belli aralıklarla sergilenmesi ve geçmişe ait olan ürünleri görmek bilmek araştırmak isteyen kişilere örnek olması sağlanması gerektiği düşünülmektedir.

Müze içerisinde sergi alanı dışında saklanan depo ürünlerinin daha korunaklı, muhafazalı ve temiz bir şekilde saklanması sağlanmalıdır.

Müze içerisinde her koleksiyon için çalışan görevlinin alanında uzman olması önemlidir. Bu nedenle müzede bulunan her seksiyon için envanterler uzman kişilerce yapılarak yoruma açık bir durum oluşturulmasına engel olunmalıdır.

Müzelerde bulunan ilgili seksiyonların, üniversitelerde bölümü bulunan alanlarla ortak çalışmalar yapılmalıdır. Örneğin bu çalışma ele alındığında derilerin cins ve özellikleri konusunda deri mühendisliği bölümüyle işbirliği yapılarak doğru tespitler elde edilebilir.

Müzelerde bulunan eserlerin fotoğraf, video vb çekimlerinin her açıdan alınarak profesyonel bir şekilde bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara her yönüyle sunulması önemlidir.

Müzelerde bulunan eserlerin ölçülendirilmesi önemlidir. Bu nedenle her bir eserin ve esere ait parçaların ölçülerinin daha olması daha sonra eserler üzerinde çalışma yapacak olan araştırmacılara kolaylık sağlayacaktır.

Müze içerisindeki sergilerden yola çıkılarak her ay için bir konsept belirlenip aylık sergi düzenlemesi yapılabilir. Bu sergiler üniversitede eğitim veren hocaların danışmanlığında yapılarak üniversite içinde ve belli bir site üzerinden sergi afişi yayınlanıp ziyaretçiler bilgilendirilebilir. Müze içerisinde yine her ay konsept neye göre belirlenen ve alanında uzman üniversite hocaları eşliğinde sergilenen eserler ziyaretçilere anlatılarak bilgilendirilir.

KAYNAKLAR

- Akbayar, N. ve Sakaoğlu, N.(2002). *Derinin Anadolu'da Bin Yıllık Öyküsü*. İstanbul: Orjin Group.
- Akyol Dilber, F.B. (2010). *Sanatsal Tekstillerin Endüstriyel Tekstil Tasarımında Uygulanışı*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Ankara Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Etnografya Müzesi Müdürlüğü. Ankara Etnografya Müzesi, yty.
- Ankara Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2006). *Geçmiş Günümüze Bağlayan*. Ankara: Ankara Müzeleri.
- Aydın, N. (1996). *Deri Ev Aksesuarları Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Birinç, E. (2009). *Bursa İlindeki Deri Giyim Aksesuarlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çakır İlhan, A. Artar, M. Okvuran, A. Karadeniz, C. (2011). *Müze Eğitimi Yetişkin Kitabı*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Çankaya, E. (2006). *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzecilik Bağlamında Korunması*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, D. (2013). *Karabük İli Safranbolu İlçesinde Bulunan Deri Ürünlerin Ve Yemini Yapımının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çığ, K. (1971). *Türk kitap kapları*. İstanbul: Doğan Kardeş.
- Çıldır, Z. (2014). Türkiye’de Bir Eğitim Ortamı Olarak Müzelerin Kullanımına İlişkin Eğitimciler Tarafından Hazırlanan Raporlar. *Folklor/Edebiyat*, 20(79), 179-188.
- Dağtaş, L. (2007). *Müze ve Koleksiyonlardan Deri Eserler*. İstanbul: Dönence Basım ve Yayın Hizmetleri.
- Demilel, Y. S. (1998). *Deri Giyim sanayinin kalite ve kalite kontrolü ile ilgili sorunları ve bir kalite uygulaması*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Devellioğlu, F. (2000). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Diyarbakirli, N. (1972). *Hun sanatı*. İstanbul: Milli Eğitim.
- Doğan, A. (2009). *İç Anadolu Bölgesi Kayseri İli Güpgüpoğlu Konağı Etnografya Müzesi'nde Bulunan El Sanatları Örnekleri Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Ertuğrul, İ. (2000). *Ankara Piyasalarında Bulunan Dekoratif Deri Ürünler*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gargı, Z. (2000). *Orta Asya'dan Osmanlı'ya Türk deri sanatı ve aksesuarları üzerine kimlik araştırması*. Yüksek Lisans Tezi. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Gökçen, İ. (1945). *Manisa'da deri sanatları tarihi üzerinde bir araştırma*. İstanbul: Marifet.
- Gökçesu, Z. (2002). *Deri Teknikleri*. İstanbul: Yapa Yayınları.
- Güler M. & Özdemir M. (2004). *Osmanlı imparatorluğu dönemine ait deri ürünler üzerine bir araştırma*. I. Ulusal Deri Sempozyumu. İzmir.
- Güler, Ö. K. (2012). *İçmimarlık Programları Temel Sanat/Tasarım Dersi Kapsamında Öğrencilerin Görsel Algı Beceri Seviyelerinin Değerlendirilmesi*. Sanatta Yeterlilik Tezi, Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Eskişehir.
- Güngör, H. İ. (2005). *Görsel Sanatlar ve Mimarlık İçin Temel Tasarım* (3. Baskı). İstanbul: Esen Ofset Matbaası.
- Harmancıoğlu, M ve Dikmelik, Y. (1993). *Ham Deri*. İzmir: Özen Ofset.
- İnternet: Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2016). <http://www.webcitation.org/6nfl0AK5K>, adresinden 3 Ekim 2016 tarihinde alınmıştır.
- İstanbul Sanayi Odası. (2002). *Deri ve deri ürünleri ayakkabı yan sanayii ve suni deri sektörü*. Avrupa Birliği'ne Tam Üyelik Sürecinde İstanbul Sanayii Odası Meslek Komiteleri Sektör Stratejileri Geliştirilmesi Projesi. İstanbul.
- Karapaça, G. (2011). *Ankara İli Piyasalarında Bulunan Dekoratif Deri Mekan Aksesuarlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Katlı, T. (1998). *İç Anadolu Bölgesi Etnografya Müzelerinde Bulunan Deri Ürünlerinin Süsleme ve Kompozisyon Özellikleri*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kodalak, N. (2000). *Türk Deri Sanayinin Değişen Pazar Stratejileri*. İstanbul: Deri Leather Fashion.
- Koyunlu, A. (1986). Kaybolan el sanatlarından deri ve dericilik. *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, (34-35), 26-31.
- Küçükerman, Ö. (1998). *Geleneksel Türk deri sanayii beykoz fabrikası*, İstanbul: Sümerbank.
- MEGEP. (2012). *Konstrüksiyon, Sanat ve Tasarım*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

- Mete, D. (2008). *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkezi Dösim Ankara Merkez Mağazasında Satışa Sunulan Deri Ürünlerin Dekoratif Sanatlar Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedisi. (1983). İstanbul: Meydan.
- Özdemir, E. (2018). *Kent Kimliğini Yansıtmada Müzelerin Rolü: Selanik Müzelerinden Örnekler*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, M. (1995). *Ankara İli Piyasalarında bulunan Dekoratif Deri Ev ve Giyim Aksesuarları Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, M. (2004). *Geçmişte ve Günümüzde El Sanatları Çerçevesince Üretilen Deri Ürünleri Üzerinde Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, M. ve Kayabaşı, N. (2007). *Geçmişten günümüze dericilik*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Özdemir, M. ve Yetim, F. (1997). *Günümüz Ekonomisinde El Sanatlarının Yeri ve Önemi. Türkiye’de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyumu Bildirileri*, Ankara Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 3.
- Öztürk, İ. (Mart 2003). *Geleneksel Türk El Sanatlarına Giriş* (1. Baskı). İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.
- Seçkinöz, M., Alparlan, S., Komşuoğlu, Ş., İmer, A. & Etike, S. (1986). *Süsleme resmi ve süsleme sanatları tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Somçağ, H. (2014), *Ayakkabı Dünyası Arşivindeki Kumaş Sayalı Geleneksel Ayakkabıların İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Toptaş, A. (2000). *Yedi Dilde Deri, Ayakkabı, Konfeksiyon, Saraciye Teknik Sözlüğü*. İstanbul: Sade Ofset Matbacılık.
- Yakalı, T. (1981). *Deri teknolojisi (Ders Notları)*. İzmir: Ziraat Fakültesi.
- Yelmen, H. (1985). İlk Tabakhane İlk Sepileme Formülü İlk Sandalet Atölyesi. *Deri Dergisi*, 57.
- Yıldız, N. (1993). Bozkırda deri sanatı. *Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 3.
- Yıldız, N. (1993). *Eski çağda deri kullanımı ve teknolojisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Züber, H. (1971). *Türk Süsleme Sanatı* (1. Baskı). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

EK-1. Eser İnceleme Formu

Eser No :
İnceleme Tarihi :
Envanter No :
Eserin Türü :
Eser'in Dönemi :
Bulunduğu Yer :
 Sergi alanı :
 Depo :
Müze'ye Geliş Tarihi :
Müze'ye Geliş Şekli :
Ürünün Boyutu :
 En :
 Boy :
 Yükseklik :
 Genişlik :
 Çap :
 Sap Uzunluğu :
Kullanılan Malzeme :
 Yüzeyde :
 Süslemede :
Kullanılan Renk :
 Yüzeyde :
 Birleştirmede :
Uygulanan Teknik :
 Yüzeyde :
 Birleştirmede :
Motif :
Kompozisyon :
Motif Çizimi :

EK-2. Dilekçe Örneği

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIğI
İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ
ANKARA ETNOGRAFYA MÜZE MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ANKARA

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Geleneksel Türk Sanatları Bölümü 158404102 numaralı yüksek lisans tez dönemi öğrencisiyim. “Yüksek Lisans” tez konum olan “Ankara Etnografya Müzesi Deri Eser Koleksiyonu Saraciye ve Ayakkabı Örnekleri Üzerine Bir Araştırma” kapsamında müzeniz koleksiyonunda bulunan deri eserler üzerine çalışmak, malzeme ve teknik detay açısından eser belgelemek, fotoğraf çekimi yapmak ve envanter bilgilerini incelemek istiyorum.

Araştırma için gerekli iznin tarafıma verilmesinde bilgilerinizi ve müsaadelerinizi saygılarımla arz ederim.

15.05.2019

Buse ÖZNEHİR ÇAKIR

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Meral BÜYÜKYAZICI

Adres: Nilüfer Caddesi, Burç Mahallesi, Ataseven Apartmanı,
No: 8/9 Yenimahalle/ANKARA
İletişim: 0542 569 1461

EK-3. Etnografya Müzesi Eser Bilgi Formuna Eklenen Envanter Bilgi Örneği

ENVANTER NO	1530	
ADI	Meşin Beşik Başına İki Çubuk	
MADDESİ	Ahşap-Meşin	
BULUNDUĞU YER		
MÜZEYE GELİŞ TARİHİ		
MÜZEYE GELİŞ ŞEKLİ		
MÜZEDEKİ YERİ	GİD-10641-NoPÇİ	
ESERİN KIYMETİ	50 TL (güncellenmiş fiyatı)	
DURUMU	Meşin kısmı oldukça yıpranmış olup, desenlerin bir kısmı silinmiştir.	
ÖLÇÜLERİ	En:66,5 cm. boy:82,5 cm.	
DEVİRİ	OSMANLI	
<p>TANIMI: Sarı meşinden olan beşiğin kenarlarından kalın ip geçirilmiş olup, iki başında ahşap çubukları vardır. Üzerinde siyah renkte kareler, karelerin içine ise daire ve yıldız desenleri yapılmıştır. Baş kısımlarında ise yine siyah renkte çiçek bulunmaktadır.</p>		
YAYINLANDIĞI YER:		HAZIRLAYAN:
		Hatice İldıroyuk
FİLM NUMARASI:		TARİH:17.09 2013

EK-4. Yeni Tasarım Uygulama Formu

Genel Görünüm

Ürünün Türü :

Üretim Tarihi :

Boyutları

En (cm) :

Boy (cm) :

Körük Genişliği :

Sap Uzunluğu (Ayarlı sap) :

Çap :

Kullanılan Gereçler

Zeminde :

Süslemede :

Uygulanan Teknikler

Zeminde :

Süslemede :

Kullanılan Renkler

Zeminde :

Süslemede :

Motif ve Kompozisyon :

Detay Görünüm

EK-5. Ankara Etnografya Müzesi Envanter Bilgilerini Dolduran Hatice Ildıroyuk Özgeçmiş

Hatice Ildıroyuk, Ankara Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Halk Bilimi Anabilim Dalı mezunudur. 1991 -1995 yılları arasında Cumhuriyet müzesinde görev almıştır. 1995'ten sonra Ankara Etnografya Müzesinde memuriyetine devam etmekte ve şuanda aynı yerde görevini sürdürmektedir. Ankara Etnografya Müzesinde giyim ve işleme seksiyonuna bakmakla görevli olan Hatice hanım deri eserlerin giyim ve işleme seksiyonunun içerisinde bir bölüm olarak yer aldığını söylemektedir.

EK-6. Eser İnceleme Formlarındaki Eserler İçin Bilgi Alınan Ahmet Sağkaya Özgeçmiş

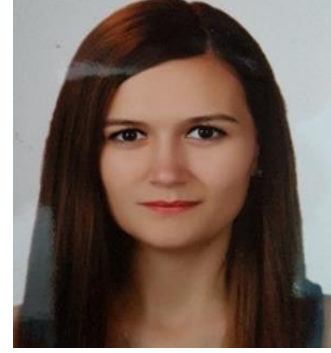
Ahmet Sağkaya, 1943 yılı Karaman doğumludur. 1955 yılında ilkokulu bitirip ağabeylerinin yanında kunduracılığa başlamıştır. 1961 yılına kadar çıraklık ve kalfalık devresi olup o tarihten 1991 senesine kadar serbest çalışmıştır. Ağabeylerinden ayakkabı yapım sistemlerini öğrenmiş ve 1962 yılında İstanbul'a gelip buradaki iyi ustaların yanında çalışmış ve kunduracılık işinde ki yeni sistemleri öğrenerek kendini geliştirmiştir. Askerden sonra tekrar İstanbul'a gelip piyasada çalışmış merdane, zenne, çizme, filet, terlik ve keten türü ayakkabılar üreterek piyasaya vermiştir. Bu sırada yanında çırak ve kalfa çalıştırmıştır. 1991 senesinde Kadıköy'de bir mağaza açarak perakendeciliğe başlamıştır. Mağazanın bir katında imalata devam etmiş ve piyasadaki alıp sattığı ayakkabılardan da bir çok şikayet almıştır. Acaba nerede yanlış yaptığını düşünüp diğer esnaf arkadaşlara da danışmış ve herkesin ayakkabılardan şikayet ettiğini öğrenmiştir. Bu şikayetler üzerine ana sebebinin ne olduğuyla ilgili araştırmaya başlamış fakat kaynak bulamamıştır. Bunun üzerine zamanımızdaki yapılan imalat hatalarını tespit etmeye başlamıştır. Sonunda hatalar zinciri oluşturmuş, kalıp, model, kesim, saya, kalfalık ve finisaj gibi usta hataları yanında birde kalitesiz malzeme kullanımını tespit etmiştir. 2000 yılında mağazayı kapatarak kendini araştırmaya adanmıştır. Bu zamanlarında arkadaşlarının yanında yarı zamanlı çalışmış ve Osmanlıcaya da merak salarak öğrenmiş bunun üzerine Osmanlı ayakkabıcılığı hakkında bilgi sahibi olmak istemiştir. Karaman'da son Ahi'lerden olan bir ustabaşının olduğunu ve elinde fütüvvetname bulunduğunu eski yazı olduğu içinde onu merak edip müzeden alarak çevirini yapmıştır. Kütüphane ve müzeleri dolaşarak kitap, dergi, gazete ve broşür ne varsa toplamaya başladığını Avrupa'da bu işlerle ilgili kitapları bulup getirttiğini onlarında neler yaptığını incelediğini söyledi. Bu araştırmalar sonucu elinde hatırı sayılı doküman birikmiştir. Bu arada iki sende İstanbul Üniversitesi ayakkabı bölümünde monta dersi vermiştir. Yine de umduğunu bulamadığını söylemektedir. 64 senelik hikayesinin birkaç satırla bitmeyeceğini söylemiştir.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı Adı : ÖZNEHİR ÇAKIR Buse
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 05/10/1991 Altındağ
Medeni Hâli : Evli, iki çocuk annesi
Telefon : 0542 5691461
e-posta : buseoznehircakir@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	AHBVÜ Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalı	2019
Yüksek Lisans	Gazi Üni. El Sanatları Anasanat Dalı	2017
Pedagojik Formasyon Lisans	Gazi Üni. Eğitim Bilimleri	2014
Lisans	Gazi Üni. El Sanatları Tasarımı ve Üretimi	2014
Lise	Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi	2009

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2013	Beta Shoes, İstanbul	Stajyer, Tasarım Bölümü (Ayakkabı)
2013	Petek Saraciye, İstanbul	Stajyer, Üretim Bölümü (Çanta)
2016 - ...	Çakır Deri, Ankara	Tasarım, Üretim ve Satış Bölümü

Yabancı Dil

İngilizce

Yayınlar (Sempozyum ve Makale)

1. Ortaç, H.S, Öznehir, B. (2015). *Bolu ili Mengen İlçesi Nakışlı Poğ Örtüleri*. Halk Kültüründe Kadın Uluslararası Sempozyumu, 13-15 Mart, Şanlıurfa.
2. Öznehir Çakır, B. (2018). *Geleneksel Dericilik Sanatı Teknikleri Uygulanarak Kişiye Özel Telefon Kılıfı Tasarımı*. Elsander I. Uluslararası Sanat ve Tasarım Sempozyumu, 16-18 Ekim, Alanya.
3. Öznehir Çakır, B. *Mengen Geleneksel Tel Kırma İşleme El Sanatının Yeni Tasarım Ürünlerine Uygulanması*. Milli Folklor Dergisi. Yayım aşamasında.

Yüksek Lisans Tez

1. Öznehir Çakır, B. (2017). “*Bolu İli Mengen İlçesinde Bulunan Tel Kırma İşlemelerinin İncelenmesi ve Yeni Tasarımlar*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
2. Öznehir Çakır, B. (2019). “*Ankara Etnografya Müzesi Deri Eser Koleksiyonu Saracıye ve Ayakkabı Örnekleri Üzerine Bir Araştırma*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.

Sergiler

1. Selçuk Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, El Sanatları Tasarımı ve Üretimi Bölümü. Selçukludan Bugüne Geometri Uluslararası Jürili Karma Sergi, 02-06 Mayıs 2016, Konya.
2. Gazi Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü. TBMM Mustafa Necati Kültür Evi. Gelenekten Geleceğe 2, Mevlana-Hoşgörü konulu, jürili karma sergi, 13-18 Aralık 2016, Ankara.
3. İskendurun Teknik Üniversitesi, İskendurun Meslek Yüksekokulu, El Sanatları Bölümü. I.Ulusal Jürili 19 Mayıs Karma Sergisi, 18-22 Mayıs 2017, İskendurun.
4. İskendurun Teknik Üniversitesi, İskendurun Meslek Yüksekokulu, El Sanatları Bölümü. II.Ulusal Jürili 19 Mayıs Karma Sergisi, 18-22 Mayıs 2018, İskendurun.
5. Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü. 21. Yüzyılda Türk Sanatı: Meseleler ve Çözüm Önerileri, Milletlerarası Sempozyum-Sergi-Konser-Çalıştay etkinliği karma sergisi, 08-09 Ekim 2018, Kastamonu.
6. Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi. Elsander I. Uluslararası Sanat ve Tasarım Sempozyumu Sergisi, 16-18 Ekim 2018, Alanya.
7. Selçuk Üniversitesi, Süleyman Demirel Kültür Merkezi. Dualite (İkililik) adlı, Uluslararası Jürili Karma Sergisi, 17-21 Aralık 2018, Konya.
8. III. Uluslararası Balık Festivali ve Çocuk Oyunları Şenliği. Balık konulu Uluslararası Jürili Karma Sergisi, 3-5 Mayıs 2019, Milas-Muğla.
9. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Geleneksel Türk Sanatları Bölümü. “Türk Anasına Saygı” konulu Gelenekten Geleceğe 3. Geleneksel Türk Sanatları Jürili Karma Sergisi. 13-24 Mayıs 2019, Ankara.

10. İskendurun Teknik Üniversitesi, İskendurun Meslek Yüksekokulu. 3.Ulusal, 1. Uluslararası Jürili 19 Mayıs Karma Sergisi, 16-20 Mayıs 2019, İskendurun.
11. El Sanatları Derneği, Şebinkarahisar Kaymakamlığı, Şebinkarahisar Belediyesi ve Şebinkarahisar Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulu. “I. Uluslararası Karadeniz Sanat Kampı” etkinlikleri kapsamında düzenlenen Uluslararası Davetli Karma Sergisi. 18-20 Nisan 2019, Şebinkarahisar-Giresun.

Teşekkür Belgesi

1. Mersin İHH. “Deri Yüzey Süsleme Teknikleri” eğitimi, 16 Kasım 2018, Mersin.

Sertifika

1. Gaziantep Yemenisi Ayakkabı Ustaları El Veriyor projesi. TASEV Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi “ Gaziantep Yemenciliği Eğitimi”, 17.06.2019-28.06.2019, Küçükçekmece, İstanbul.

Kurs

MEB, Ankara Yenimahalle Halk Eğitim Merkezi, Deri Çiçek Yapma, 30/10/2017 – 26/02/2018

Judith Lieble, Masal Anlatım Kursu, Gazi Üniversitesi, 2015 (Temmuz – Ağustos)

Corel Draw ile Grafik Tasarım Kursu, MEB, Gazi Üniversitesi - Beltek, 2014

Photoshop ile Görüntü İşleme, MEB, Gazi Üniversitesi – Beltek, 2012

Fotoğrafçılık, MEB, Gazi Üniversitesi – Beltek, 2012

MEB, Hesap İşleri, Mengen Halk Eğitim Merkezi, 2010

Özel Çema Bilgisayar Kursu, MEB, 2008

Röportaj

Öznehir Çakır, B. (2019, 12 Ocak). *Burcu Şen ile Ticari Hayat Gazetesine Deri İşlemeyle ilgili Röportaj*. Çakır Deri dükkânı, Ankara.

le.ahbv.edu.tr